

İSM BÜLTEN
YIL: 2023 SAYI: 8

Yayın Kurulu
Mahmut Salih Eser
Yunus Öztürk
Ahmet Emin Akyüz

Fotoğraf
Yunus Öztürk
Cengiz Güler
Mahmut Salih Eser

Grafik Tasarım
Furkan Selçuk Ertargin

Adres
İlimler ve Sanatlar Merkezi
Valide-i Atik Medresesi
Valide-i Atik Mah. Kartal Baba Cad. No: 45 Üsküdar / İstanbul
ism@iyc.org.tr

Basım Yeri
Pelikan Basım

Basım Tarihi
Aralık 2023

Senede bir yayımlanır.
Haziran 2022-Eylül 2023 tarihleri arasındaki
İSM faaliyetlerini içerir. Her hakkı mahfuzdur.

04

Muhammet
Emin Kılıç ile
Röportaj

38

İSM
İhtisas
Çalışmaları

100

Konferans ve
Sohbetler

İSM
Temel
Eğitim Seminerleri

36

Yaz Okulu

80

Ürdün
Dil Programı

129

135
Tematik
Seminler

146
Benim İçin
İSM

152
Sosyal
Faaliyetler

8. Genç
Araştırmacılar
Sempozyumu

132

Giriş
Seminleri

139

MİFTAH
Gençlik Akademisi

148

Muhammet Emin Kılıç

Röportaj

Yer
İlimler ve
Sanatlar Merkezi
Atik Valide
Medresesi

Röportaj
Mahmut Salih Eser
Ali Osman Çakmak
Nedim Aydın

Tarih
22 Ekim 2023

“Yakından tanımak, merhamet duymak, nazik davranmak, takip edip yol göstermek yani iyi niyetle ve samimiyetle öğrenciye değer vermek, öğrenciyi merkeze almak... Bu şartları sağlamadan ve öğrencinin gönlünü kazanmadan iyi hoca olmak mümkün değildir ve tabii ki bütün bunlar da ciddi mesai gerektirir.

”

Muhterem Muhammet Emin Kılıç Hocam, davetimize icabet ederek bizi sevindirdiniz. Zor günlerden geçiyoruz, aklımız ve gönlümüz Filistin’de, Gazze’de. Allah imtihanımızı kolaylaştırsın. Sizin kendi yoğunluklarınız da var. Bu şartlarda vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Bismillahirrahmanirrahim. Davetiniz için ben teşekkür ederim.

Allah Teala Gazze’deki, Filistin’deki kardeşlerimiz başta olmak üzere bütün mazlum Müslümanlara ve ümmet-i Muhammed’e sabırlar, kolaylıklar, hayırlar ihsan eylesin. Birlik ve beraberliğimizi, izzet ve kuvvetimizi artırsın. Şehitlere rahmet eylesin, gazilere şifalar versin. Bu günler gerçekten hepimiz için büyük imtihan günleri. Hepimiz elimizden geleni yapmakla mesulüz; üzerimizdeki vazifeleri en iyi şekilde ifa etmek, işimizi layığıyla yapmaya gayret etmek de sorumluluklarımızın başında geliyor. Sohbetimizin de bu çerçevede hayırlara vesile olmasını niyaz ederim.

Malumunuz üzere İslam medeniyetindeki en önemli müesseselerden birisi de medreseler ve şu anda Nurbanu Vâlide Sultan (aleyhe’r-rahmetü ve’l-ğufrân) tarafından vakfedilmiş olan ve daha ziyade Atik Vâlide Külliyesi olarak bilinen 450 yıllık tarihi külliye’nin medrese kısmındayız. 1924’te medreselerin kapatılmasından sonraki sürecin büyük kısmında vakfiyedeki gayesine münasip kullanılmamışken 2005 senesinde İlim Yayma Cemiyeti tarafından ihya edilerek ilim ve irfan merkezine dönüştürülen bir mekandayız; 2007 senesinde İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) adı altında güzel ve kıymetli bir hikâyenin başladığı ve devam ettiği, ilham veren bir medresedeyiz. Siz de bir nevi ba’sü ba’d-e’l-mevt olan bu çalışmayı ilk omuzlayanlardansınız, ilk hoca kadrosundansınız. Bu itibarla biz sizin hayat hikayenizi, ilim yolculuğunuzu, hem resmi kurumlardaki hem de sivil halkalardaki hizmetlerinizi öğrenmek, Türkiye’deki İslami ilimlerin

tedrisine, ilim merkezlerinin seyrine bakışınızı konuşmak istedik. Davetimizi kabul ederek bizi teşrif eylediğiniz için tekrardan teşekkür ederiz.

Öncelikle teşrif değil teşerrüf ettik demek istiyorum, zira burada olmaktan ben de büyük bir şeref ve memnuniyet duyuyorum. Sizin de işaret ettiğiniz üzere 2007 yılında tam olarak bu oturduğumuz yerde Recep Şentürk ve Mürteza Bedir Hocalarımızla buluşmuştuk. “Bir projemiz var, derse girer misin?” dediklerinde gerçekten büyük bir sevinç ve heyecanla vazife addederek tekliflerini kabul etmiştim. Sizin de ifade ettiğiniz gibi, Atik Valide Külliyesinin manevi atmosferi daha ilk günden beni derinden etkilemişti. Bugün bu mekânın kapısından içeri adım attığımda da aynı duyguları yaşadım. Aslında bu muhteşem medreseye her geldiğimde benzer ruh halini yaşıyor, adeta birkaç yüz yıl öncesine dönerek bir Osmanlı medresesine girdiğimi hissediyorum. Dolayısıyla burada bulunduğum her an hissiyat ve heyecanımın aynı canlılığını koruduğunu söylemek isterim.

Hocam 1967 senesinde Fatih’te dünyaya geldiniz. O yılların Fatih’inin etrafına nispetle daha canlı bir ilim ve irfan muhiti olduğunu, Osmanlı bakiyesi sayılabilecek müderrislerin veya onların elinde yetişen kıymetli hocaların katkı sunduğu bu bölgede ilim halkalarının hem kemiyet hem de keyfiyet itibariyle gelişmeye ve düzenli hale gelmeye baş-

MUHAMMET EMİN KILIÇ KİMDİR?

1967 yılında İstanbul Fatih’te dünyaya geldi. 1977 senesinde Draman Kur’an Kursunda hıfzını tamamladı. 1978’de Çapa İlköğretim Okulundan mezun oldu. 1979-1986 arasında İsmailağa Kur’an Kursunun 1. dönem öğrencilerinden olarak Arapça ve İslami ilimler tahsil etti. Aynı yıllarda İmam-Hatip Lisesini dışardan okudu. Mezun olduğu kursta üç yıl boyunca fahri olarak Arapça dersi verdi. 1989’da girdiği el-Ezher Üniversitesi Usulü’l-Din Fakültesinden 1993’te mezun oldu. Aynı yıl Türkiye’ye dönüş yaparak imtihanlarda tam puan alması hasebiyle kendisine tanınan tercih hakkını kullandı ve İsmailağa Kur’an Kursunda vazifeye başladı. 1994-1997 yılları arasında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Bilim Dalında, Prof. Dr. Bekir Topaloğlu’nun danışmanlığında “İlk Dönem Maturidi Kaynaklarında İstilahlar” adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 1999’da 16. dönem kursiyeri olarak girdiği İstanbul Haseki Eğitim Merkezini 2002’de birincilikle bitirdi ve yapılan imtihan neticesinde aynı yere öğretim görevlisi olarak tayin edildi. Uzun yıllar vazife yaptığı kuruma 2022’de müdür olarak atandı. Öğrencilik yıllarında Fatih’teki büyük hocalardan ders alırken bilhassa onların eğitim tarzlarını ve metotlarını takip etti, kurs döneminde mütalaacılık ile başladığı müderrisliği ve eğitimciliği hayatının merkezine yerleştirdi. O zamandan bu yana resmi vazifelerinin beraberinde sivil ilim merkezlerinde ve halkalarında ders okutmaya devam etmektedir.

Evli ve dört çocuk babasıdır.

ladığını söyleyebilir miyiz? Sizin kıymetli ilim yolculuğunuzu dinlemeye bu çerçeveden başlamak isteriz. Fatih’teki ortamınız, çocukluk, hafızlık ve medrese yıllarınız nasıldı?

Ben ilk çocukluk yıllarımda, henüz dört yaşındayken yani kendimi yeni yeni tanımaya başlamışken merhume annemi kaybettim. Fakat Cenab-ı Allah bana annemin yerine üç tane abla ve bir anne verdi elhamdülillah. Onlar bana adeta öz anne gibi davrandılar ve doğrusu beni onlar büyüttüler.

Bahsettiğiniz şekilde o dönemler Fatih'te nispeten daha canlı bir dini ortam vardı ama benim hayal meyal hatırladığım kadarıyla bu semtte de hala bazı sıkıntılar devam ediyor, düzenli ve sürekli bir eğitim bulunmuyordu. İlmin arzu edilen ölçüde neşvünema bulduğu henüz söylenemezdi. Mesela İsmailağa Kur'an Kursu henüz açılmamıştı, İsmail Ağa Camiinde ise üç beş halka ya var

ya yoktu. Rahmetli Hacı Muharrem Amca ve birkaç hayır erbabının 1970'lerin hemen başında İzmit Maşukiye'den Draman'a taşındıkları kurs bu alanda ilklerdendi diyebiliriz.

İşte daha altı yaşında iken babam beni Draman Kur'an Kursuna götürüp bıraktı. Böylece ilim yolculuğumuz başlamış oldu. Ama hakikaten o dönemde okumak çok zordu. Maalesef çoğu yerde baskı vardı ve baskıya dayalı eğitim yaygın bir vaziyet almıştı. Bu noktada, benim en büyük nasibim hocamdır, diyebilirim. Hasan Dilmaç Hocam farklı bir hoca, müstesna bir eğitimciydi. Cezayı ancak üç uyarıdan sonra ve gerçekten hak eden kişiye verirdi. Ben eminim ki Allah Teâlâ bana acıdı ve beni Hasan Hocama verdi. O olmasa ben hakikaten okuyamazdım.

Şöyle ki "Emin derslerini yalnız bana okuyacak" der ve benimle yakından ilgilenirdi. Diğer hocaların ve abilerin bana karışmasına müsaade etmezdi. Yine ben öğrenciler ile kahvaltı yapardım, sonra hocam kahvaltıya giderken beni de yanına alırdı. Hocamın Trabzon'da köyü, Çavuşbaşı'nda evi vardı ama kendisi Fatih'te kursta kalırdı. Yazları uzun süreli köyüne, ayda üç beş gün de evine giderdi. Çavuşbaşı'ndaki evine çoğu zaman beni de götürürdü. Hocamın evinde çok kaldım ve bana çok iyi baktı. Hiçbir zaman yalnızlık hissettirmedi.

Yine hatırlıyorum, ezberim çok güçlü olduğundan belki beş altı ayda hafızlığımı bitirebileceğim halde hocam bana asla fazla ham vermezdi, "Hocam fazla ham ver" desem de "Hayır, bu kadar yeter" derdi. Derslerimi

çok sağlam hazırlar ve hocama okurdum. Hafızlık bitene kadar on beş ay bu şekilde devam ettik. On ay kadar da kuvvetlendirme sürdü. Bu sayede çok sağlam bir hafızlık yapmış oldum, hamdolsun halen de hıfzım yerindedir. Öte yandan hocamın acele etmeyip hafızlığımı zamana yayması sayesinde o zor ortamda çocukluğumu da yaşayabildim. Dersi bitirip dışarıya çıkar, oyunumu oynar, gezer dolaşırdım. Hocam her gün dersimi verince bana harçlık verirdi, ben de Hasan Hocamı çok zengin bir adam zannederdim. Meğer bu teşvik işinde babamla beraberlermiş. Ben bilmiyordum tabii. İşte hocam bana böyle baktı ve beni okuttu. Ben onu babam gibi seviyordum, o da beni oğlu gibi seviyordu. Cenab-ı Allah’a hamdolsun, iyi ki Hasan Hocamı tanıdım yoksa baskı altında hafız olma ihtimalim gerçekten çok zordu.

Hocam hafızlığı kaç yaşında bitirmiştiniz? Biter bitmez medreseye başlayabildiniz mi?

Hafızlığı 1977’de dokuz yaşında bitirdim. İki yıl biraz da serbest bir usulle etraftaki ilmi halkalarda bulundum, Arapça okudum, bir süre Fatih Camii Kur’an Kursunda Adalar Müftüsü Halil Günaydın Hocadan ders aldım. Yine İsmailağa Camii müezzini, Mahmut Efendi’nin bacanağı rahmetli Hasbi Abdülkerim Hoca ile -Allah şifalar versin- şimdilerde rahatsız olan Zeynel Âbidin Tatlıoğlu Hocadan ve ayrıca eniştem Ahmet Ustaosmanoğlu Hocadan ders aldım. Yine çok uzun süreli olmasa da Sadreddin Yüksel Hoca’nın dersleri ile Emin Saraç Hoca’nın Fatih Camiindeki derslerine iştirak ettim. Merhum Emin Saraç Hoca beni sever ve bana “adaşım” diye hitap ederdi. Bu arada ilkokula da devam ettim. Nihayet 1979’da İsmailağa Kur’an Kursu düzenli bir eğitim verecek şekilde açılınca babam beni oraya verdi. Benim gibi biraz okumuş olanları ikinci sınıftan başlattılar. Doğrusu bizim sınıf çok farklı ve karmaşık bir sınıftı. Benim gibi on bir yaşında olan da vardı; ortaokul veya lise çağlarında olan da, hatta üniversite okuyan da.

Erken sayılabilecek bir yaşta farklı bir tecrübe gerçekten. Draman’daki kurs-tan sonra ara da vermişken İsmailağa Kur’an Kursuna geçmek, bu yeni teşebbüse kuruluşundan itibaren şahitlik etmek size neler kattı?

Az önce de ifade ettiğim gibi, İsmailağa Kur'an Kursunda eğitimime ikinci sınıftan başlamış oldum ve burada 1986'ya kadar yedi yıl okudum. Normalde program sekiz yıldır ancak ben dışarıda bir yıl okumuş olduğum için ikinci sınıftan başladım. Daha önce sarf, nahiv okumuş olsam da sıfırdan başladık ve medrese müfredatı esas olmak üzere pek çok farklı sahada ciddi, derinlikli dersler aldık. Hakikaten o yıllarda kurs muhteşemdi. Hiçbir yerde İsmailağa gibi bir proje yoktu ve talepte bulunanların hemen hepsi bu teşebbüse destek vermişti. Eğitim kadrosu sadece İsmailağa'dan oluşmuyordu. Haseki, İlahiyat, İmam-Hatip Lisesi çevrelerinden, doğu mollalarından ve Ezher mezunlarından geniş bir yelpazede, çok değerli üstatlar ve meşhur hocalardan oluşan bir kadroyla eğitime başlanmıştı.

Üstatlar ve hocalar kısmını biraz açabilir miyiz, kimlerden ders aldınız hocam?

Bize en çok ders verenlerin başında Ahmet Vanlıoğlu ve Mahmut Efendi (Mahmut Ustaosmanoğlu) gelir. Ahmet Vanlıoğlu Hoca'dan uzun süre ders aldık. O zaman İstanbul Müftü Muavinliğini bırakmış, İstanbul Vazisi olarak çalışıyordu. Mahmut Efendi'den de birkaç yıl boyunca tasavvuf dersi aldık, *Mektubat* okuduk. İstanbul eski müftülerinden olan Ali Fikri Yavuz'dan ferâiz okuduk. Yine Ali Yakup Cenkçiler, Zeynel Abidin Tatlıoğlu, Nurettin Can ve Ali Özek hocalarımız arasındaydı. Osman Zeki Soy-

yiğit'ten Arapça -bilhassa çeviri- dersleri aldık, Medine-i Münnevver'e'den yeni dönen Resul Tosun muhâdeseye gelirdi. Kerim Aytekin edebiyat hocamızdı. Şehit Hızır Efendi (Hızır Ali Muradoğlu) ile Şehit Bayram Hoca da (Bayram Ali Öztürk) dersimize girdi. Bayram Hoca o zamanlar çok genç ve enerjikti, daha çok modern derslere girerdi, doğrusu ondan çok istifade ettik. Denizlili Osman Nur Erdem isminde Osmanlı alimi mükemmel bir hocamız vardı. Kendisi evde babasından okumuş. Coğrafyaya ve tarihe varıncaya kadar engin bir ilme sahipti. Bir insan evde okuyup da kendisini bu kadar çok yönlü nasıl geliştirebilir? Nasıl bir aile, nasıl bir baba, nasıl bir eğitim? Bu ismi hakikaten incelemek lazım. Ayrıca Ahmet Turan Arslan Hocamızdan iki yıl kadar dersler aldım. Yine doğudan gelen hocalarımızdan Kâdî Beyzâvî Üstadı Mehmet Şirin Doğan Hoca da çok özel bir insandı. Şimdi pek bilinmese de o zamanki üstatlar onu iyi bilirler. Malumunuz Kâdî Beyzâvî okutmak her hocanın harcı değildir. Bunların dışında da o dönemde Türkiye'deki, İstanbul'daki en meşhur hocalardan ders almak nasip oldu elhamdülillah.

İsmailağa'da eğitim görebilmenin şartlarından birisi de ilkokuldan yeni mezun olmuş olmaktı. Yani buradaki yoğun müfredatla birlikte İmam-Hatip Lisesine örgün devam etmek mümkün değildi. Ancak İmam-Hatip Lisesinden gelen bazı hocalarımızdan da istifade ettik orada. Aralarında bizzat ders aldığım çok samimi, öğrencilere ruh veren

zâtlar vardı. Mesela siyer-i Nebî dersi veren Mahmut Algin anlatırken ağlardı. Eğitim müdürü Ahmet Özer, İslam medeniyet tarihi hocası Yusuf İzzettin Sav, İslam tarihi hocamız Süleyman Zeki Bağlan kıymetli hocalarımızdandı. 1979'da başlayan sistemli eğitimde tarih, edebiyat, Türkçe, İngilizce gibi kültür dersleri de vardı. Fen ve matematik dersleri ise sınava gireceklere yoğun bir şekilde verilirdi.

Tabii bu saydıklarım benim hocalarım. Ali Rıza Temel, Abdullah Yücel, Sadrettin Gümüş, Halit Zevalsiz gibi hocalar da vardı ama onlar daha ziyade diğer sınıflara giriyorlardı.

Hülasa, 1979'da başlayıp 1986'ya kadar bu hocalarımızdan ciddi bir okul disiplini içerisinde sarf, nahiv, belagat, mantık, fıkıh, hadis, tefsir, kelâm gibi temel dersleri; edebiyat, İslam medeniyet tarihi, Osmanlı tarihi gibi kültür derslerini, tercüme teknikleri gibi metotları bir müfredat dahilinde almış olduk. Hakikaten program çok iyi, hocalarımız da çok kıymetliydi. O zamanlar büyüklerimiz "Siz çok nasıplısınız, buradaki eğitim çok iyi bir eğitim" deyip bizi motive ediyorlardı ki gerçekten öyleydi. Biz de bununla iftihar ederdik.

Gerçekten de ilk bakışta geniş, güçlü ve dışarıya açık bir eğitim kadrosunun varlığını dikkati çekiyor. Projeye kim ön ayak olmuştu, devamı aynı şekilde gelebildi mi?

Rahmetli Ahmet Vanlıoğlu Hoca ufku açık bir insandı. Erken yaşta hafızlığını bitirmiş, memleketinde ve İstanbul'da büyük hocalardan dersler almış. 1966'da İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünü bitirince imam-hatiplik ve öğretmenlik yapmış, İstanbul Müftü Muavini olarak zamanın İstanbul Müftüsü Rahmetli Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı Hocanın yardımcılığını yapmış. Nihayet İstanbul Vaizi olarak göreve devam ediyordu. Hem Kur'an Kursunu hem medreseyi hem Diyanet'i hem de MEB'i yakından tanıyordu. İsmailağa Camiinde üç beş ilim halkası vardı belki ama örgün ve sistematik bir eğitim ilk olarak İsmailağa Kur'an Kursunda 1979'da başladı.

Hamdolsun kurs hala devam ediyor ama o ilk zamanlar gerçekten çok muhteşemdi. O günkü hızla devam etseydi bugün çok farklı yerlerde olabilirdi. Gördüğüm kadarıyla farklı sebeplerden ötürü maalesef aynı şe-

Özeleştiride bulunmak lazım: Bizim camiamızdaki teşebbüslerin en büyük eksiği herhalde müesseseseleşememek, kurumsallaşamamaktır. Çoğu zaman sağlam bir istişare heyeti, bilim kurulu ve eğitim konseyi kurulmuyor, kurulsada sözde kalıyor, kâğıtta duruyor. Projeler kişilerle kâim oluyor, zamanla bu müesseseler “falan hocanın kurumu” diye anılıyor.

kilde devam edilemedi, kurs gittikçe içine kapandı ve o zamanki eğitim yelpazesi, çeşitliliği, güzelliği asla aynı kalamadı. Tabii ki tekti, muazzam bir cazibesi vardı, parasorunu hiç yoktu. Bunlar önemli ama yerigelmişken bir başka hususa daha işaret etmek, özeleştiride bulunmak isterim: Bizim camiamızdaki teşebbüslerin en büyük eksiği herhalde müesseseseleşememek, kurumsallaşamamaktır. Çoğu zaman sağlam bir istişare heyeti, bilim kurulu ve eğitim konseyi kurulmuyor, kurulsada sözde kalıyor, kâğıtta duruyor. Projeler kişilerle kâim oluyor, zamanla bu müesseseler “falan hocanın kurumu” diye anılıyor. Bazen de kişilerin üç dört tane daha işi çıkıyor ve ilk iş artık üçüncü dördüncü iş olarak geride kalıyor, ihmale uğruyor.

Hocam tahsil yıllarınızda yetişip ders aldığınız büyük hocalar kadar yetişemediğiniz ama hatıralarını dinleyerek büyüdüğünüz Osmanlı bakiyesi âlim-

ler, muhterem zatlar da olmuş-tur herhalde?

Evet, o yıllar aslında daha yeni yeni hareketlenmelerin olduğu bir dönemdi. Şöyle düşünün: 1924'te kurulan İlahiyat 1933'te bir şekilde kapatılıyor. 1949'da İlahiyat, 1951'de İmam Hatip Okulu, 1959'da ise Yüksek İslam Enstitüsü açılıyor. Yani 1960'lı yıllar mezunların verildiği, yeni yeni hareketlenmelerin başladığı bir dönem, öncesi adeta fetret

devri. Bu ilmi 1970'lere 1980'lere taşıyanlar bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az sayıda insan; Ömer Nasuhi Bilmen Hocaefendi, Saffet Efendi, Ali Haydar Efendi, Ali Yekta Efendi gibi muhterem zatlar. Allah Teala cümlesinden razı olsun. Bu zatların bazısını görmek, bazısının ise hatıralarını duymak nasip oldu, hocalarımız bu zatlardan hep bahsederlerdi.

Mesela eski vaizlerden İhsan Toksarı Hoca-dan bizzat dinledim, zannediyorum hadise 1950'li yıllarda geçiyor: “Saffet Efendi'den evinde ders alırdık. Bir gün mutat olduğu üzere gittik, zile bastık. Kapı açılınca baktık ki farklı bir vaziyet var, meğerse kızı vefat etmiş, alt katta cenazesi yıkanyormuş. Rahatsızlık vermeyelim diye geri dönmüş giderken Saffet Efendi bizi gördü ve çağırıp ‘Oğlum nereye böyle?’ dedi. ‘Hocam, vaziyet malum...’ falan dedikse de ‘Oğlum gelin hemen, bu Allah’ın emri, ben sizi bir daha nereden bulacağım.’ diyerek bizi salmadı. Alt-

ta kızının cenazesi yıkanırken biz üst katta ders yaptık”. Bu muazzam hadiseyi İhsan Toksarı’dan bizzat işittim. Bu insanlar belki sayıca çok değillerdi ama hakikaten onların samimi gayretleri sayesinde bu iş giderek hareketlendi, bereketlendi.

Hocam 1986’da ilk halka olarak medreseyi tamamladınız, icazet merasimi yapıldı mı?

Evet medreseyi bitirdik ama maalesef o yıl icazet alamadık. Ne yazık ki o zamanlar icazet verilmiyordu. İsmailağa Kur’an Kursu gibi geleneğe bağlı olan, bahsettiğim hocaların ders verdiği bir yerde bile bu usul henüz yerleşmemişti. Tabii sonradan eksikliği hissedilip bu hatadan dönüldü ve icazetlerimiz verildi.

Geçenlerde aklıma gelmişti, “İcazet” kelimesine lügatten baktım. İbn Fâris’in “أجاز” için izahatında çok hoş bir tafsilat gördüm: İcâzetin ilk ve ilkel manası toprağı, ekini, kişiyi bolca sulamak, suya kandırmak; ikinci manası tasvip etmek, onay vermek; üçüncü manası ise artık izin vermek. İlimdeki icazet de tam olarak böyle. Sırasıyla üç manayı da kuşatıyor: İlk olarak insanı ilimle ihya etmek, akabinde yeterli bulmak ve onaylamak, nihayet izin vermek. Yani icazet verilerek “İlimle susuzluğunu giderdin, hayat buldun; artık ehil olduğunu onaylıyoruz, sana da okutma izni veriyoruz” denmiş oluyor.

“Saffet Efendi’den evinde ders alırdık. Bir gün mutat olduğu üzere gittik, zile bastık, kapı açılınca baktık ki farklı bir vaziyet var, meğerse kızı vefat etmiş, alt katta cenazesi yıkanıyormuş. Rahatsızlık vermeyelim diye geri dönmüş giderken Saffet Efendi bizi gördü ve çağırıp ‘Oğlum nereye böyle?’ dedi. ‘Hocam, vaziyet malum...’ falan dedikse de ‘Oğlum gelin hemen, bu Allah’ın emri, ben sizi bir daha nereden bulacağım.’ diyerek bizi salmadı. Altta kızının cenazesi yıkanırken biz üst katta ders yaptık”

İsmailağa Kur’an Kursunu bitirdikten sonra nasıl devam ettiniz, ilahiyat düşündünüz mü hocam?

İsmailağa’da bilhassa İslami ilimlere ve Arapçaya dair uzun süreli ve ciddi bir eğitim almıştık. O zaman belki de başka yerde almayacağımız şekilde tercüme teknikleri ve muhadese dersleri de görmüştük. Haliyle o zamanın ilahiyat fakültelerinde üzerine pek bir şey koyamayacağımız düşüncesiyle, bazı Ezherli hocalarımızın da teşvikiyle Ezher’e şartlanmıştık. Lisansı orada okuyup dönme-yi ve burada yüksek lisans, doktora yapmayı planlıyorduk. Ben imam-hatip ortaokulunu Gaziosmanpaşa’da, liseyi Sarıyer ve son olarak Adapazarı’nda açıktan verip mezun oldum. Sonrasında hiç hazırlanmadan, tek bir test çözmeden üniversite sınavına girdim. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini kıl payı kaçırdım. Bursa’yı tutturdum ama Ezher’e gitmeyi kafama koymuştum.

Ezher Üniversitesi'ne 1989'da başladınız diye biliyorum, arada bir boşluk mu var?

Evet, hemen gidemedim. İsmailağa Kur'an Kursunda eğitimimi tamamlar tamamlamaz, henüz yirmi yaşına varmamışken bana bir sınıf verdiler. İki sene okuttuktan sonra 1988'de artık Ezher'e gideyim dedim, kayıt işlerimi dahi yaptırmıştım. Ama kurs idaresi bir yıl daha hocalık yapmamı istedi. Haklıydılar çünkü okuttuğum sınıf ikinci sınıfta, aralarında nazlı çocuklar vardı ve gönül bağı olmasa dağılacak bir sınıftı. Benim de öğrencilerle diyalogum iyiydi, ilk tecrübemdi ama yirmi dört saat kurstaydım. Aslında hoca olmuştum, gündüz ders veriyordum ama akşamları da mütalaa yapıyordum, ayrıca öğrencilerle devamlı beraberdim, onlarla oyun falan da oynuyordum. İdare sınıfı düşünerek bir sene daha durmamı isteyince Ezher'e gitmeyi 1989 senesine

İcâzetin ilk ve ilkel manası toprağı, ekini, kişiyi bolca sulamak, suya kandırmak; ikinci manası tasvip etmek, onay vermek; üçüncü manası ise artık izin vermek. İlimdeki icâzet de tam olarak böyle. Sırasıyla üç manayı da kuşatıyor: İlk olarak insanı ilimle ihya etmek, akabinde yeterli bulmak ve onaylamak, nihayet izin vermek. Yani icâzet verilerek "İlimle susuzluğunu giderdin, hayat buldun; artık ehil olduğunu onaylıyoruz, sana da okutma izni veriyoruz" denmiş oluyor.

ertelemiş oldum. Böylece İsmailağa Kur'an Kursunda üç yıl fahri hizmet etmiş oldum. Öğrencilik yıllarımda zaten hep mütalaacı olmuştum, bu konuda tecrübe kazanmıştım ama ilk defa o yıl hoca olarak derse girmiştim. O sınıfa üç yıl boyunca *Emsile*, *Bina*, *Maksud*, *Avâmil*, *İzhar*, *Kâfiye* ve *Molla Câmi*'yi okuttum. "Hoca oldum" diye hissettiğim ilk yıllar o yıllardır.

Bu hissiyatı biraz açabilir misiniz hocam?

Mesuliyet, çekinme, korku ve güven arasında yolculuk. Mütalaacı olmaya aslında daha erken yıllarda başlamıştım ama kendime güvenim tam olarak dördüncü sınıfta oluştu.

İkinci sınıfların *Katrü'n-nedâ* dersleri vardı. Normalde *İzhar* okutulurken ilk defa o sene *Katrü'n-nedâ* okutuldu, mütalaasını da bana verdiler. Korku var, çalışıyorum, terliyorum ama çoğu kanaatimin doğru olduğunu, talebenin meseleleri dersten ziyade benim mütalaamda kavradığını görünce ilk güveni orada edinmiştim. Hakikaten bu önemli; insan aldığı dersi alttaki talebeye okutmuyorsa anladığını vehmederek ama anlamadığının farkına bile varmayarak eksiğiyle kalır. Aksine alttaki talebeye hakkını vererek okutursa mesele hallolur, okuturken veremediği yerleri fark edip eksiğini telafi eder, kendine

güveni gelir. Ben de ilk olarak orada mütalaacı iken hissetmiştim bu güveni.

Molla Cami okuturken ise hocalık duygusuyla tanıştım. İlk zamanlar korkum vardı, “Acaba doğru anlayıp talebeye aktarabiliyor muyum?” diye endişe ediyordum. Birkaç hafta sıkı çalışmayla meseleleri hallettim ama kuşkulandığım yerleri hep işaretledim, doğuda okuyup yeni gelen ve bize *Muhtasar* okutan Şaban Sadoğlu Hocaya sordum. Hassas, kılı kırk yaran bir hocamızdı. On kadar sorunun hepsini dediğim şekilde onaylayınca kendimde bir güven duygusu hissettim ve “Bu iş tamam artık, ben bu işi Allah’ın izniyle öğrendim” dedim. Tabii sabahlara kadar derslere hazırlanırdım. Anlamadığım bir konuyla karşılaştığımda ara verirdim. Yayıp uyumak istesem gözüme uyku girmezdi, kalkar tekrar çalışırdım. Bütün bu süreç, bu üç yıl gerçekten beni çok geliştirdi.

Hocam, Ezher’e hayli erken yaşlarda niyetlenerek gidiyorsunuz. Nasıl buldunuz, size katkısı ne oldu? Liseyi dışarıdan tamamlamanız gerektiğini hocalar mı söyledi?

Ezher’de eğitimime 1989-1990 döneminde başladım. Eski ihtişamı olmasa da halen çok güçlüydü, Ezher’de hoca olabilmek oldukça itibarlıydı. Kahire Üniversitesi, Darü’l-‘ulûm gibi başka üniversiteler varsa da Ezher’le mukayese edilemezdi. Kamuoyunda öne çıkan pek çok isim Ezher mezunuydu, dahası Mısır Müftülüğü, Evkaf Bakanlığı gibi önemli noktalarda Ezher mezunları

İnsan aldığı dersi alttaki talebeye okutmuyorsa anladığını vehmederek ama anlamadığının farkına bile varmayarak eksiğiyle kalır. Aksine alttaki talebeye hakkını vererek okutursa mesele hallolur, okuturken veremediği yerleri fark edip eksiğini telafi eder, kendine güveni gelir.

görevdeydi. Mesela bizim hadis hocamız Ömer Hâşim ile doktorasını Almanya’da tamamlayan, istişrak ile alakalı kıymetli bir kitap yazan dekanımız Mahmud Hamdi Zakzuk daha sonra Evkaf Bakanlığı vazifesini aldılar. Yine hocalarımızdan Ahmet Tayyib ve Ali Cum’a sonraları Mısır Müftüsü oldular.

“Mısır’da ve Ezher’de ben umduğumu buldum mu?” diye soracak olursanız tam olarak bulabildiğimi söyleyemem. Ezher’in ölüsü bile kıymetlidir ama o yıllarda vaziyeti iyi değildi doğrusu. Okul çok dağınık, imkanlar yetersiz, trafik çok kötüydü, gitmek de gidip hocaları bulup ders almak da zordu. Okul dışındaki imkânlar da çok değerliydi ama hayatın zorluğu, trafiğin keşmekeşi bıktırıyordu. Belki de Fatih’te rahat ortamda tahsile fazla alıştığımızdan yeterince katılamadım bu meclislere. Bir de

zaten Arapçayı da biliyoruz havasındaydık, farkındalığımız yüksek değildi, toyduk, başımızda da büyük yoktu, yeterince yönlendirilmemiştik. Kaldığımız evde sınıfı geçsinler diye ders verirdim isteyen arkadaşlara. Tabii bu yıllarda çokça seyahat ederek etrafı görme fırsatı da buldum. Hacca ve umreye de gittim, batıya da gittim. Yıllar böylece geçti.

Hocam, Mısır ve bilhassa Ezher’deki ortamdan, bazı hocalarınızdan kısaca bahsettiniz ama biraz daha girebilir miyiz bu hususa? Kimler dikkatinizi çekti?

Dediğim gibi Ezher’in ölüsü bile kıymetlidir. Hocalarımız iyi hocalardı. Felsefe ve Mantık derslerimize daha sonra Ezher Şeyhi olan Ahmet Tayyip girerdi, muhteşem bir adamdı, Mısır’da ender görebileceğiniz titizlikteydi, çok şık giyinirdi, cebinde tebeşirler taşırdı. Dekanımız Mahmud Hamdi Zakzuk hürmet gösterilen bir zattı. Ezher Camii İmamı İsmail Adevî’nin hutbeleri meşhurdur. O zaman çok mütevazı, hassas, sufi bir zat olan, ders verirken ağlayan ama nasıl olduysa şimdilerde hayli değişen Eski Mısır Müftüsü ve Ezher Şeyhi Ali Cum’a’dan da ders almıştık.

Bilhassa Muhammed Gazzâlî’nin bazı modern görüşlerinin de etkisiyle popüler olduğu yıllardı. Ben şunu gördüm: O zamanlar Mısır’da ve Ezher’de ilim muhitleri eskiye nazaran çok canlı değildi ama bir hareketlilik,

tartışma ortamı, reddiye yazma kültürü hâlâ vardı. Bunlar Türkiye’de henüz pek yoktu. Mısır’da tartışılan meseleler burada doksanların ortalarına geldiğimizde ancak gündem olmaya başladı. Mesela Muhammed Gazzâlî “Ben bazen Ehrâm’a gidiyorum, Ehrâm’da kulağıma musiki geliyor, buna ben nasıl haram diyeyim” deyince hemen o yıl Ezher’den buna birkaç reddiye çıkmıştı. Hadisçiler için “Bunlar İslam’ı anlamazlar, bunlar yüzeysel bakarlar” deyince bizim hadis dersimize giren Abdülmühdi Hoca hemen reddiye yazmıştı ve bize de “Bu yıl mukarrer kitaptan değil bu reddiye kitabından soracağım” diyerek okutmuştu. Ancak imtihanlara birkaç hafta kala tekrar eski kitapta karar kıldı, herhalde diğerini hepimiz okumuş olalım diye böyle yapmıştı.

Okul dışında en çok gittiğim isim, tefsirci Abdülmün’im Kî’î Hoca idi, âmâ bir zâttı. Benzerini görmediğim muhteşem bir adamdı. Kendimiz grup oluşturup hocadan özel ders almak istedik, ciddi bir meblağ da teklif ettik ama “Dersimi almak isteyen camiime gelsin” dedi. “Bir Mısırlı paraya asla yok diyemez” derler ama hocanın böyle şeylere tamahı yoktu. Evinin yakınında kendi yaptırdığı camide akşamla yatsı arasında ders verirdi. Cami yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle dolardı, lisans öğrencisi çok azdı. Metin genelde içimizden bir öğrenci tarafından okunuyor, o da yeri geldikçe durdurup izah ediyordu.

O zamanlar Mısır’da ve Ezher’de ilim muhitleri eskiye nazaran çok canlı değildi ama bir hareketlilik, tartışma ortamı, reddiye yazma kültürü hâlâ vardı. Bunlar Türkiye’de henüz pek yoktu. Mısır’da tartışılan meseleler burada doksanların ortalarına geldiğimizde ancak gündem olmaya başladı.

Âmâ olduğu halde halkayı takibi sağladı, öğrencilerle diyalogu güçlüydü, dikkatleri toplar otoriteyi sağladı, ses gelmeyince “فاهمين ولا نايمين؟”, anlıyor musunuz yoksa uyuyor musunuz diye sorardı. Dakik bir adamdı, ayette bir belâğî, nahvî vs. incelik geçti mi “Bundan Kur’an’da on yerde var” deyip madde madde sayardı. Sakal bıyık olmadığından hoca çok liberal bir tip gibi görünürdü ama çok sağlam, çok net bir adamdı. Mesela Şa’râvî veya Tantâvî sakallılardı ama devletle çok barışık oldukları için Abdülmün’im Hoca onlara kızardı. Öğrenciler zaman zaman kasten hocayı kızdırmak için soru sorarlardı. Bir keresinde “Hocam Tantâvî mi daha büyük alimdir yoksa Şa’râvî mi?” diye sorunca hoca “Onların ikisi de benim yanımda ağızlarını açamazlar” demişti. Hakikaten de büyük bir ilim adamıydı. Fakat kaderin bir cilvesi olsa gerek “İkisi de yanımda ağızlarını açamaz” dediği sene hoca vefat etti ve cenaze namazını Ezher Camiinde Şeyh Tantâvî kıldırdı.

Hocam müsaadenizle bir başka bahse geçelim. Ezher'deyken batıya da gittiğinizi söylediniz. Bu, turistik bir seyahat miydi?

Hayır, hem kültürümüzü artıralım hem de yabancı dilimizi pekiştirelim diye gitmiştik. Türkiye'de yurt dışında eğitim ile ilgilenen Atlas Eğitim 1991 senesinde burs sınavı açmıştı. Her sahadan olduğu gibi ilahiyattan da çok sayıda kişi bu sınava girdi. Sınavı büyük oranda Boğaziçililer kazandı, ilahiyatçı olarak sadece Mürteza Bedir ve ben kazandık ve gittik diye hatırlıyorum. Ben Ezher'de lisans okuduğum için İngiltere'ye yazın üç aylığına gittim. Aslında altı yedi aylık burs hakkım vardı ama programı düzenleyen yetkilinin de tavsiyesiyle üç aylık burs veren, daha kaliteli ve özel eğitimi olan

bir okulu tercih ettim. Zaten Türkiye'de C-B-A kurlarını bitirip hazır gelmişim. Ne var ki okulda beş altı hafta ancak kalabildim. Burada çok istifade ettim ve hocayla her konuyu konuşup tartışabilir hale geldim.

Aslında İngiltere bana dilden ziyade eğitim tarzı ve tekniği hususunda çok şey kattı. Şu cümleyi unutamıyorum: "Eğer öğrenci aklına gelen bir şeyi hemen söyleyebiliyorsa o ortam dil ortamıdır, tereddüt ediyorsa değildir." Okulun bazı prensipleri vardı: Dil ortamı altı kişiyi asla geçmeyecek, hoca öğrencilerle aynı masada ve arkadaş gibi olacak, herkes aklına gelen bir saçmalığı

söyleme hususunda bile kendisini rahat hissedecek... Yaklaşımları bu şekildeydi ve hakikaten bu havayı yakalamış, bu ortamı sağlamışlardı. Mesela bir gün müdür bey beni dersten çağırdı, haliyle bir şey var zannedip çekindim, "Hocam ne oldu?" diye sorunca "Bir şey yok, muhabbet için çağırdım" dedi. "Ortam nasıl, durum nedir, derdin var mı, kaldığın yer iyi mi, bir isteğin var mı?" diye sordu. Doğrusu burada müdürle ve hocalarla arkadaş gibi konuşulabilecek bir dil ortamı vardı ve bu kesinlikle müthiş bir şeydi.

Hatta şu da enteresandır: İlk gün ben adresin tam önüne geldim ama büyük bir binası ve tabelaları olan bir yer arıyorum, bulamıyorum. Bir kadın çıktı içeriden, doğrucuca "Emin" diye seslendi bana. "Allah Allah, adımı nasıl biliyor" dedim. Meğerse eğitim

başlamış, altı kişiden tek ben gelmemişim, hemen beni sınıfa aldılar. Sınıfa girdiğimde altı kişilik masa, benim yerim boş, bütün kitaplarım, defterlerim, kalemлерim, programım hazır. İlk gün, ilk saat, ilk dakika doğrudan eğitime başladık. Dahası hoca tercih hakkı da verdiler, bir günde farklı sebeplerle üç hoca değiştirdim.

Yoğun bir programa girmişt看, beş altı ay kalabilsem kendimi daha da geliştirebilirdim şüphesiz. Çıkarken de tekrar döneceğim diye çıktım. Kalacak yerim de vardı, bankada para da bırakmışım ama maalesef meşgaleler sebebiyle geri dönemedim. Araplar “الفُرصة قلما تتكرر” “fırsatlar nadiren tekrür eder” derler, bu da öyle oldu.

Ezher’i 1993’te bitirince Türkiye’ye döndünüz. Farklı seçenekler var mıydı önünüzde?

O yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı pek personel almıyordu. 1992 senesinde, Mısır’a

İngiltere bana dilden ziyade eğitim tarzı ve tekniğı hususunda çok şey kattı. Şu cümleyi unutamıyorum: “Eğer öğrenci aklına gelen bir şeyi hemen söyleyebiliyorsa o ortam dil ortamıdır, tereddüt ediyorsa değildir.” Okulun bazı prensipleri vardı: Dil ortamı altı kişiyi asla geçmeyecek, hoca öğrencilerle aynı masada ve arkadaş gibi olacak, herkes aklına gelen bir saçmalığı söyleme hususunda bile kendisini rahat hissedecek... Yaklaşımları bu şekildeydi ve hakikaten bu havayı yakalamış, bu ortamı sağlamışlardı.

gideceğim son sene Kur’an Kursu öğretmenliği kontenjanı açıldı. Tekirdağ’da bir spor salonunda 30-35 bin civarı adaydan 25 bin kişi sözlüye kaldık. Sonra Ankara’da iki ay boyunca on komisyon bizi sınav yaptı. Üç bin kişi sınavı kazandı, bin beş yüzü asil ve bin beş yüzü yedekti, bunların da üç dört yılda üç yüzü peyderpey ancak atanabildi. Ben hamdolsun 100 tam puan alıp ilk yüze girenlerdendim. Mısır’dan döndüğümüz hafta Ankara’dan bizi görev için çağıldılar ve nokta atışı “Nereyi istiyorsunuz?” diye

sordular. Ben de hem bildiğim yer olduğu için hem de Arapça ve İslami ilimler öğreten başka pek alternatif olmadığı için İsmailağa Kur'an Kursunu istedim. Yani daha geldim, ne yapacağım demeden 1993 yılının yazında doğrudan istediğim yerde vazifeye başlamış oldum. İsmailağa Kur'an Kursunda 1993'ten 1999'a kadar fıkıh başta olmak üzere sarf, nahiv, belagat, kelam, hadis, tefsir vs. hemen her dersi okuttum.

Bu yıllarda lisansüstü tecrübeniz de oluyor, kelâm sahasında Bekir Topaloğlu danışmanlığında yüksek lisans yapıyorsunuz. Bu süreç nasıl başladı ve devam etti, üniversitede devam etmeyi düşünmediniz mi?

Aslında benim fıkha daha çok meylim vardı, kelâm sahasını köylümüz ve aile dostumuz

hem de disiplinli ve sevilen bir hoca olması hasebiyle rahmetli Bekir Hoca için seçmiştim. Ben yüksek lisansa 1994'te başlamıştım, İSAM ilk binasında 1988'de kurulmuştu. Hayrettin Karaman daha ziyade bursiyerlerle, Bekir Topaloğlu ise ansiklopedi çalışmasıyla ilgilenirdi. Bekir Hoca çok yoğunlu. Hocaya gidip "Ben sizinle çalışmak istiyorum" deyince sevindi ve kabul etti. Bana çok değer verirdi, ben de onun dersine ayrı ihtimam gösterdim. Normalde Bekir Hoca Arapça'nın çok iyi olmasını ister, pek 100 puan vermezdi ancak ben imtihanlarından hep tam puan alırdım.

Ben tezimi -belki de Mısır'daki tartışma kültürünün etkisiyle- Turan Dursun'a reddiye üzerine yapmak istiyordum. Onun bazı kitaplarını da okumuştum ama hoca sonradan vazgeçip "Seninle kelâm sözlüğü yap-

lım” dedi. Önce ilk dönem sonra da müteahhirîn dönemi kelâm kitaplarını tarayıp ıstılahları çıkarmamı istedi. Teze bu şekilde devam ettik.

Sözlük çalışması dışında Hocanın aklında başka projeler de vardı. *Te’vîlât ve Kitâbü’t-Tevhîd* vb. projeler için ekip oluşturmaya çalışıyordu. Bana da beraber çalışmayı teklif etti ve kısmen de olsa çalıştık. Rahmetli Muhammed Aruçi Hocayı da o zaman tanıdım. Bekir Hoca onu çok tutar, bilhassa Arapça çeviri noktasında ona itimat ederdi. Ama ben projelerde devamlı bulunamadım çünkü İsmailağa’da ders okutuyordum. Ben okutmaya başlayınca başka her şeyi bırakıp sadece dersime odaklanıyordum. Kimse de yön göstermiyor, ben de üstünde durmuyordum. Bekir Topaloğlu Hoca çok kibardı, bana ses etmiyordu. Şunu mutlaka kaydetmek lazım, ne zaman hocayı arayıp “Hocam gelmek istiyorum” diye sorduysam bana hep “Ne zaman müsaitsin?” diye sorardı. İnanın, her defasında böyle derdi. Günü, saati ben söylerdim. Hoca zaten hep İSAM’daydı. Sabah kapıcıdan önce gelir, kendi anahtarıyla binayı açar, son vakte kadar da orada kalırdı.

Hülasa ben tezimi vakti sonuna kadar kullanarak da olsa bitirdim. Doktoraya devam edecekken ve tez konum da hazırken Marmara Üniversitesi illegal olarak benim denkliğimi tanımadı. YÖK’ün verdiği denkliğimi diğer üniversiteler tanıdığı halde Marmara

Bekir Topaloğlu Hoca çok kibardı, bana ses etmiyordu. Şunu mutlaka kaydetmek lazım, ne zaman hocayı arayıp “Hocam gelmek istiyorum” diye sorduysam bana hep “Ne zaman müsaitsin?” diye sorardı. İnanın, her defasında böyle derdi. Günü, saati ben söylerdim. Hoca zaten hep İSAM’daydı. Sabah kapıcıdan önce gelir, kendi anahtarıyla binayı açar, son vakte kadar da orada kalırdı.

Üniversitesi gerekçesiz bir şekilde beni doktora almadı. Ben de hem vazifemden ötürü hem de ailevi sebeplerle başka şehre gitmek istemedim. Hocamın İSAM bursiyerliği teklifine de sıcak bakamadım. Herhalde müderrislik ağır basmış olacak ki masa başında oturup çalışmak yerine talebeyle daha fazla hemhal olmayı tercih ettim. Daha sonraki senelerde üniversitede kadro alma imkânı olsa da içimde bu yönde pek bir istek duymadım. Tabii bu noktada yukarıda işaret

ettiğim “Fırsatlar nadiren tekerrür eder” hususunu da tekrar hatırlamak lazım gelir. Hakikaten doğrudur, fırsat gelince münasip görünüyorsa ihmal etmeyip değerlendirilmesi gerekir.

Ezher dönüşünde bir taraftan İsmailağa’da uzun yıllar müderrislik yaptınız, diğer taraftan akademi ortamını tecrübe ettiniz. Ardından 1999 senesinde İstanbul Haseki Eğitim Merkezine (şimdiki adıyla İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezine) geçiş yaptınız. Bu süreç nasıl gelişti, neden bu yönde bir karar verdiniz?

Aslında Haseki Eğitim Merkezi çok önce açılmıştı ve benim de çok daha öncesinde oraya geçme imkânım vardı ama maalesef ilim merkezinde olmama rağmen çevremdeki abilerden, hocalardan ciddi bir yönlendirme olmamıştı. Tabiri caizse el yor-

damıyla buldum yolumu, buna hala hayret ederim. Herhalde tedrise kaptırmıştım kendimi. Hem de Haseki’den pek bir şey alacağımı düşünmemiştim. İstesem zaten müftü olurdum, Haseki şartı yoktu, imtihanla müftü olunuyordu ancak ben müderrislikten hoşlanıyordum ve iyi bir yerdeydim. Allah biliyor, ben gitmem gerekiyor diye değil, İsmailağa’da içe kapanma devam edip de bundan rahatsızlığım artınca çıkma ihtiyacı hissetmiş oldum.

Haseki’de eğitim aldığınız yıllardan bahsedebilir misiniz? Size nasıl katkıları oldu?

Esasında Haseki’ye gelinceye kadar zaten epey okumuş ve okutmuştum, hazırlığı da geçtim. Genel bir değerlendirme yapmam gerekirse önceki birikimlerim sayesinde Haseki’de zorlanmadım ve gayet rahat okudum. Haseki bana daha ziyade bir farkındalık ve farklı bakış açıları kazandırdı. Burada klasikle günceli birleştirme gayreti İsmailağa Kursuna nispetle aşikârdı.

Haseki’de 16. Dönem meşhurdur. Çünkü Haseki tarihinde ilk ve belki de tek olacak şekilde on kişi birden hazırlığı okumadan ihtisas bölümüne geçmiştik. Mehmet Savaş Hoca’nın Diyanet camiasında bilinen bir yorumu vardır, “16. Dönem ilim dönemi, 17. Dönem film dönemi” diye. Latife bir yana, Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinin pek çoğunun müdürleri, köklü hocaları, yine pek çok üniversite hocası bizim 16. Dönemden,

Diyanet'in üst kadrosunun büyük çoğunluğu ise 17. Dönemden çıkmıştır.

Biz Haseki'nin kuruluşunda görev olan hocaların çoğundan, mesela Ali Yakup Cenkçiler, M. Emin Saraç, Ahmet Muhtar Büyükçınar, M. Rüştü Aşikkutlu gibi zâtlardan ders alamadık. Bunların bazıları rahmetli olmuştu, bazıları ise derse gelmiyordu. O nesilde bizim hocalarımız Mehmet Savaş Hoca, Halil Gönenç Hoca idi. Ancak diğer hocaların çoğunu daha önce İsmailağa'da görmüştüm.

Haseki üç yıl iken hazırlığı atladığımız için iki yılda bitirmiş olduk. Ben dönem birincisiydim. Teamüle göre dönem birincilerini Haseki hocaları Ankara'ya hoca olsun diye önerirlerdi, böylece onlar doğrudan hoca olurlardı. Ama o yıl ilk defa Diyanet'teki yetkililer "Bir de biz imtihan edelim" dediler. O sene Haseki'den ilk defa on kişi birden hoca olarak önerildi. 2002 yazında Ankara'da girdiğimiz imtihan neticesinde Ağustos'ta Haseki'ye hoca olarak tayin edildim. Aralık ayında ise Haseki Pendik'e taşındı. Hazır Fatih'teyiz, Haseki de yakında diye düşünürken ailece Pendik'e taşınmış olduk.

Haseki'de çok uzun yıllar hocalık yaptınız. 2020 senesinden bu yana ise hocalık vazifesine ilave olarak müdürlük vazifesini de ifa ediyorsunuz. Yani ders alan, ders veren ve yöneten şeklindeki üç pozisyonu da tecrübe etmiş durumdasınız. Haseki'yi genel olarak değerlendirebilir misiniz? Haseki ne yapıyor, hedefleri nelerdi, şu an hangi noktada? Yeni merkezlerin açılması, öğrenci profilinin değişmesi, merkezlerdeki hocaların doktoralı olması ve üniversiteye geçişleri gibi pek çok husus var esasında, bizim dışarıdan ama sizin bizzat içeriden şahit olduğunuz üzere.

Haseki 1975'te kuruldu, 1976'da eğitime başladı. İlahiyatların daha yeni yeni çoğaldığı ama mezunlarının genellikle yetersiz ve zayıf görüldüğü bir dönem. Müftü veya

Haseki Eğitim Merkezi, sahih İslam'ı öğrenme imkanını temin etmek için, meşhur ümmehâtü'l-kütübü (ana kitaplar) ilk elden okuyabilecek müftüler yetiştirmek için ortaya konan bir proje. Yani bir hoca her şeyi bilemez, unutulabilir ama en azından bir mesele geldiğinde bunu bir disiplin içerisinde ele alabilmelidir. Mesele nedir, hangi kitapta ve nerede bulunur sorularına cevap verebilmeli, ıstıhlara hâkim bir şekilde okuyup anlayabilmelidir.

vaiz oluyorlar ama Arapça bilmiyorlar, bir fetva sorulsa kitabı açıp yerini bulamıyorlar. Haseki Eğitim Merkezi, sahih İslam'ı öğrenme imkanını temin etmek için, meşhur ümmehâtü'l-kütübü (ana kitaplar) ilk elden okuyabilecek müftüler yetiştirmek için ortaya konan bir proje. Yani bir hoca her şeyi bilemez, unutulabilir ama en azından bir mesele geldiğinde bunu bir disiplin içerisinde ele alabilmelidir. Mesele nedir, hangi kitapta ve nerede bulunur sorularına cevap verebilmeli, ıstıhlara hâkim bir şekilde okuyup anlayabilmelidir. Bu seviye ve ehliyet, Arapçaya ve kitaplara vukufiyet o dönemki ilahiyat mezunlarının çoğunda olmadığından ikincil eserlerden işi çözmeye çalışıyorlar. Elbette bu şekilde yürümüyor, yetersizlik hali hem onlara hem de kurumun itibarına halel getiriyor. Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Sayın Tayyar Altıkulaç Hocamızın bu hususun ele alınıp harekete geçilmesinde büyük emekleri var-

dır. Üç yıllık bu ciddi eğitim, acilen giderilmesi gereken bir ihtiyaca yönelik olarak başlıyor. Hakikaten o zaman dini ana kaynakları, Arapça aslından okutan başka kurum yokken daha büyük bir ihtiyaçmış. İyi ki Haseki'yi kurmuşlar, misyonunu yerine getirmiş ve halen de getiriyor.

Ne sağlıyor Haseki? Biraz daha somutlaştırayım Mehmet Savaş Hocasdan nakille: Eskiden Haseki'ye il müftüleri de gelirmiş, eğitim alıp geri dönerlermiş. Savaş Hoca bu müftülerden birisini hacda görünce

“Sen zaten müftüydün, Haseki'ye geldin iki üç sene okudun, sonra tekrar aynı yere gittin. Ne elde ettin?” diye sormuş, müftünün cevabı şu şekilde: “Hocam şunu elde ettim: Geldiğimde alimdim, giderken cahil olarak döndüm”. İfade bu. Hakikaten de ben bunu

gördüm orada. Geldiğinde ayakları yere basmayanlar, havalara uçanlar, hadislere pek de iyi bakmayanlar, allamelik taslayanlar fikirleri daha oturaklı ve tutarlı hale gelerek, bir farkındalık ve ciddiyet kazanarak gidiyorlar. Bazen de güncelden haberi olmayan mollalar geliyor, maaziyle günü birleştiriyor daha gerçekçi bir bakış açısı kazanıyor. Yani Haseki'ye gelenler her türlü kazanıyor.

Haseki elbette üniversiteden farklı. Üniversite daha ziyade araştırmaya ve yazmaya dönükken Haseki'de ana kaynakları baştan sona okuyup bitirme usulü var; mümkün mertebe her ilimde bir metnin tamamlanması, ibarelerin dikkatle takip edilmesi hedefleniyor. Bazıları bunu haksız yere eleştiriyor. Halbuki ihtiyaç farklı, hedef farklı, muhatap kitle farklı. İlahiyattaki sistem aynen buraya taşınsa

Haseki elbette üniversiteden farklı. Üniversite daha ziyade araştırmaya ve yazmaya dönükken Haseki'de ana kaynakları baştan sona okuyup bitirme usulü var; mümkün mertebe her ilimde bir metnin tamamlanması, ibarelerin dikkatle takip edilmesi hedefleniyor. Bazıları bunu haksız yere eleştiriyor. Halbuki ihtiyaç farklı, hedef farklı, muhatap kitle farklı. İlahiyattaki sistem aynen buraya taşınsa bir anlamı kalmaz ki! Zaten yeterince ilahiyat var.

bir anlamı kalmaz ki! Zaten yeterince ilahiyat var. Bununla birlikte bizdeki hocaların bilhassa genç olanların çoğunun doktorası var. Birikimlerine binaen ilahiyatlarda hoca olarak tercih edilen, üniversitelere geçiş yapan pek çok arkadaşımız var. Hatta bizde okuyan arkadaşların da büyük çoğunluğu yüksek lisans veya doktora yapıyor. Mesela bizde bir sınıf var, birkaç öğrenci hariç tamamı yüksek lisans veya doktora yapıyor. Biz de öğrencileri bu hususta destekliyoruz, imkanlar nispetinde kolaylık gösteriyoruz.

Hülasa, Haseki kurulurken ilk ve öncelikli hedef daha ziyade Diyanet İşleri Başkanlığının ihtiyacını görecek şekilde donanımlı müftü ve vaiz yetiştirmekti ama süreç içerisinde, bu hedefe ilave olarak ümmehâtü'l-kütübe vukufiyeti olan akademisyenler yetiştirmek gibi bir hizmet de ifa edilmiş oldu. Samimi gayretler daha da bereketlendi.

Haseki'deki öğrenci profilinde de bir değişim var mı hocam? Yine bu değişim üzerinden Türkiye'deki ilim halkalarının genel seyrini nasıl değerlendirirsiniz?

Tabii, öğrencilerdeki ortalama seviyenin giderek yükseldiği kanaatindeyim. Vakıf, dernek ve benzeri müesseselerden iyi eğitim alarak gelenlerin sayısı arttı. Bizim tüm öğrenci kaynağımız artık sadece ilahiyatta okuyup gelenlerden ziyade buralardaki düzenli halkalardan da geçmiş olanlar. Sınıflarda bu şekilde bir tahsil görmemiş üç beş kişi ya oluyor ya olmuyor. Bahsettiğimiz müesseselerde eğitim noktasında epey mesafe kat edilmiş durumda. Eskiden çok yüzeyseldi. Doğuda ise sadece alet ilimlerine

bir ilgi vardı. Zamanla bir kaynaşma ve dayanışma oldu. Doğudaki bazı alimler, Nurettin Can ve Şaban Sadoğlu gibi isimler buraya geldiler, doğunun âlet ilimlerini ve ibareyi önceleyen ince işçilikli tavrını bize getirdiler. Bizden de ulûm-i 'âliye oraya kaymış oldu, onlar da tefsir, hadis, fıkha ağırlık vermeye başladılar. Arapların da gelmesiyle işin Arapça muhâdese boyutu devreye girdi. Bütün bu etkileşimlerle seviye yükselmiş oldu.

Kanaatimce, işaret ettiğiniz bu sivil ilim halkaları, belki Haseki'ye sunduğu kadar değil ama ilahiyat camiasına da oldukça önemli katkılar sunuyor. Medrese çıkışlı ve liyakatli genç arkadaşlar yüksek lisans ve doktora yaparken ana kaynaklara dalıp çıkabildikleri, ayaklarını yere sağlam basabildikleri için daha derinlikli çalışmalar ortaya koyuyorlar ve bu yüzden de araştırma görevlisi olarak tercih ediliyorlar. Yani Haseki'dekine benzer şekilde ilahiyatlarda da bu halkaların çok büyük bir karşılığı var. Farklı vakıf, dernek ve ilmi halkaların son yıllarda bu işe ilgi duymaları ve bu tür hizmet veren kurumların artması da gidişatin olumlu olduğunu gösteriyor.

Muhterem hocam biliyoruz ki siz de bu olumlu gidişata uzun yıllardır önemli katkılar sunan isimlersiniz. Kendinizi sadece resmî kurumlardaki hizmetlerle sınırlandırmayıp farklı sivil kurumlara destek veriyorsunuz.

Estağfirullah. Evet, ben bunu çok kıymetli

buluyorum. Mutlaka bu kurumların sayısının artırılması, hizmetlerinin desteklenmesi gerekiyor. Neden? Çünkü tecrübelerimizle sabit olduğu üzere ortada bir gerçek var: İlahiyat eğitimi tek başına yeterli gelmiyor, buralarda kimi zaman öğrenci İslami ilimlerde derinleşme bir tarafa Kur'an-ı Kerim ve Arapça eğitiminde bile istenen seviyeye ulaşmıyor. Bazen ilahiyatçı olanlarla olmayanların birlikte bulunduğu bir yere, derse veya sohbet gittiğimizde maalesef hemen hemen aynı seviyede olduklarını görüyoruz. Bazı ilahiyat öğrencilerinin ıstıhlardan, kitaplardan, isimlerden bihaber kalmış olması bizi şaşırtıyor, üzüyor.

İşin şu boyutu da var, öğrenci doğrudan vazife almak yerine ilim yolunda ihtisas yapmak istiyorsa dışarıdan takviye almadan ilerlemesi zaten pek de mümkün görünmüyor. Üniversitelerde, Diyanet'te yapılan imtihan ve mülakatlarda zayıf kaldığı için aradan sıyrılamıyor, eleniyor. Mesela Haseki'ye yeni kabul edilenlerin büyük çoğunluğunu bu tarz ilim halkalarından, İSM, EDEP, İSAR gibi kurumlardan destek alarak gelenler teşkil ediyor.

Hocam ihtisas seviyesinde hizmet veren vakıf ve derneklerden birisi de şu anda içerisinde bulunduğumuz İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM). Siz de hamdolsun İSM'nin kurucu hoca kadrosundansınız.

Sivil ilim halkaları, belki Haseki'ye sunduğu kadar değil ama ilahiyat camiasına da oldukça önemli katkılar sunuyor. Medrese çıkışlı ve liyakatli genç arkadaşlar yüksek lisans ve doktora yaparken ana kaynaklara dalıp çıkabildikleri, ayaklarını yere sağlam basabildikleri için daha derinlikli çalışmalar ortaya koyuyorlar ve bu yüzden de araştırma görevlisi olarak tercih ediliyorlar. Yani Haseki'dekine benzer şekilde ilahiyatlarda da bu halkaların çok büyük bir karşılığı var.

Burada sizin rahle-i tedrisinizden geçerek mezun olan arkadaşların büyük çoğunluğu üniversitelerde, bir kısmı da Diyanet İşleri Başkanlığı, Yazma Eserler Kurumu gibi kurumlarda vazife almış durumda. Size ilk defa İSM'de ders vermeniz için çağrı geldiğinde bunu nasıl karşıladınız? İSM'yi nasıl konumlandırıyorsunuz? İSM'nin diğer kurumlar arasında sizin nezdinizde bir farkı var mı?

Konuşmamıza başlarken de ifade etmiştim. 2007 yılında Recep Hoca ve Mürteza Hoca beni davet edip "Bir projemiz var derse girer misin?" diye teklif ettiklerinde bu vazifeyi çok büyük bir heyecan ve sevinçle kabul ettim. Çünkü o zamanlar böyle bir yer neredeyse yoktu. Bu tarz bir eğitim benim hep aklımda olan, düşündüğüm, gerekliliğine inandığım bir husustu. İsmailağa Kur'an Kursunda imam-hatiplilere dışarıdan eğitim verdiğimizde bir hususu tecrübe et-

İSM'de derse başlayacağım için çok heyecanlandım doğrusu. O zaman ilk girdiğimde de bugün girdiğimde de hep aynı hâlet-i ruhiye; doğru zamanda, doğru yerde, doğru işi yapıyor olma hissi. Tarihi medresenin verdiği maneviyat ve hissiyat zaten tarif edilemez. Şunu kesinlikle ifade etmek isterim: İSM ve Atik Valide Medresesinin benim gönlümde bambaşka bir yeri var. Burada duyduğum heyecan derslere girdiğim müddetçe hiç azalmaksızın sürdü, hâlâ da sürüyor.

miştik: Belirli bir düzeyde modern ilimleri okuyan öğrenciler Arapça eğitiminde çok güzel bir uyum yakalıyor ve çok daha hızlı mesafe alıyorlardı. Burada teklif edilen ise

imam-hatip değil ilahiyat düzeyinde olmasıydı ve bu elbette çok daha farklı ve kıymetli olacaktı. Bildiğim kadarıyla ilahiyatlara odaklanması, uzun soluklu ve bütünlüklü olması açısından bu program bir ilk oldu. Senelik programlar, yaz programları vesaire vardı ama böylesi yoktu. İSM'de derse başlayacağım için çok heyecanlandım doğrusu. O zaman ilk girdiğimde de bugün girdiğimde de hep aynı hâlet-i ruhiye; doğru zamanda, doğru yerde, doğru işi yapıyor olma hissi. Tarihi medresenin verdiği maneviyat ve hissiyat zaten tarif edilemez. Şunu kesinlikle

ifade etmek isterim: İSM ve Atik Valide Medresesinin benim gönlümde bambaşka bir yeri var. Burada duyduğum heyecan derslere girdiğim müddetçe hiç azalmaksızın sürdü, hâlâ da sürüyor.

Diğer kurumlarda da çok değerli çalışmalar yapılıyor ama herhalde İSM'nin diğerlerine göre farkı daha programlı, düzenli, disiplinli ve yoğun olması, öğrencilerin takibi hususunda hassasiyet gösterilmesi. Benim gördüğüm bu. Öğrencileri de bu kültürle yetiştirip mezun olduğu için İSM artık kendi mezunlarıyla yetinebilir, kendi programını çevirebilir diye düşünüyorum ama sanırım farklı hocalar da hâlâ çağrılıyor.

Evet hocam, İSM o seviyeye büyük oranda geldi ama stratejik olarak hoca kadrosunun sadece genç isimlerden ve mezunlarımızdan oluşmasına dikkat ediyoruz, hem büyük hocaların tecrübesini kaçırmamak hem de sizin de işaret ettiğiniz içe kapanma zayıflığına düşmemek için.

Bence de bunlar çok önemli, burada hissettiğim de buydu. Evet, bu dengeyi iyi yakalamak lazım gerçekten. Genç hocaların enerjik olması çok güzel. Onların sınıfla yakın bir diyalog yakalamaları, öğrencileri birebir takip etmeleri çok kıymetli. Ama büyük hocaların gelmesi de apayrı bir hava ve bereket getiriyor. Bilginin yanında tecrübe aktarımı da oluyor ve bu durum sadece öğrencilere değil genç hoca-

Dengeyi iyi yakalamak lazım gerçekten. Genç hocaların enerjik olması çok güzel. Onların sınıfla yakın bir diyalog yakalamaları, öğrencileri birebir takip etmeleri çok kıymetli. Ama büyük hocaların gelmesi de apayrı bir hava ve bereket getiriyor. Bilginin yanında tecrübe aktarımı da oluyor ve bu durum sadece öğrencilere değil genç hocalara da olumlu tesir ediyor. Her ikisine de ihtiyaç var.

lara da olumlu tesir ediyor. Her ikisine de ihtiyaç var.

Mesela ben çocukluğumda ve gençliğimde aldığım eğitimi sonraları değerlendirince şunu fark etmişim: Bize hoca olarak genç-

İyi bir hoca olmak isteyen kimse öncelikle hem gireceği sınıfın genel vaziyetini, seviyesini ve problemlerini hem de öğrencilerin tek tek dertlerini yakından tanımalıdır, bu hususta elinden geldiğince gayretli, dikkatli, farkındalık sahibi olmalıdır.

ler gelmiş olsaydı daha sıkı bir eğitim alırdık ama bizim o zamanki havamız ve özgüvenimiz de büyük hocalardan ders alıyor olmamızdan geliyordu. Bizi asıl yetiştiren, ufuk ve vizyon veren, adeta bizi adam eden şey o hocalardan aldığımız -ve maalesef zaman zaman gereksiz bulduğumuz- derslerin yanında hal ve tavırlarına şahitlik etmektir. Ama sadece yaşlı hocalarla da olmuyor, öğrenciyi birebir takip etmeye yaşlı adamın enerjisi de vakti de yetmeyebiliyor. Mutlaka genç hocaların da kadroda olması, öğrencilere abilik etmesi lazım. Herhalde İsmailağa'da burası zayıftı, sonraları çok hissettim bu eksikliği. Büyük hocalardan, üstatlardan ders aldım ama ben derste degildim ki. Beni derste tutacak, "Bak Emin, şöyle çalışman, şunu da okuman gerekir" diyen bir abi lazımdı, ama maalesef yoktu.

Hocam aslında siz de genç bir mütalaacı abi ve genç bir hoca olarak başlıyorsunuz İsmailağa'da ve halen de devam ediyor hoca olarak hizmetiniz. Bilhassa hocalık formasyonunuz da talebeyle diyalogunuz da hayli güçlü, öğrencileriniz sizi gerçekte

ten seviyor. Bu hususta nelere dikkat ediyorsunuz? Genç hocalara ve hoca namzetlerine neler tavsiye edersiniz?

Teşekkür ederim. Aslında biraz bahsetmiş olduk. En fazla dikkat edeceğimiz hususlar belli:

İlk ve en öncelikli husus öğrenciyi yakından tanımak. Nereden geldi, kafasında hangi problemler var, nelere kabiliyetli, neye üzülüyor, neye heyecanlanıyor, cebinde parası var mı? Bu ise öğrenciye halini hatırlarını sormakla, onun dünyasından haberdar olmakla mümkün olur. *Min Edebi'l-İslâm*'da geçiyor, Peygamberimiz aleyhissalâtüvesselâm bir grup gençle yoğun ders yapıyor, bir tür eğitim kampı gibi. (Buradan bakıldığında eğitim kampı sünnettir de denebilir.) Râvî Mâlik b. Huveyris diyor ki: "Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem bir ara tek tek gençlere sordu: 'Evde kimi bıraktın da buraya geldin?' Sonrasında Hz. Peyhamber ailemizi özlediğimizi zannetti ve 'Herkes evine gitsin şimdi' dedi." Yani Resulullah sadece ders okutmuyor, öğrencinin tek tek durumunu soruyor, anasını babasını soruyor, buna göre hareket ediyor. Başka bir rivayette geçiyor, Hucurat Suresi'ndeki "Seslerinizi yükseltmeyin" ayeti inince çok yüksek sesli konuşan bir sahabe gelmiyor camiye. İkinci gün Resulullah hemen "Nerede o" diye soruyor. "O çok yüksek sesli konuşuyor, sizi kırar düşüncesiyle gelmiyor Ya Resulallah" diyorlar. Hemen onu çağırıyor Allah Resülü, "Ayettekinden murat sen

değilsin, sen cennetliksin” buyuruyor, gön-lünü alıyor. Sünnet-i seniyye bu şekilde; öğrenciyi, cemaati yakından tanımak, birebir ilgilenmek gerekiyor.

Önceki yıllarda bir yerde derse çağırdıklarında sınıfta Doğu Türkistanlı bir öğrenci de vardı, oturduk konuştuk. Altı yedi yıldır oradaydı ama çok acıdır ki dersine iki yıl giren çıkan hocalardan bile o öğrencinin anasız babasız olduğunu, on yıldır ailesinden kimseyi görmediğini, tek başına olduğunu bilmeyenler vardı. Tek bir bursu olmadan idare etmeye çalışıyordu. Bize yakışmayan durumlar gerçekten.

1993 yılında Mısır’dan döndüğümde kim-senin almak istemediği bir sınıfı bana verdiler. Duyan herkes “Sen bittin, yandın, o sınıf yaramaz, asi” diyor, merak ettim tabii. Baktım ki hepsi zeki ama ikna olmamışlar ilme. Çünkü doğudan gelen, formasyonsuz, Türkçesi yetersiz bir hocayı vermişler sarf ve nahiv öğretsin diye ama diyalog gelişmemiş. Öğrenciler de zeki olup eksiği anlayınca hem hocaya hem de derse tepki koymuşlar. Kimse de öğrencilerle oturup konuşmamış, mesele nedir, dertleri nedir araştırılmamış, yaramaz diye adları çıkmış. Bana programa göre *Telhîs* okutmam gerektiğini söyleyip ısrar ediyorlar ama sarf ve nahiv yok, kağıt üzerinde okumuş görünüyorlar. Açıkçası idareden de habersiz bir formül üretip, başka bir kitap okutup işi çözmek durumunda kaldım ben. Böylece eş zamanlı

olarak hem belagat hem de nahiv okuttum. Öğrenciler zaten zeki, ikna da oldular, dersler süper geçti, dahası sene sonundaki toplu imtihanda da bizim öğrenciler daha iyi puan aldılar, hiç sorun yaşamadık, kimse-nin ruhu duymadı. İki sene önce bir vesileyle İSAM’a gitmiştim. O sınıftan Fatih Yahya Ayaz Hoca beni gördü ve sarılarak “Hocam o dersin tadı hâlâ damağımda” dedi. İsyankâr dedikleri sınıftan bir öğrenci söylüyor bunu. Niye? Hakikaten yaptığım özel bir şey yok. Adamlar iki sene isyan etmişler, dinleyen olmamış. Dertlerine kulak verip onların anlayacağı bir kitap koyunca sorun bitti. Özetle iyi bir hoca olmak isteyen kimse öncelikle hem gireceği sınıfın genel vaziyetini, seviyesini ve problemlerini hem de öğrencilerin tek tek dertlerini yakından tanımalıdır, bu hususta elinden geldikince gayretli, dikkatli, farkındalık sahibi olmalıdır.

İkinci husus merhamet ve nezaket. Yukarıda işaret ettiğim rivayetin devamında râvî Malik b. Huveyris’e (radıyallahu anh) soruyor: “Resulullah nasıl bir öğretmendi?” İki şey söylüyor: “Çok merhametli ve çok kibar-

Malik b. Huveyris’e (radıyallahu anh) soruyor: “Resulullah nasıl bir öğretmendi?” İki şey söylüyor: “Çok merhametli ve çok kibar-dı”. Bir hocada olması gereken en önemli hasletlerin başında bunlar geliyor. Gaddarlık eden, kıran döken, muhabbet kuramayan, kaba saba davranan bir kimse başkasına zaten müspet bir şey veremez.

**Hasılı, yakından tanımak, merhamet duy-
mak, nazik davranmak, takip edip yol gös-
termek yani iyi niyetle ve samimiyetle öğ-
renciye değer vermek, öğrenciyi merkeze
almak. Bu şartları sağlamadan ve öğrenci-
nin gönlünü kazanmadan iyi hoca olmak
mümkün değildir ve tabii ki bütün bunlar
da ciddi mesai gerektirir. Resulullah sal-
lallahu aleyhi sellem hayatında bunlar
zaten var, onun sünnet-i seniyyesi esas
alındığında hakikaten başka bir şeye gerek
kalmıyor.**

” (إنه كان رحيماً رفيقاً) ” Bir hocada olması gereken en önemli hasletlerin başında bunlar geliyor. Gaddarlık eden, kıran döken, muhabbet kuramayan, kaba saba davranan bir kimse başkasına zaten müspet bir şey veremez. Maalesef Resulullah’ın sünnetiyle de hiç alakası olmayan bu merhametsiz, gereksiz ve anlamsız baskılar eskiden daha çok yaygındı. Çocukken gittiğim bazı kurslarda benim değil ama bazı çocukların yaşadıkları hala içimde yaradır, bir travmadır. Mısır’a gidince gördüm ki bu sert tavır biraz da bize has. Orada sen yolda giderken bir hoca meşhur da olsa, üstat da olsa sen daha selam vermeden selam verir, “Yâ büneyy” diye hitap eder, talebeye karşı bu ne güzel bir sıcaklık, merhamet, samimiyet!

Merhametsizlik ve nezaketsizlik birbiriyle alakalı zaten. Maalesef toplumumuzda da bizim camiamızda da nezaket problemi var,

kurumlarımızda, idarecilerimizde, hocalarımızda ve haliyle öğrencilerimizde. Diplomalar, icazetler, unvanlar kabalığı söküp atamıyor, aksine perçinliyor, gücü yeten altta-kine fırça atıyor. Mesela camide bile ön saf boş, adam kendisi geçmediği gibi sana da normal bir ses tonuyla “geç” demiyor, sert bir şekilde eliyle işaret ediyor, “geç geç hadi” diyor. Nesilden nesile aktarılıyor bu kabalık. Hâlbuki sünnet-i seniyye bu şekilde değil, çözüm de belli, hocalardan başlayarak merhameti ve nezaketi tesis edebilmeliyiz.

Üçüncü olarak öğrenciyi yakından takip etmek ve doğru yönlendirmek. Genç hocalardan bahsederken bunlardan bahsettik biraz. İSM’de güzel bir adet vardı, her hafta eğitim komisyonu toplantısı yapılır ve öğrenciler tek tek ele alınırdı. Yani bu öğrenci kimdir, ne yapar, hangi hoca nasıl görüyor konuşulur, o öğrenci hakkında bilgi sahibi olunurdu. Bu çok değerli bir uygulamaydı, umarım hâlâ devam ediyordur.

Hasılı, yakından tanımak, merhamet duy-
mak, nazik davranmak, takip edip yol gös-
termek yani iyi niyetle ve samimiyetle öğ-
renciye değer vermek, öğrenciyi merkeze
almak. Bu şartları sağlamadan ve öğrenci-
nin gönlünü kazanmadan iyi hoca olmak
mümkün değildir ve tabii ki bütün bunlar
da ciddi mesai gerektirir. Resulullah sallal-
lahu aleyhi sellem hayatında bunlar za-

ten var, onun sünnet-i seniyyesi esas alındığında hakikaten başka bir şeye gerek kalmıyor.

Bir de hatırlatmadan geçemeyeceğim, başka bir şey daha tavsiye ediyorum arkadaşlara: Bilhassa her şeyin maddiyata döküldüğü şu zamanlarda mutlaka ama mutlaka en az bir yerde para almadan ders verin. Ne demek istediğimi zaten hissederek anlarsınız, bu çok önemli gerçekten.

Hocam teşekkür ederiz bu çok kıymetli tavsiyeler için. Hocalara tavsiyelerden sonra öğrencilere yönelik tavsiyelerinizi de alabilir miyiz?

İlk olarak niyetleri sahih tutmak lazım. Diploma, statü, maaş vs. olacak ama niyeti bunlara bağlamamak, ne yapıyorsak Allah rızası için yapmak lazım. Malum olduğu üzere ef'âl-i mükellefînde ortada kalan mubahlar bile niyetle ibadete dönüşebiliyor.

İlk olarak niyetleri sahih tutmak lazım. Diploma, statü, maaş vs. olacak ama niyeti bunlara bağlamamak, ne yapıyorsak Allah rızası için yapmak lazım. Malum olduğu üzere ef'âl-i mükellefînde ortada kalan mubahlar bile niyetle ibadete dönüşebiliyor. Çayı içerken “Daha zinde olayım da daha iyi ibadet edeyim” dersin, tabağın dibini Resulullah

Bekir Topaloğlu Hoca “Ben hayata her sabah Kur’ân ile başlarım ama asla makamlı okumam. Manasına dikkat ederek, vaktim varsa bir cüz, yoksa yapabildiğim kadar okuyarak güne başlarım” derdi. Bir insan bu şekilde günde iki sayfa okusa bir yılda anlayarak hatim indirmiş olur. Yine “Ben her yıl mutlaka bir siyer okurum” derdi. Efendimiz aleyhisselamın hayatını, tavrını, mücadelesini iyi bilmemiz gerekiyor. Hocanın bu iki tavsiyesi de çok önemli.

sıyırdığı için sıyıırırsan, hasılı günlük hayatında niyetini sağlam tutarsan hepsi ibadete dönüşüyor. Dolayısıyla öğrenci dikkat ederse yatması kalkması ibadet olur. Bunu öğrenciye sık sık hatırlatmak, “Din samimiyyəttir, din saflıktır, Allah şeikle değil kalbe bakar” diye iyice yerleştirmek lazım. O zaman öğrencinin ilk niyeti farklı da olsa bunu anlıyor ve bir noktaya geliyor. Buradan başlamak lazım, âlimlerimiz de buradan başlamışlar. *Sahîh-i Buhârî, Riyâzû’s-sâlihîn, Erbe’in* gibi pek çok hadis kitabı “إنما الأعمال بالنيات” (Ameller ancak niyetlere göredir) hadisi ile başlıyor, fıkhnın temellenendirildiği yüz kaidenin sacayağı olan birkaç kaidenin en başında “الأمر بمقاصدها” (İşler maksatlarına göre değerlendirilir) kaidesi geliyor.

İkinci husus, Kur’an-ı Kerîm, Sünnet-i Seniyye ve Siyer-i Nebî ile irtibatı sürekli ve sağlam tutmak. Bekir Topaloğlu Hoca “Ben hayata her sabah Kur’ân ile başlarım ama asla makamlı okumam. Manasına dikkat ederek, vaktim varsa bir cüz, yoksa yapabildiğim kadar okuyarak güne başlarım” derdi. Bir insan bu şekilde günde iki sayfa okusa bir yılda anlayarak hatim indirmiş olur. Yine “Ben her yıl mutlaka bir siyer okurum” derdi. Efendimiz aleyhisselamın hayatını, tavrını, mücadelesini iyi bilmemiz gerekiyor. Hocanın bu iki tavsiyesi de çok önemli. Buna ilave olarak Kur’an-ı Kerîm’deki gibi hadis-i şeriflerde de her gün 10-15 dakika okuma yapmak önem arz ediyor. Aksi halde başka

Mustafa Sâdık Râfî’î’nin Vahyü’l-kalem kitabında okumuştum, şöyle diyordu: “Siz derslerle, kitaplarla, ilmi toplantılarla aklı doyurursunuz ama ruhu doyuramazsınız. Çünkü ruh ortamla, sohbetle doyar.” Hakikaten öğrencilere mümkün mertebe dışarıda veya içeride o sohbet ve hasbihal ortamı oluşturulmalı ki gönüller ısınsın, yumuşasın, kaynaşsın. Eskiden hocaların ve öğrencilerin beraber katıldığı sohbet halkaları vardı, çok faydalıydı, belki bunu da yeniden ihya etmek gerekiyor.

sahalarda ihtisas yapanlar hadisten uzak kalıyor. Bunlar birbirinden ayrı değil aslında ama herhalde akademi mantığından kaynaklandı, maalesef iş gibi görülüyor. Çok zor da değil, insan düzenli olarak her gün on dakika farklı ilimlerde okuma yapsa çok ciddi bir birikim elde ediyor, aksi halde bir sahada uzman olan hoca bir başka sahada hayli zayıf kalabiliyor. Bu sebeple bu okumaları Kur'an, Sünnet, Siyer başta olmak üzere mümkün merteye her sahada yapmak gerekir diye düşünüyorum.

Üçüncü husus olarak salih insanlarla birlikte olmak, onları ziyarete gitmek, hatıralarını yâd etmek. Bir rivayet vardır "عند ذكر الصالحين تنزل الرحمات" yani salihlerin anılmasıyla nice rahmet yağar. Salihlerin anılmasıyla bile rahmet yağıyorsa halkalarına katılmak çok daha kıymetli. Hocaların yanında yöresinde olmak, hatıralarını dinlemek, sohbetlerine devam etmek lazım. O zaman fark etmiyorsunuz ama uzun vadede çok büyük tesiri oluyor. Bugün maddiyatın ön planda olduğu bir dönemde maneviyata her zamankinden daha çok muhtacız. Mustafa Sâdık Râfi'nin *Vahyü'l-kalem* kitabında okumuştum, şöyle diyordu: "Siz derslerle, kitaplarla, ilmi toplantılarla aklı doyurursunuz ama ruhu doyuramazsınız. Çünkü ruh ortamla, sohbetle doyar." Hakikaten öğrencilere mümkün merteye dışarıda veya içeride o sohbet ve hasbihal ortamı oluşturulmalı ki gönüller ısınsın, yumuşasın, kaynaşsın. Eskiden hocaların ve öğrencilerin beraber katıldığı sohbet halkaları vardı,

Pek çok sâlih zâtı, hocamızı, büyüğümüzü yâd etmiş olduk. Ahirete irtihal etmiş olanlara rahmet, hayatta olanlara ise sıhhat ve afiyet niyaz ederim. İSM'yi kuran hocalarımız başta olmak üzere bugünlere taşıyan herkese, hocalara, idarecilere, çalışanlara, öğrencilere hayırlı ve bereketli çalışmalar dilerim.

çok faydalıydı, belki bunu da yeniden ihya etmek gerekiyor.

Muhterem Hocam çok teşekkür ederiz tavsiyeleriniz için, hayli müstefid olduk. Müsaadenizle sohbetimizi tamamlarken son olarak neler söylemek istersiniz?

Konuşmamız içerisinde biz de pek çok sâlih zâtı, hocamızı, büyüğümüzü yâd etmiş olduk. Ahirete irtihal etmiş olanlara rahmet, hayatta olanlara ise sıhhat ve afiyet niyaz ederim. İSM'yi kuran hocalarımız başta olmak üzere bugünlere taşıyan herkese, hocalara, idarecilere, çalışanlara, öğrencilere hayırlı ve bereketli çalışmalar dilerim. Size de bu kıymetli davetiniz için özellikle teşekkür ederim.

Amin. Muhterem hocam, davetimize icabetiniz ve hoş sohbetiniz için biz çok teşekkür ederiz. Allah razı olsun.

Temel Eğitim Kademesi Seminerleri, İSM öğrencilerinin 5 yıl boyunca takip edecekleri müfredattan oluşmaktadır. Takibinin sıkı bir şekilde yapıldığı müfredatın esası klasik usulle modern usulü bir arada tatbik etmeye dayanır. Öğrenciler sene başında ilan edilen akademik takvim çerçevesinde, her seminerden vize ve final imtihanlarına tabi tutulur. Bu sınavlardan ortalama 80 puanın altına düşmemesi istenir. Ayrıca öğrencinin fakülte ortalamasının da 4,00 üzerinden asgari 3,00 olması gerekmektedir.

Temel Eğitim Kademesi seminerleri İslami İlimler ve Alet İlimleri, Sosyal Bilimler, Dil Bilimleri ve İrşad Seminerleri olmak üzere 4 ayaktan oluşur. İslami İlimler ve Alet İlimleri başlığında Osmanlı medrese geleneği ve müfredatı esas alınarak seminerler verilir. 5 seneye yayılmış Eğitim Kademesi programının ilk iki senesi Alet İlimleri ve Modern Arapça ağırlıklı olup birinci senenin ikinci döneminden itibaren İslami İlimlerle ilgili klasik kaynaklar okunmaya başlanmakta, programın son bir buçuk senesinde ise İngilizce seminerlerine ağırlık verilmektedir. Sosyal Bilimler Seminerleri ise ikinci seneden itibaren her dönem bir seminer olacak şekilde planlanmıştır.

Seminerler güz ve bahar dönemlerinde 12-14, yaz döneminde ise 7-8 hafta sürmektedir. Güz ve bahar dönemlerinde haftada ortalama 16-18 saat seminer verilmekte, yoğunlaştırılmış yaz programında ise bu sayı 26-30'a çıkmaktadır. Böylece, İlimler ve Sanatlar Merkezi'nin beş senelik eğitim programını tamamlayan bir öğrenci senede yaklaşık olarak 700, beş

İSM TEMEL EĞİTİM SEMİNERLERİ

senede ise toplamda 3500 saate yakın seminer almış olmaktadır. İSM Temel Eğitim Kademesi Seminerleri, geçtiğimiz 15 yılda olduğu gibi 2022-2023 döneminde de bütün ciddiyetiyle devam etti. 6 ayrı gruptaki 64 lisans öğrencisine yönelik olarak sürdürülen seminerler kapsamında 46 ayrı başlık altında seminer düzenlendi. Güz, bahar ve yaz dönemi olmak üzere 3 dönemde 51 hoca görev aldı. Toplamda 1990 saat seminer yapıldı.

İSM ihtisas çalışmaları

Hazırlayanlar

M. Salih Eser, Nedim Aydın

İ S M İ H T İ S A S Ç A L I Ş M A L A R I H A K K I N D A

2007 senesindeki kuruluşundan itibaren İSM bünyesinde farklı formatlarda devam eden lisansüstü düzeydeki faaliyetler, 2018-2019 döneminde “**İSM İhtisas Çalışmaları**” biriminin açılması, 2019-2020 döneminde İSM asistanlık sisteminin başlatılması, 2020-2021 döneminde Yeni Valide binasının açılması ve mezunlardan müteşekkil İhtisas Çalışmaları Komisyonunun kurulması ile giderek ciddi bir ivme yakalamış, daha nitelikli ve düzenli bir çerçeveye kavuşmuştur. 2021-2022 senesinden itibaren ise önceki senelerden elde edilen tecrübelerin değerlendirilmesiyle yeni sahalar ve usullerde programlar yürütülmüş ayrıca istikrarlı bir gelişim için yol haritasının çıkarılmasına gayret edilmiştir.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki faaliyetler akademik olan ve olmayan, periyodik olan ve olmayan şeklinde farklı kategoriler halinde yürütülmektedir:

İSM mezunlarının yanı sıra dışarıya da açık olan ve gerek katılımcılar gerekse faaliyetler bakımından sabit olmayıp dinamik bir biçimde işleyen akademik faaliyetlerdeki esas gaye; öğrenci ve araştırmacıların ilgili bilim dallarında ileri seviyede okuma, tartışma, telif gibi çalışmalar yapabilmelerine zemin hazırlamak, teorik ve pratik çalışmaları birlikte yürütebilmelerine imkân sağlamak, danışman-öğrenci ilişkisini güçlendirmek ve kolektif çalışma ruhunu canlandırmaktır. Bunun yanında farklı grupların çalışmalarını ortak projeler etrafında ilerletebilmeleri ve bu çalışmaları ilim dünyasına kazandırmaları da hedeflenmektedir. Çalışmalar ele alınan konunun ve formatın gerektirdiği şekilde farklı periyotlarla yürütülmektedir.

Buna göre, prensip olarak lisansüstü (doktora sonrası, doktora ve yüksek lisans) düzeydeki araştırmacılara yönelik olan ve büyük kısmı haftalık veya iki haftalık periyotlarla yürütülen faaliyetler “**Periyodik Akademik Programlar**” olarak adlandırılmaktadır. Bu kapsamda, İSM İhtisas Komisyonu’nun koordinesiyle bilim kurulu, idare, hoca, asistan ve araştırmacılarla yapılan istişareler ve yine ihtiyaç, talep ve imkana dair değerlendirmeler neticesinde;

- 4-6 oturumluk tematik mahiyetli, yoğunlaştırılmış “**seminer dizileri**”
- En az bir dönemlik, uzun soluklu, kadim/seçme metinlerin müzakeresine yönelik “**okuma grupları**”
- aynı saha / dönem / probleme odaklanarak birbirini tamamlayan seminer dizileri ve okuma gruplarının bütünleştirilmesiyle oluşan “**seriler**”
- uzun soluklu ve yayın odaklı “**atölyeler**”
- özelleştirilmiş bir sahada ve kendine has işleyiş şartlarıyla ilerleyen ve sonuç odaklı olan “**projeler**”
- aynı sahada / konuda araştırma yapanlar arasındaki koordineyi sağlamaya ve daha verimli faaliyetlerin planlanıp yürütülmesine yönelik “**çalışma grupları**” düzenlenmektedir.

Periyodik olmayan akademik faaliyetler ise ihtisas konferansları, tez müzakereleri, kitap tahlilleri, saha buluşmaları, çalıştaylar gibi genellikle tek oturumluk olarak gerçekleşen programlardır.

Akademik olmayan faaliyetlere ise umumiyetle mezunlara yönelik olan geleneksel buluşma, iftar, pınav, piknik vs. etkinliklerle âlim ve müessese ziyaretleri ve kültürel geziler misal verilebilir.

Öte yandan İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki bahsi geçen faaliyetlerin istişare süreciyle ve koordineli olarak planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi İSM İhtisas Çalışmaları Komisyonu ve her bir program için belirlenen faaliyet sekreterleri sayesinde mümkün olmaktadır. İSM Temel Eğitim Kademesinde danışmanlık, müzakerecilik vb. vazifelerde bulunarak temayüz etmiş mezunlarımız bu iki vazife çerçevesinde bilgi ve tecrübelerini, ihtisas düzeyinde ve nispeten daha kolektif ve sonuç odaklı bir çerçevede hizmete dönüştürebilmektedir.

İSM İHTİSAS ÇALIŞMALARI 2020-2021 DÖNEMİ
Periyodik Akademik Programlar (Sahalara Göre)

Fıkıh

Hidâye Okumaları (9. Yıl)	Mehmet Savaş
Süreklilik ve Kırılma Bağlamında Fetva Usulü (İbn Âbidîn Örneği)	Mürteza Bedir
Fıkıhtan İslam İktisadına-1: Ticari Ortaklık Hukuku	Necmeddin Güney
Klasik ve Modern Yaklaşımlar Işığında Mesârifü'z-Zekât	Tuncay Başoğlu
Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fıkhiyye (1. Yıl)	Yasir Beyatlı

Kelâm – İslam Felsefesi

Merâtibu'l-Ulûm Perspektifinden el-Munkız mine'd-Dalâl Okumaları	Recep Şentürk
Yeni Platonculuğun Arapçaya İntikali	Cahid Şenel
Kelâm İlminin Bilimsel Kimliğine Dair Tartışmalar	Murat Kaş
Kelâm Fizik Kuramı	Mehmet Bulgen
İslam Düşüncesinde Zihnî Varlık ve Nefsü'l-Emr Tartışmaları	Murat Kaş
Tavâliu'l-Envar Okumaları (Kitâbu'l-Mümkinât)	Hamzeh al-Bakri
İslam Düşüncesi Metinleri Tercüme Çalışmaları (4. Yıl)	Güvenç Şensoy

Tefsir – Arap Dilbilimi ve Felsefesi

Sosyal Gerçeklik ve Vaz' Kavramı İlişkisi	Abdullah Yıldırım
Molla Cami Okumaları	Hüseyin Arslan

İslam Tarih ve Medeniyeti

Coğrafi, Siyasi, İlmi ve Kültürel Açılardan Maveraünnehir Havzası	Osman Aydınlı
Görsellerle Balkan Mirası	Ali Erken

Hadis

Hadis Rivayetinde Bağlam: Sebebü Îrâdi'l-Hadis	Bekir Kuzudişli
--	-----------------

Tasavvuf

Yunus ile Seyr ü Sefer	Ali Cançelik
------------------------	--------------

İSM İHTİSAS ÇALIŞMALARI 2021-2022 DÖNEMİ
Periyodik Akademik Programlar (Serilere Göre)

Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür

Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-1 : Tarih	Fatih Yahya Ayaz
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-2 : Hadis	Halit Özkan
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-3 : Fıkıh	Tuncay Başoğlu
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-4 : Tefsir	Mesut Kaya
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-5 : Kelâm	Murat Kaş
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-6 : Vefeyât, Tabakât, Terâcim	Fatih Yahya Ayaz

Kelâm'ın Teşekkülü

Kelâm'ın Teşekkülü-1: Bilgi ve Varlık	Hayrettin Nebi Güdekli
Kelâm'ın Teşekkülü-2: Tevhid ve Sıfât	Osman Demir
Kelâm'ın Teşekkülü-3: Adalet	Orhan Şener Koloğlu

Belâgat'ın Teşekkülü

Belâgat'ın Teşekkülü-1: Cürçânî'den Sekkâkî'ye Belâgat'ın Teşekkülü	Mehmet Taha Boyalık
Belâgat'ın Teşekkülü-2: Meânî'nin Seyri (Cürçânî ve Öncesi)	Mehmet Taha Boyalık

İleri Okumalar

Hidâye Okumaları (10. Yıl)	Mehmet Savaş
Molla Cami Okumaları (2. Yıl)	Hüseyin Arslan

Mezhep ve Fetva

Süreklilik ve Kırılma Bağlamında Mezhep ve Örf (İbn Âbidîn Örneği)	Mürteza Bedir
--	---------------

Fıkıhtan İslâm İktisadına

Fıkıhtan İslâm İktisadına-2: Para ve Ahkâmı	Necmeddin Güney
---	-----------------

Diğer

Sahîh-i Buhârî Örneğinde Hadis Tenkit Yöntemine Bakışlar	Ahmad Snobar Saîd el-Murrî
Kelâm-Felsefe Tez Okumaları (1. Yıl)	Güvenç Şensoy
İslam Düşüncesi Klasikleri Tercüme Çalışmaları (5. Yıl)	Güvenç Şensoy
Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fıkhiyye (2. Yıl)	Yasir Beyatlı

İSM İhtisas Çalışmaları 2022-2023 Dönemine Genel Bir Bakış

İSM İhtisas Çalışmalarının ekseriyetini prensip olarak lisansüstü (doktora sonrası, doktora ve yüksek lisans) düzeydeki araştırmacılara yönelik olan ve büyük kısmı haftalık veya aylık periyotlarla yürütülen “Periyodik Akademik Programlar” teşkil etmektedir. İSM İhtisas Çalışmaları kapsamında daha önceki dönemlerde düzenlenen periyodik akademik programlar hakkındaki rapor ve değerlendirmeleri dikkate alan İSM İhtisas Komisyonu 2022-2023 döneminde yürütülecek programları büyük oranda seriler halinde ilerleyecek şekilde planlamıştır.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamında 2022-2023 Güz ve Bahar dönemlerinde çoğu haftalık olmak üzere okuma grubu, seminer dizisi, atölye, proje ve çalışma grubu şeklinde 19 periyodik program yürütülmüş olup bu programlara sadece İstanbul değil bütün Türkiye’den hatta yurtdışından dikkat çekici düzeyde başvuru ve katılım gerçekleşmiş, İSM’nin akademik çevrelerdeki bilinirliği daha da pekişmiştir. Yine İSM Lisansüstü Tez Müzakereleri kapsamında doktorasını bitiren 4 İSM mezunun tezleri okunmuş ve tartışılmıştır. Ayrıca 5-10 Mayıs 2023 tarihleri arasında, İstanbul’da İlimler ve Sanatlar Merkezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi ve Katar Hamad b. Khalifa University işbirliğinde yurtiçi ve yurtdışından katılımlarla “İstişrâfu’l-Müstakbel ve Tatbikâtüh / Sosyal Bilimlerde Gelecek Öngörülleri ve Uygulamaları” başlıklı bir yaz okulu gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan programların planlamadan raporlamaya kadarki bütün süreçte en üst seviyede ve verimlilikte yürütülebilmesi için her program için İSM mezunlarından “faaliyet sekreteri” belirlenmiştir. Faaliyet sekreterleri oturumların başlatılması, kaydedilmesi, yoklamasının alınması vb. teknik hususların yanı sıra hoca, katılımcılar ve idare arasında köprü vazifesi görmüş ayrıca faaliyetleri raporlayarak İhtisas Çalışmaları bilgi ve tecrübe havuzuna önemli katkılar sunmuşlardır.

İSM İhtisas Çalışmaları Komisyonu

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki akademik olan ve olmayan faaliyetlerin istişare süreciyle ve koordineli olarak planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi, İSM Temel Eğitim Kademesinde danışmanlık, müzakerecilik, vb. vazifelerde bulunarak temayüz etmiş mezunların bilgi ve tecrübelerini, ihtisas düzeyinde ve nispeten daha kolektif ve sonuç odaklı bir çerçevede hizmete dönüştürebilmeleri, İSM mezunlarıyla irtibatın daha sürekli ve verimli hale getirilmesi ve benzeri gayelere matuf olarak 2020-2021 senesi itibarıyla her yıl İSM mezunlarından müteşekkil bir İhtisas Komisyonu kurulmakta ve İSM İhtisas Çalışmaları Koordinatörü Mahmut Salih Eser'in başkanlığında çalışmalar yürütmektedir. 2022-2023 döneminde İSM İhtisas Çalışmaları Komisyonu'nda görev alarak özverili katkılar sunan mezunlarımızın isimleri şu şekildedir: Mehmet Zahit Sezer (İSM 2020 mezunu, İhtisas Komisyonu Sekreteri), Dr. Güvenç Şensoy (2013), Dr. Batuhan Buğra Akartepe (2015), Dr. Yasir Beyatlı (2018), Ahmet Emin Akyüz (2020), Ahmet Enes Duman (2020), Cengiz Güler (2020), Hasan Erkam Çakır (2020), Nedim Aydın (2021), Mehmet Buğra Sezer (2021).

İSM İhtisas Çalışmaları Hoca, Koordinatör ve Danışmanları

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki faaliyetlere türüne göre farklı şehirlerde ve üniversite-lerde vazife yapan çok sayıda hoca, danışman ve koordinatör katkı sunmakta olup faaliyetler ihtiyaca ve şartlara göre yüz yüze veya çevrimiçi olarak yürütülmektedir. 2022-2023 döne-minde periyodik programlarımıza katkı sunmuş olan isimler şu şekildedir:

2022-2023 Senesi İSM İhtisas Hoca, Koordinatör ve Danışmanları	
Mehmet Savaş Hoca	İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi, Fıkıh
Prof. Dr. Recep Şentürk	Katar Hamad b. Khalifa University, The College of Islamic Studies
Prof. Dr. Mürteza Bedir	İSAM; 29 Mayıs Üniversitesi, İslam Hukuku
Prof. Dr. Bekir Kuzudişli	İstanbul Üniversitesi, Hadis
Prof. Dr. Fatih Yahya Ayaz	Çukurova Üniversitesi, İslam Tarihi
Doç. Dr. Necmeddin Güney	N. Erbakan Üniversitesi, İslam Hukuku
Doç. Dr. Harun Yılmaz	Marmara Üniversitesi, İslam Tarihi
Doç. Dr. Özgür Kavak	Marmara Üniversitesi, İslam Hukuku
Doç. Dr. Mohamed el-Gammal	Katar Hamad b. Khalifa University, Comparative Fiqh
Doç. Dr. Yusuf Erdem Gezgin	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslam Hukuku
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan	Marmara Üniversitesi, Arap Dili ve Belagati
Dr. Öğr. Üyesi Mesut Erzi	Hakkari Üniversitesi, Kelam
Dr. Öğretim Üyesi Batuhan Buğra Akartepe	İstanbul Üniversitesi, İslam Hukuku
Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Yıldırım	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Arap Dili ve Belagati
Dr. Güvenç Şensoy (2 program)	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kelam
Dr. Abdullah Bilin	Bitlis Eren Üniversitesi, Arap Dili ve Belagati
Dr. Yasir Beyatlı	Bartın Üniversitesi, İslam Hukuku
Mahmut Salih Eser	Marmara Üniversitesi, İslam Hukuku (Dr. Adayı)
Abdüssamet Koçak	İbn Haldun Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri (Dr. Adayı)
Selman Sucu (2 program)	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Felsefe (Dr. Adayı)
Ahmet Enes Duman	Marmara Üniversitesi, İslam Tarihi (Dr. Adayı)
Ahmet Emin Akyüz	Marmara Üniversitesi, İslam Felsefesi (Dr. Adayı)

ihhtisas

2022-2023

Periyodik Programlar

Atölye, Okuma Grubu, Seminer Dizisi,
Çalışma Grubu, Proje

İSM İHTİSAS ÇALIŞMALARI 2022 -2023 DÖNEMİ
Periyodik Akademik Programlar (Serilere Göre)

Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür

Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-7 : Eğitim Kurumları	Harun Yılmaz
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-8 : Siyaset Düşüncesi	Özgür Kavak
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-9 : Nahiv	Abdullah Bilin
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-10 : Memlûk Hanefiliği	Yasir Beyatlı
Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür-11 : Tarih Yazıcılığı	Fatih Yahya Ayaz

Kelâm'ın Teşekkülü

Kelâm'ın Teşekkülü-4: Kelam-Dil İlişkisi	Mesut Erzi
--	------------

Belâgat'ın Teşekkülü

Belâgat'ın Teşekkülü-3: Razî ve Nihâyetü'l-Îcâz'ı	Abdullah Yıldırım
---	-------------------

Fıkıh'tan İslâm İktisadına

Fıkıhtan İslâm İktisadına-3: Altın ve Ahkâmı	Yusuf Erdem Gezgin
İslami Fintek Konuşmaları	Necmeddin Güney

İleri Okumalar

Hidâye Okumaları (11. Yıl)	Mehmet Savaş
Telhîsu'l-Miftâh Okumaları (1. Yıl)	Hüseyin Arslan
Klasik Mantık Okumaları	Selman Sucu
Umûr-ı Âmme Okumaları	Selman Sucu

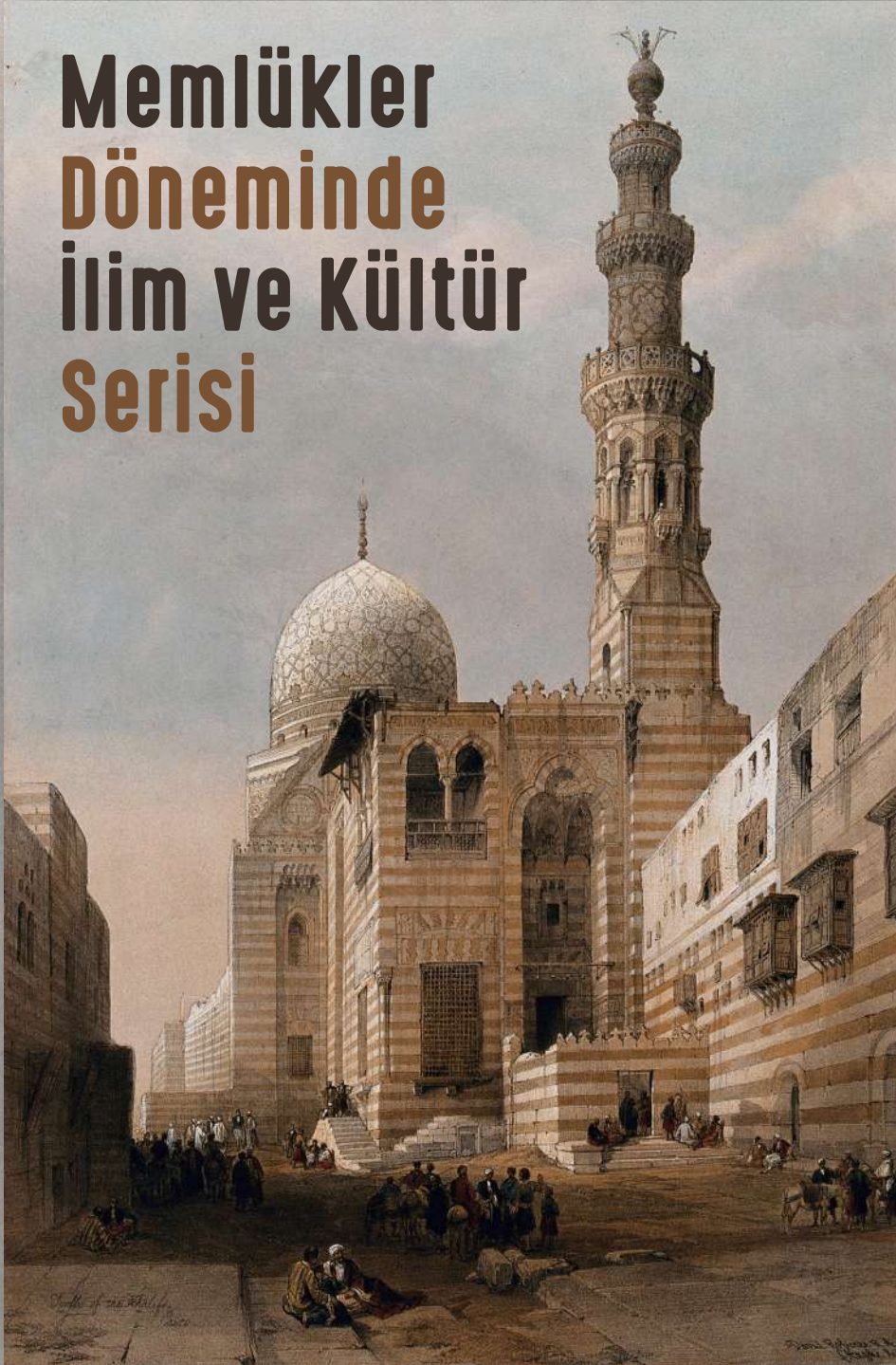
Çağdaş Alan Okumaları

Çağdaş Kelam-Felsefe Okumaları (2. Yıl)	Güvenç Şensoy
Çağdaş İslâm Tarih ve Medeniyeti Okumaları	Ahmet Enes Duman
Çağdaş Fıkıh Okumaları	Batuhan Buğra Akartepe

Diğer

İslâm Düşüncesi Klasikleri Tercüme Çalışmaları (5. Yıl)	Güvenç Şensoy
Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fıkhiyye (2. Yıl)	Yasir Beyatlı
İSM Lisansüstü Tez Müzakereleri	Ahmet Emin Akyüz

Meml kler Döneminde İlim ve Kültür Serisi

MEMLÜKLER DÖNEMİNDE İLİM VE KÜLTÜR SERİSİ

İslâm ilim, kültür ve medeniyet tarihinin en önemli zaman dilimlerinden biri olan Memlûkler Dönemi (h. 648-923 / m. 1250-1517) ilmi, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan hususi özelliklere sahiptir. Memlûkler Dönemi ve bu dönemdeki ilmi ve kültürel hayat son senelerde farklı birçok sahada, bilhassa dönemin ilmi hayatında önemli yer teşkil eden tarih, fıkıh, tefsir, kelâm ve hadis alanlarında akademik araştırmalara konu olmuş, buna bağlı olarak nicelik ve nitelik açısından çok sayıda kıymetli eser üretilmiş ve bu üretim sempozyum,

çalıştay gibi faaliyetler kanalıyla kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu önemli birikimin genç araştırmacılarla buluşturulması temel gayesiyle İhtisas Çalışmaları kapsamında uzun soluklu bir seri düzenlenmiştir.

“Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür” üst başlığı altında iki devre şeklinde yürütülmesi planlanan seri 2021 senesi Aralık ayında başlatılmıştır. Serinin 2021-2022 dönemindeki 1. devresinde birbirini takip eden ve tamamlayan 5 seminer dizisi (Tarih, Hadis, Fıkıh, Tefsir, Kelâm) ve 1 okuma grubu (Vefeyât-Terâcim-Tabakât), 2022-2023 dönemindeki 2. devresinde ise 4 seminer dizisi (Eğitim Kurumları, Siyaset Düşüncesi, Nahiv, Memlûk Hanefiliği ve 1 okuma grubu (Tarih Yazıcılığı) başarıyla tamamlanmıştır.

MEMLÜKLER DÖNEMİNDE İLİM VE KÜLTÜR-7: EĞİTİM KURUMLARI

Hoca

Doç. Dr. Harun Yılmaz (Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Hasan Erkam Çakır (Marmara Üniversitesi, Din Eğitimi, Doktora)

İslam dünyasında eğitim faaliyetlerinin başlangıcı şüphesiz Hz. Peygamber (sav) zamanına kadar götürülür. Medine’de Mescid-i Nebevî’nin hemen yanında bulunan Suffe ise ilk müstakil eğitim mekanı olarak kabul edilir. Bu bakımdan mescit İslam dünyasında ilmi faaliyetlerin en önemli merkezi olagelmıştır. Bununla birlikte IV. (X.) asırdan itibaren başta medreseler olmak üzere vakıf temelli çeşitli eğitim kurumları ortaya çıkmaya başlamış ve kısa sürede İslam coğrafyasının hemen her bölgesinde büyük bir yaygınlık kazanmıştır. Eğitim kurumlarının sayıca ve nitelik olarak büyük çeşitlilik gösterdiği ve en çok yaygınlık kazandığı dönemlerden biri Memlûkler Dönemi olmuştur.

Dört hafta süren bu seminer dizisinde İslam dünyasında başta medreseler olmak üzere vakıf temelli eğitim kurumlarının ortaya çıkışı, kurumsallaşma süreci ve Memlûkler dönemindeki yapısına odaklanılmıştır. Bu bağlamda ilk hafta İslam eğitim kurumları ele alınmış ve araştırmacıları bekleyen kaynak türleri ve modern çalışmalar üzerin-

de durulmuştur. İkinci hafta eğitim kurumları, bunların kurumsal kimlikleri ve işleyişleri gibi meseleler tahlil edilmiş, üçüncü hafta ise kurumsal eğitimin ortaya çıkışı ve sonuçları hakkındaki modern tartışmalara değinilmiştir. Son hafta ise vakıf temelli eğitim kurumlarıyla birlikte İslam dünyasında ilmi hayatta ve diğer alanlarda değişen ve değişmeyen hususların neler olduğu üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2022 yılı Kasım ayında çevrimiçi olarak 4 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans, doktora ve post-doktora seviyelerinde 21 araştırmacının katıldığı seminer dizisinin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** İslam Eğitim Tarihinin Kaynakları ve Modern Literatür
- 2. Oturum:** Eğitim Kurumlarının Tanım, Tasnif ve Kurumsal Yapısı
- 3. Oturum:** Kurumsal Eğitimin Ortaya Çıkışı Üzerine Tartışmalar
- 4. Oturum:** Kurumsal Eğitimin Getirdikleri

MEMLÜKLER DÖNEMİNDE İLİM VE KÜLTÜR-8: SİYASET DÜŞÜNCESİ

Hoca

Doç. Dr. Özgür Kavak (Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Abdurrahman Çavga (İstanbul Üniversitesi, İslam Hukuku, Yüksek Lisans)

Bağdat merkezli Abbasi hilâfetine 1258 yılındaki yıkılışı sonrası ortaya çıkan yeni durum siyaset düşüncesi açısından birçok farklı açılımı beraberinde getirdi. Özellikle hilafetin yıkılışından hemen önce Mısır merkezli olarak kurulan Memlûkler eliyle 1261 yılında yeniden ihya edilen hilafet kurumunun geçmişteki konumundan farklı yapısı, birçok âlimi başta hilafet meselesi olmak üzere siyasetin değişik veçhelerini ele almaya yöneltti. Yine Moğollar ve Haçlılarla süregiden savaş durumu da bu sahadaki metinlerin yönelimlerini ve dilini etkiledi. Komşu İslam devletleriyle kimi zaman sulh kimi zaman savaş şeklini alan rekabetin de tesiriyle Memlûkler döneminde zengin bir siyaset düşüncesi külliyatı teşekkül etti.

4 oturumluk bu seminer dizisinde ilk olarak Memlûkler dönemi siyaset düşüncesi metinlerinin çeşitliliğine ve bu dönemde tartışma konusu edilen temel meselelerin neler olduğuna dair bir çerçeve çizilmeye çalışılmış, akabinde ise siyasi-fıkhi ahkâmla ilgili iki temel tartışmaya dikkat çekilmiştir: i) Ahkâm-ı sultaniye geleneğini canlandıran hi-

lafet-saltanat merkezli tartışmalar ve Kureyşilik meselesinden kaynaklanan siyasi meşruiyet problemleri ii) Siyaset-i şer'iye tartışmalarının siyaset düşüncesindeki yeri, bidat ve meharim düşüncesinin siyasetin tanzim ve tenkidi açısından anlamı. Dönemin farklı fıkhi eğilimlerinin siyasetle ilgili tartışmaları tetiklediği ve mevcut durumu yönlendirme kaygısının da etkisiyle birbiriyle diyalog halinde olan zengin bir literatürün ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu zengin literatürün farklı tezahürlerine ışık tutup yorumlamaya matuf olarak hoca ve katılımcıların müzakereleriyle Aralık 2022-Ocak 2023 tarihlerinde çevrimiçi olarak 4 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans, doktora ve post-doktora seviyelerinde 48 araştırmacının katıldığı seminer dizisinin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** Memlûkler Dönemi Siyaset Düşüncesine Giriş
- 2. Oturum:** Memlûkler Himayesinde Abbâsi Hilâfeti: Hilâfet-İlişkisi
- 3. Oturum:** Memlûkler Döneminin Bir Siyaset Eseri Olarak İbn Teymiyye'nin *es-Siyâsetü'sş-Şer'iyye'si*
- 4. Oturum:** Memlûk Ulemâsı ve Siyaset İlişkisi

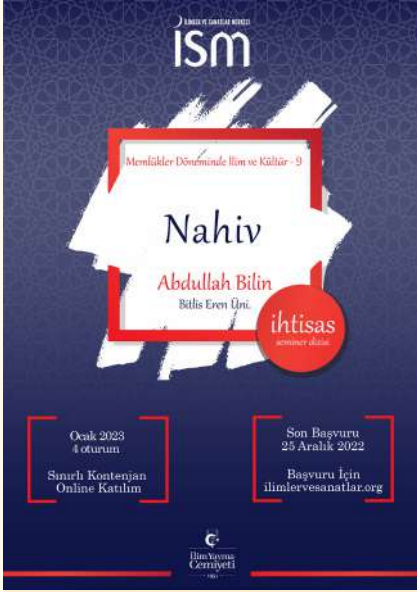
MEMLÜKLER DÖNEMİNDE İLİM VE KÜLTÜR-9: NAHİV

Hoca

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Bilin (Bitlis Eren Üniversitesi, İslâmi İlimler Fakültesi)

Sekreter

Hasan Basri Mert (Kırklareli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

İslam kültür ve medeniyetinin gelişmesinde/şekillenmesinde hayli etkin rol oynayan Memlûkler döneminde (h. 648-923 / m.1250-1517) hemen her sahada velûd âlimlerin sonrasında klasik haline gelecek olan eserler ortaya koydukları veya mevcut klasikleri ileri noktaya taşıdıkları, mekân olarak ise Kahire ve Dımaşk'ın ilmî hayatın canlılığıyla öne çıktığı gözlemlenmektedir. “Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür” serisi kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Bilin’in danışmanlığında yürütülen “Nahiv” başlıklı dört haftalık seminer dizisi ile Memlûklerin nahiv tarihindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Seminer dizisinde ilk olarak Memlûkler dönemi alimlerinin genel olarak Arap dil ilimlerine yaptıkları ciddi katkıların boyutunu görme adına dönemin/çağın ilmî hayatı genel hatları ile ele alınmış ve mezkûr bölgelerde dil ilimlerine dair yapılan çalışmalardan kısaca bahsedilmiştir. Akabinde ise geniş bir çalışma gerektiren bu katkıların nahiv ilmine bakan kısmına odaklanılmış, dönemin nahiv ilmi açısından zirve olarak değerlendirilmesini mümkün kılan hususiyetlere dikkat

çekilmiş, ayrıca nahiv ilminin disiplinler arası çalışmalara özellikle tefsir alanına yaptığı katkılara temas edilmiştir. Seminer dizisinin devamında Memlûk dönemi nahiv âlimlerinin temsil ettiği Mısır nahiv ekolü ve diğer ekollerle ilişkisi değerlendirildikten sonra dönemin nahiv alanında önde gelen isimlerinden bahsedilmiş, klasik nahiv eserleri üzerine inşa edilen derinlikli-kapsamlı çalışmalara dikkat çekilmiştir. Son olarak İbn Malik, Ebu Hayyân, İbn Hişam, Aynî ve Suyûtî gibi dönemin önde gelen bazı nahivcileri incelenmiş ve nahiv eğitimin yapıldığı yerler, okutulan eserler ve tartışma konuları da kısaca değerlendirilmiştir.

2023 yılı Ocak-Mart aylarında çevrimiçi olarak 4 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans, doktora ve post-doktora seviyelerinde 11 araştırmacının katıldığı seminer dizisinin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** Memlûkler İlmi Hayatının Ana Hatlarına ve Dil İlimlerine Dair Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış
- 2. Oturum:** Memlûk Dönemi Nahiv Âlimlerinin Temsil Ettiği Mısır Nahiv Ekolü
- 3. Oturum:** Memlûk Dönemi Nahiv Âlimleri ve Eserleri
- 4. Oturum:** İbn Malik, Ebu Hayyân, İbn Hişam, Aynî, Suyûtî Gibi Dönemin Önde Gelenleri

MEMLÜKLER DÖNEMİNDE İLİM VE KÜLTÜR-10: TARİH YAZICILIĞI (MAKRÎZÎ ÖRNEĞİ)

Hoca

Prof. Dr. Fatih Yahya Ayaz (Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Ahmet Enes Duman (Marmara Üniversitesi, İslam Tarihi, Doktora)

Memlûk Devleti'nin (648-923/1250-1517) askerî ve siyasî kazanımlarını takiben bölgede ilmî muhitin de canlanması, Memlûkler dönemi İslam tarihinin verimli ve parlak devirlerinden biri kılmuştur. Bu dönem diğer ilimlerin yanı sıra tarihçilik açısından da oldukça velûd geçmiş, pek çok önemli siyasî, kurumsal, mahallî tarih eserleri, şehir tarihleri, ansiklopedileri, siyer ve biyografi kitapları bu dönemde telif edilmiştir. Gerek içerik gerekse metodolojik olarak öne çıkan bu eserler kendi çağlarını da aşarak farklı dönem ve devletler üzerine çalışma yapan araştırmacılara da rehberlik teşkil etmiştir. Memlûkler döneminin tarih açısından en önemli ve en üretken isimlerinden birisi de farklı konu ve tarzlarda kıymetli telifleri bulunan Takıyyüddin Ahmed b. Ali el-Makrîzî'dir (ö. 845/1442). Çalışmaları Mısır üzerine yoğunlaşmış olsa da tarih disiplininde takip ettiği titiz yaklaşımını ve yetkinliğini ortaya koyan kalıcı eserleri Makrîzî'ye İslâm Tarihi ve Medeniyeti çalışmaları sahasında tartışılmaz bir değer ve konum kazandırmıştır.

"Memlûkler Döneminde İlim-Kültür Serisi" kapsamında Prof. Dr. Fatih Yahya Ayaz ile yürütülen "Tarih Yazıcılığı (Makrîzî Örneği)" başlıklı okuma grubunda özelde Makrîzî'nin hayatı ve tarihçiliği, genelde ise Memlûkler dönemi tarihçiliği bizzat Makrîzî'nin telif ettiği *el-Hıttatü'l-Makrîziyye*, *es-Sülûk*, *el-Mukaffa'l-kebîr*, *Dürerü'l- 'ukûdî'l-Ferîde*, *İmtâ 'u'l-esmâ '* gibi eserler üzerinden müzakere edilmiştir.

2023 yılı Ocak-Mart aylarında çevrimiçi olarak 7 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans, doktora ve post-doktora seviyelerinde 14 araştırmacının katıldığı seminer dizisinin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** Makrîzî'nin (Ö. 845/1442) Hayatı, Eserleri ve Tarihçiliği
- 2-3. Oturum:** *el-Hıttatü'l-Makrîziyye* (Sunumlar, Seçme Metinler, Müzakereler)
- 4-5. Oturum:** *es-Sülûk li-ma 'rifeti düveli'l-mülûk* (Sunumlar, Seçme Metinler, Müzakereler)
- 6. Oturum:** *el-Mukaffa'l-kebîr* (Sunumlar, Seçme Metinler, Müzakereler)
- 7. Oturum:** *Dürerü'l- 'ukûdî'l-Ferîde* ve *İmtâ 'u'l-esmâ* (Sunumlar, Seçme Metinler, Müzakereler)

MEMLÜKLER DÖNEMİNDE İLİM VE KÜLTÜR-11: MEMLÜK HANEFİLİĞİ

Hoca

Dr. Yasir Beyatlı (Bartın Üniversitesi, İslâmi İlimler Fakültesi)

Sekreter

Osman Arabacı (İstanbul Üniversitesi, İslam Hukuku, Yüksek Lisans)

Memlûkler dönemi (h. 648-923 / m.1250-1517) Hanefîlik tarihi bakımında önemli bir safhaya tekabül etmektedir. Bu dönemde Memlûk coğrafyasında önemli Hanefî fakihleri yetişmiş ve günümüzde dahi fıkıh tedrisatında kullanılan temsil gücü yüksek eserler kaleme alınmıştır. “Memlûkler Döneminde İlim ve Kültür” serisi kapsamında Dr. Yasir Beyatlı’nın danışmanlığında yürütülen “Memlûk Hanefîliği” başlıklı dört haftalık seminer dizisi ile Hanefîliğin Memlûkler safhası ele alınmıştır.

Seminer dizisinde ilk olarak Memlûk Hanefîliği kavramı üzerinde durulmuş ve Hanefîliğin Memlûk coğrafyası olan Şam ve Mısır’da intikal süreci, bu intikalin sebepleri ve aktörleri ortaya konmuştur. Devamında Hanefîliğin Memlûk coğrafyasında yayılarak temsil gücüne erişmesi, bu durumun sebepleri, Hanefîliğin Memlûk idari ve ilmî yapısındaki konumu ele alınmıştır. Sonrasında bu Memlûk Hanefîlerini temsil eden âlimler ve ulemâ aileleri ve akabinde Memlûk Hanefîlerinin bıraktıkları

ilmî miras olan literatür üzerinden Memlûk Hanefîliğine genel bir bakış yapılmıştır.

Dr. Yasir Beyatlı danışmanlığında 2023 yılı Mayıs-Haziran aylarında çevrimiçi olarak 4 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans ve doktora seviyelerinde 18 katılımcı tarafından tamamlanan seminer dizisinin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** “Memlûk Hanefîliği” ne ifade ediyor? Hanefîliğin Memlûk Coğrafyasına İntikali: Sebepler ve Aktörler
- 2. Oturum:** Hanefîliğin Memlûk Coğrafyasındaki İntişarı, Temsil Gücü ve Konumu
- 3. Oturum:** Âlimler, Ulema aileleri
- 4. Oturum:** Memlûk Hanefîliğinin İlmî Mirası: Literatür

**KELÂM'IN
TEŞEKKÜLÜ
SERİSİ**

KELÂM'IN TEŞEKKÜLÜ SERİSİ

İslâm düşüncesinin üç sacayağından biri olan kelâm, İslâm akaidinin esaslarını ispat ve muhaliflerden gelen şüpheleri defetmeyi gaye edinmenin yanında, bir bütün olarak varlık araştırmasını da üstlenmiştir. Büyük günah işleyeninin durumu hakkında başlayan tartışmalar insanın özgürlüğü meselesi üzerinden insanın Allah karşısındaki konumu, Allah-âlem ilişkisi ve Allah'ın sıfatları meselelerini kelâmcıların gündemi haline getirmiştir. Kelâmcılar bu doğrultuda varlıkların tasnifi ve bilginin sınırları problemleri etrafında bilgi ve varlık konularını araştırmış, burada belirledikleri çerçeve uyarınca insanın failliği ve ilahi sıfatlara dair meseleleri inceleme konusu yapmışlardır. Bu dönemde ele alınan konular ve kullanılan kavramlar “Mütekaddim Dönem Kelâmı”nı karakterize etmiş ve kelâmın ana yapısının belirlenmesinde etkili olmuştur.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamında her biri alanının mütehasısı olan hocalarla yürütülmüş olan “Kelâm'ın Teşekkülü” serisinin ilk aşamasında, mütekaddim dönem Mu'tezilî kelâmcıları elinde şekillenen bilgi-varlık konuları ile ilahi sıfatlar ve insanın failliği meselelerinin incelendiği tevhid ve adalet konuları ele alınmıştır. Bu doğrultuda, ilk seminer dizisinde Basra Mu'tezilesi kelâmcıları elinde kelâmın nasıl varlık araştırmasına evrildiği

bilgi ve varlık konuları çerçevesinde incelenmiştir. “Gerçekliğin ne olduğu” ve “bu gerçekliğin nasıl bilinebileceği” gibi soruların gündemlerinin merkezini oluşturan Mu'tezilî kelâmcıların varlıkların tasnifi ve bunların bilinebilme yolları üzerinden geliştirdikleri teoriler söz konusu edilmiştir. İkinci seminer dizisinde en genel anlamda varlık ve bilgi konularının incelendiği birinci seminerin bir devamı olarak sıfatlar bahsini, başka bir deyişle varlık ve bilgi konularındaki bulguların kendisine hizmet ettiği teoloji konularını ele almıştır. Üçüncü seminer dizisi yine mütekaddim dönem Mu'tezilî kelâmcıların ahlâk felsefesindeki görüşlerini ifade eden teknik bir terim olan “adalet” konusu çerçevesinde ilerlemiştir. Adalet konusu, varlık, bilgi ve teoloji konularında edinilen verilerin de ilk elden kullanıldığı bir alanı işaret etmesi hasebiyle ilk iki seminerin bir devamı olarak incelemeye konu edilmiştir. Serinin 2021-2022 senesi programı birbirini takip eden ve tamamlayan üç ayrı seminer dizisi şeklinde tasarlanmış ve planlamaya uygun olarak yürütülerek tamamlanmıştır.

2022-2023 eğitim öğretim döneminde ise serinin “Kelâm-Dil İlişkisi” başlıklı son programı 4 oturum şeklinde gerçekleştirilmiş ve böylelikle “Kelâm'ın Teşekkülü Serisi” tamamlanmıştır.

KELÂM'IN TEŞEKKÜLÜ-4: KELÂM-DİL İLİŞKİSİ

Hoca

Dr. Öğr. Üyesi Mesut Erzi (Hakkari Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Nedim Aydın (Marmara Üniversitesi, Kelâm, Yüksek Lisans)

Dil, düşünce ve varlık ilişkisi, tarih boyunca merak konusu olduğu gibi günümüzde de bu özelliğini muhafaza etmektedir. “Kelâm-Dil ilişkisi” seminer dizisinde klasik kelâm ilminin varlık ve düşünce (bilgi) sistemlerinin dille olan ilişkileri mercek altına alınmıştır. “Kelimeler (Dil), mânaların kalıplarıdır” ve “Kelime beden, mâna ise ruhtur” gibi özdeyişlerle ifade edildiği üzere esasında dil, asıl maksat olan anlamın taşıyıcısı ve aracıdır. Anlam, bilen özne konumundaki insanın, düşünce yetisi olan aklıyla varlığı yorumlama ve anlamlandırma çabasının sonucunda elde ettiği bilgi birikimidir. İnsanın bu bilgi birikimi, ruhun bedeni öncelemesi ve ona hayatıyet veren öz oluşu gibi, dili önceler ve onu yaşayan canlı bir varlık haline getirir.

Dile taşınan anlam veya bilgi birikimi, varlığa dair olduğundan aslında insan aklı ilk önce varlıkla karşı karşıya kalır, onun üzerinde düşünür ve en sonunda da bu düşüncesini dile taşıyarak kendi düşünce ve fikrini başkalarına da açarak onların da düşüncesinin konusu haline getirir. Buna göre bahse konu üçlü kavramın doğru sıralanışı varlık-düşünce-dil tarzında gerçekleşmektedir. Dr. Öğr. Üyesi Mesut Erzi ile yürü-

tülen seminer dizisinde bu sıralama göz önüne alınarak, hakikat arayışı demek olan bir kelâmî sistemde -araç oluşu bir yana- dilin, istidlâl yöntemi olma bakımından yeri ve işlevselliği tartışmaya açılmıştır. Bu bağlamda, “Bir kelâm-dil ilişkisinden bahsedilebilir mi? Eğer bir ilişki var ise bu, kelâm ilminin tüm evreleri için mi geçerli yoksa örneğin sadece kuruluş döneminde mi söz konusudur? Ya da mesela var olan ilişki, aslında akâid-dil ilişkisi olabilir mi? Şayet kelâmıla dil arasında bir ilişki varsa bu ne derece güçlü bir ilişkidir ve hangi tarafın lehine veya aleyhine işlemektedir? Dilin güç bakımından akla karşı konumu nedir? Kelâmın akliyyât bahislerinde dilin etkisinden söz edilebilir mi?” gibi soruların ve daha başka soru ve ihtimallerin cevapları ele alınmıştır. Seminer dizisinin çıktısı olacak söz konusu cevaplar, bizzat klasik metinlerden pasajlar okunarak ve öncesinde konuyla ilgili verilmiş yardımcı dokümanlardan elde edilen veriler de göz önüne alınarak hoca ve katılımcılar tarafından müzakere edilmiştir.

2022 yılı Kasım-Aralık aylarında çevrimiçi olarak 4 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans, doktora ve post-doktora seviyelerinde 12 araştırmacının katıldığı seminer dizisinin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** Kelâm-Dil ilişkisine Panoramik Bakış
- 2. Oturum:** Mu'tezile'nin (Kâdî Abdülcebâr Özelinde) Varlık Teorisi ve Dil
- 3. Oturum:** Mu'tezile'nin (Kâdî Abdülcebâr Özelinde) Akıl/Bilgi Anlayışı ve Dil
- 4. Oturum:** Mu'tezile'de (Kâdî Abdülcebâr'da) Dil ve Akıl Karşısındaki Konumu

BELÂGAT'IN TEŞEKKÜLÜ SERİSİ

Ulûm-i Arabiyye içinde teorik çerçevesini en geç tamamlayan ilim olan Belâgat'ın bilimsel kimliğini kazanma süreci hicri V. yüzyıla kadar gitmektedir. Abdulkâhir Cürcânî'yle (ö. 471) birlikte teşekkülünü tamamlamış müstakil bir disiplin olarak karşımıza çıkan Belâgat'ın Cürcânî öncesi edebiyat tenkit literatüründe dağınık ve pratik durumunun ön planda olduğu düşünüldüğünde Cürcânî'nin bu sahadaki kurucu rolü tartışılmazdır. Nitekim Cürcânî'nin koyduğu teorik çerçeve sonrasında da esas itibarıyla muhafaza edilerek Râzî (ö. 606) ve Sekkâkî'nin (ö. 626) elinde birtakım tanımlama ve tasniflerle tekrardan yorumlanmıştır.

Belâgat ilminin teşekkül, değişim ve dönüşüm süreçlerine dair halen kapalı kalan noktalar olması farklı literatürler üzerinden daha titiz ve detaylı okumaların yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu ihtiyaca binaen daha ziyade Arap Dili ve Belagati ile Tefsir sahasındaki araştırmacılara hitap edecek şekilde “Belâgat’ın Teşekkülü” serisi başlatılmıştır. 2021-2022 yılında düzenlenen iki okuma grubundan ilkinde Belâgat ilminin Cürcânî’ye kadar teşekkülü erken dönem edebiyat tenkit literatürü üzerinden değerlendirilmiştir. Cürcânî’nin Kur’ân-ı Kerim’in i’câzına dair ortaya attığı nazm düşüncesini Meânî ilmine dayandırdığı ve bu ilme erken dönem edebiyat tenkit literatüründeki nadir ve yüzeysel anlatımın çok ötesinde katkıda bulunduğu görülmüş ve serinin ikinci programında meânî ilminin Cürcânî’ye kadar olan seyrinin ele alınmasına karar verilmiştir. “Cürcânî ve öncesinde Meânî’nin Seyri” başlıklı

li okuma grubunda Meânî ilminin Cürcânî’yle birlikte ulaştığı olgunluk incelendikten sonra Cürcânî öncesinde edebiyat tenkit eserlerinin dışında farklı literatürler (nahiv, tefsir vb.) de takip edilerek bu ilme dair izler araştırılmış, Cürcânî’nin ortaya koyduklarıyla öncesindeki literatürlerde yer alanlar arasında mukayese yapılmış, Cürcânî’nin var olan bu birikimden ne ölçüde istifade etmiş olabileceğine dair sorular cevaplanmaya çalışılmıştır. Serinin 2022-2023 döneminde gerçekleştirilen “Sekkâkî’ye Giden Yolda Râzî ve Nihâyetü’l-İcâz’ı” başlıklı son okuma grubunda ise Cürcânî ve Sekkâkî arasında hem tarihsel hem de nazarî bakımından köprü mesabesinde bulunan ve Fahreddin er-Râzî tarafından telif edilmiş olan Nihâyetü’l-i’câz masaya yatırılmıştır.

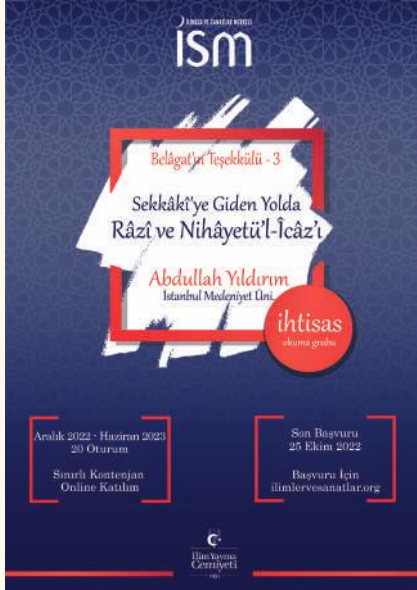
BELÂGAT'IN TEŞEKKÜLÜ-3: RÂZÎ VE NİHÂYETÜ'L-ÎCÂZ'I

Hoca

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Yıldırım (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi)

Sekreter

Abdullah Karaca (Selçuk Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi)

Modern araştırmacılar arasındaki yaygın kanaate göre klasik belâgat düşüncesi kavram, mesâil ve bu içeriğin ta'lîli bakımından ilk teorik yetkinliğini Abdülkâhir el-Cürcânî'nin (ö. 471/1078-79) *Delâilü'l-îcâz* ve *Esrârü'l-belâga* başlıklı eserlerinde bulmuştur. Pek çok ismin/metnin müşterek katkılarıyla oluşan mezkûr muhtevanın bütünlüklü ve sistematik bir yapı içerisinde tedvini ise Sekkâkî'nin (ö. 626/1229) *Miftâh*'ı ile tamamlanmıştır. Öyle ki *Miftâh*'ın telifinden sonra, erken modern döneme kadar bu metni doğrudan ya da dolaylı olarak dikkate almayan herhangi bir belâgat çalışması neredeyse yok gibidir. Cürcânî ve Sekkâkî arasında teorik belâgat metni olarak dikkate alabileceğimiz en önemli çalışma ise Fahreddin er-Râzî'nin *Nihâyetü'l-îcâz*'ıdır. Metin, Cürcânî ve Sekkâkî arasında hem tarihsel hem de nazari bakımından bir köprü mesabesindedir. *Nihâyetü'l-îcâz*'ın -müellifin kendi ifade-siyle- *Delâil* ve *Esrâr*'ın tasnif ve tertip bakımından gözden geçirilip bütünlüklü bir yeniden ifadesinden ibaret olduğu, öte yandan Sekkâkî'ye *Miftâh*'ı telif etmesi konusunda ısrarlı biçimde talepte bulunan

kişilerden birinin bizzat Râzî olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu durum kendiliğinden açığa çıkar. Belâgat'ın Teşekkülü serisinin üçüncüsünü teşkil eden "Sekkâkî'ye Giden Yolda Râzî ve *Nihâyetü'l-Îcâz*" başlıklı okuma grubunda *Nihâyetü'l-îcâz*, klasik belâgat düşüncesinin teşekkülü ve tedvini sürecindeki rolü bakımından okunmuştur. Bu çerçevede okuma grubunda şu sorular göz önünde bulundurulmuştur: Râzî'nin bu metindeki temel iddiası nedir? Cürcânî'nin eserlerindeki belâgat düşüncesini yöntem ve içerik bakımından ne ölçüde taşımaktadır? Belâgat bilimlerinin tedvini konusunda Râzî ile Sekkâkî arasında ne gibi farklar vardır?

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Yıldırım yönetiminde, Kasım 2022-Mayıs 2023 tarihlerinde çevrimiçi olarak 22 oturumda gerçekleştirilen ve farklı üniversitelerden yüksek lisans ve doktora seviyelerinde toplamda 14 katılımcı tarafından tamamlanan okuma grubunda ele alınan başlıklar şöyledir:

- Cürcânî'nin Meânî Alanındaki Nazariyelerini Hazırlayan Birikim
- Cürcânî'nin Meânî'ye Dair Nazariyeleri
- Farklı Literatürlerde Meânî'nin İzinin Sürülmesi
- Nazım Nazariyesinin Tatbiki
- Meânî'de Lafzî Delalet

FIKİHTAN İSLAM İKTİSADINA

Tarih boyunca İslam ilim geleneğinde ve Müslüman toplumlarda her nevi muâmelât, dolayısıyla iktisadî ve ticari meselelere dair şer'î hükümler fıkıh ilmi çerçevesinde mütalaa edilmiş, yeni meselelere bu zaviyeden hareketle cevaplar bulunmuştur. İktisadın modern bir bilim olarak ortaya konulmasının neticesi olarak özellikle 1976 Mekke Konferansı'ndan bu yana İslam ekonomisi/iktisadının bilimsel bir çalışma alanı olması için çalışılmaktadır.

Son dönemlerde üniversite bünyelerinde İslam İktisadı / İslam Finansı bölümlerinin de açılması ile bu sahaya yönelik akademik ilgi giderek artmış olup yayınlar hatırı sayılır bir niceliğe kavuşmuştur. Hükm-i şer'îyi belirleme hususundaki merciin fıkıh ilmi olduğunu hatırd tutma ve İslam İktisadı çalışmalarının fıkıh ilmi ile irtibatının lüzumunu vurgulama adına bu irtibatın mahiyetine yönelik programlar yapılması faydalı görülmektedir. Modern ekonomik kavram ve ilişkilerin ve bilhassa modern İslam iktisadının oluşum ve gelişiminin İslami İlimler (bilhassa fıkıh) ve Müslüman toplumların tarihi tecrübesinden hareketle incelenmesi

ve tartışılması, araştırmacıların İslam ekonomisinin arka planını geniş bir perspektiften görmelerine, teorik ve pratik yönleriyle iktisadi faaliyetlerin şer'î ilkeler çerçevesinde nasıl gerçekleştirilebileceği hususunda çalışma yürütmelerine katkı sunacaktır.

Bu gayeye matuf olarak İhtisas Çalışmaları kapsamında "Fıkıhtan İslam İktisadına" serisi düzenlenmektedir. 2020-2021 döneminde "Ticari Ortaklık Hukuku", 2021-2022 döneminde "Para ve Ahkâmı", 2022-2023 döneminde ise "Altın

ve Ahkâmı" başlıklı seminer dizileri yürütülmüş olup bu seminer dizileri İslami finans teknolojileri üzerine bir akademik platformun oluşmasına vesile olmuştur. Buradan hareketle 2022-2023 döneminde "İslami Fintek Konuşmaları" başlığı altında, ihtisas düzeyinde sunum ve müzakere temelli buluşmalar yapılmaya başlanmış, aylık periyotla gerçekleştirilen ilk 6 buluşmaya akademisyenlerden, hukuk, ekonomi ve iş çevrelerinden yoğun katılım olmuştur.

FİKİHTAN İSLAM İKTİSADINA – 3: CEVHERDEN DİJİTALE ALTIN VE AHKAMI

Hoca

Doç. Dr. Yusuf Erdem Gezgın (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslâmî İlimler Fakültesi)

Sekreter

Abdolvahhap Zor (İstanbul Üniversitesi, İslam Hukuku, Yüksek Lisans)

Altın, tarihten günümüze kıymetli bir maden olarak başta; para ve ziynet eşyası olmak üzere farklı şekillerde kullanılagelmiş, güç ve iktidarın sembolü olarak görülmüştür. İslâm, altının bu değerini olduğu gibi kabul ederken mübadelesini ise belli kaidelere bağlamıştır. Altın mübadelesiyle ilgili mevzubahis hükümler klasik fıkıh literatüründe ribâ yasağının konu edildiği sarf akdi çerçevesinde açıklanmıştır.

Altınla ilgili fıkhi hükümlere genel bir bakış açısı sunmayı hedefleyen “Cevherden Dijitale Altın ve Ahkâmı” başlıklı seminer dizisinde teoride beyan edilen hükümlerin pratikteki yansımaları özellikle konu edilmiştir. Bu çerçevede altının bir cevher olarak doğadan elde edildiği andan itibaren kuyumcu vitrinine ulaşmaya kadar geçirdiği tüm süreçlere temas edilmiş ve günümüz tezgâh üstü piyasalarında gerçekleştirilen altın değişimleri, klasik fıkıh doktrinde beyan edilen hükümler/kurallar çerçevesinde incelenmiştir. Öte yandan ekonomik bir değer olarak altın, her ne kadar genellikle tezgâh üstü piyasalarda değişime konu olsa da gelişen ve ilerleyen teknolojilere paralel olarak

finansal piyasalarda da kendine yer bulmuş ve artık fiziki varlık olmaktan öte dijital bir hüviyet kazanmıştır. Bu minvalde, seminer dizisinin ikinci kısmında günümüz para ve sermaye piyasalarında altının konu edildiği işlemlerin mahiyeti beyan edilirken klasik fıkıh literatürünün verileri ışığında bu işlemlerin hükmü müzakere edilmiştir. Neticede konvansiyonel bankalar ve katılım bankaları, Borsa İstanbul A.Ş. piyasaları ve Takasbank’ta icra edilen tüm altın işlemlerinin tanıtımı ve fikhî değerlendirmesiyle ilgili önemli açılımlar getirilmiştir.

Doç. Dr. Yusuf Erdem Gezgın’ın yönetiminde, 2022 yılı Kasım-Aralık aylarında çevrimiçi olarak 6 oturumda tamamlanan ve yüksek lisans, doktora, post-doktora ve katılım sektöründen 16 kişinin tamamladığı seminerin oturum başlıkları şöyledir:

- 1. Oturum:** Altının Fikhî Mahiyeti ve Sarf Akdi
- 2. Oturum:** Altın Üretici-Aracı İşlemleri ve Fikhî Hükümleri
- 3-4. Oturum:** Kuyumcu (Perakende) İşlemlerinin Fikhî Hükümleri
- 5-6. Oturum:** Finansal Piyasalardaki Altın İşlemleri ve Fikhî Hükümleri

FİKİHTAN İSLAM İKTİSADINA – 4: İSLÂMÎ FİNTEK KONUŞMALARI

Hoca

Doç. Dr. Necmeddin Güney (Necmettin Erbakan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Abdolvahhap Zor (İstanbul Üniversitesi, İslam Hukuku, Yüksek Lisans)

İSM
İHTİSAS

İSLAMÎ FİNTEK KONUŞMALARI

**MODERATÖR
NECMEDDİN GÜNEY**

1. DEVRE (OCAK-HAZİRAN 2023)

MELİH TURAN Finansal Teknolojiler ve Merkeziyetsiz Finans
ÖMER YURTTAŞ Paya Dayalı Kitle Fonlama Sistemi
MERVAN SELÇUK Kripto Varlıklar Hakkındaki Fetvalara Analitik Bir Bakış
NURULLAH MAHMUT DÜNDAR Kripto Varlıklar ve Merkeziyetsiz Finans
AHMET FARUK ŞENER Fikhi Açıdan Akıllı Sözleşmeler
CEMİL LİV Fikhi Açıdan NFT'ler ve Kullanım Alanları

AYRINTILI BİLGİ VE BAŞVURU
ilmlerensanatlar.org

Oturumlar online gerçekleştirilecek olup her biri için ayrı başvuru alınacaktır.

Oturumlar sunum ve müzakere (soru-cevap ve katkılar) şeklinde ilerleyecektir.

4/valide-i Atik Medresesi Valide-i Atik Mahallesi Kartal Baba Caddesi No: 45 Üsküdar/ İstanbul
ilmlerensanatlar.org | ilmiigc.org.tr | 0531 534 0412

İlmi İhtisas Cemiyeti

Finansal teknolojiler (Fintek / Fintech) tabiri ile finansal hizmetler sektöründeki teknolojik ilerlemeler ve yenilikler kastedilmektedir. Fintek yoluyla bankalar ve diğer finansal kurumlar gibi klasik finansal yapıların çalışma şekillerinin değiştirilmesi, finansal işlem ve hizmetlerin teknoloji kullanımıyla daha etkin, verimli ve hızlı olarak yürütülmesi, yenilikçi çözümler yoluyla müşteri memnuniyetinin artırılması gibi hedefler gözetilmektedir. Online bankacılık, mobil ödeme uygulamaları ve kripto paralar gibi uygulamalar bilhassa 2000'li yıllardan itibaren (Fintek 3.0) ciddi bir ivme kazanmış, gelişmiş ülkelerin yanı sıra gelişmekte olan ülkelerde de akıllı telefon, start up, yazılım, yapay zeka gibi pek çok sahada inovatif önemli katkılar ortaya çıkmıştır. Öte yandan Fintek sahasındaki bu gelişmelerden “şer’î ölçülere riayet ederek yararlanma” isteğiyle pek çok araştırma, uygulama ve girişim ortaya konulmuş ve bu yöndeki gelişmeler “İslami Fintek” çatısı altında ele alınmıştır. İslam finans sektöründe yeni akım büyümeyi temsil eden ve “finansal ürün ve hizmetlerin, yatırım ve girişimlerin inovasyon ve teknoloji tabanında ve İslami kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmesi” hedefi

taşıyan İslami Fintek sektöründe de temel ilkeler faiz, zarar, belirsizlik, aldatma ve diğer haramlardan kaçınma şeklinde ifade edilmektedir. Genel olarak Fintek, özel olarak ise İslami Fintek sektöründeki bu yüksek ivmeli gelişim; bir taraftan getirdiği yenilik, kolaylık ve avantajlar diğer taraftan taşıdığı risk ve yol açtığı problemler, özetle imkanlar ve sınırlılıklar itibarıyla hem teorik hem de pratik açılarından akademik düzeyde ele alınmayı ve tartışılmayı beklemektedir.

Bu gayeye matuf olarak İSM İhtisas kapsamında başlatılan “İslami Fintek Konuşmaları” devreler halinde yürütülmüş olup seri kapsamında Doç. Dr. Necmeddin Güney moderatörlüğünde uzman isimlerle bir araya gelinmiştir. Düzenlenen programlarla İslami Fintek sahasındaki bilgi, tecrübe ve yorumların ilgililere aktarılmasının ötesinde sahaya yeni değerlendirmeler ve katkılar getirilmesi hedeflendiği için programlar “sunum ve müzakere” formatıyla / tartışmalı ilmi buluşmalar şeklinde gerçekleştirilmiştir. “İslami Fintek Konuşmaları” serisinin 1. devresinde (Ocak-Haziran 2023) ele alınan başlıklar ve sunum yapan isimler şu şekildedir:

Moderatör: Necmeddin Güney

1. **Melih Turan** (*Macellan*) Finansal Teknolojiler ve Merkeziyetsiz Finans
2. **Ömer Yurttaş** (*Fonangels*) Paya Dayalı Kitle Fonlama Sistemi
3. **Mervan Selçuk** (*Sakarya Üniversitesi*) Kripto Varlıklar Hakkındaki Fetvalara Analitik Bir Bakış
4. **Nurullah Mahmut Dündar** (*Medipol Üniversitesi*) Kripto Varlıklar ve Merkeziyetsiz Finans
5. **Ahmet Faruk Şener** (*İstanbul Üniversitesi*) Fikhî Açıdan Akıllı Sözleşmeler
6. **Cemil Liv** (*Çankırı Karatekin Üniversitesi*) Fikhî Açıdan Nft'ler ve Kullanım Alanları

İLERİ OKUMALAR

[illegible]

في رضى الله عنهما
 الزاهد الباقى القليل
 ابراهيم بن محمد بن ابراهيم
 وذلك يوم الجمعة
 رمضان

فقال الكوفيون ان معنى ما واللام بعد هاء معنى لا والمعنى ما هذا ان الساخر ان قالوا وقد كثر استعمال مثل هذا نحو قوله وان نظركم لمن الكاذبين وان انت لا تدين وان كاد ابصيرنا كل هذا وما شابهه وسيله وبديل على صحة هذا الوجه فراه ابي بن كعب ان كان الساخر ان وقال اخرون ان هي المحففة من المقبلة لانها اذا خفقت جاز ان لا تقبل واللام في الساخر للفرق بين النابية والمحففة كقوله وان ذلك اجمع لدينا محضون وهذه هي قرأه الخليل ابا احمد رحمه الله وقرأ ابن عمرو ان هذين بالشديد وبالياء وبهما فراعين ابن عمر وهذه القراءة هي على الوجه الظاهر المعروف ولا اعتراض عليه في ما عاب قالوا لكنه خالف خط المصحف قال ابو عمرو واقتضى من الله ان قرأ ان هذا ان وهذا ما قاله ثمانية سلخه وجه تلك القراءة وكم من امام سقل اللغات الكثيرة وتشد عنه اللغة واللغات وقرأ الباقون ان هذا ان بالشديد والالف وفي المصاحف هي مكتوبة كذلك وقد ذهب بعض الناس الى تحطية قرأتها على عن ابن عمرو بن العلاء انه قال هي تحس لا وجه له وهذا ما قاله في المحطية وليس كذا في نصيبه وذكر عن هشام عن ابن عروة عن ابيه عن حابشة انها قالت عن قوله في المائدة النساء الرايحون الى قوله والمعتبين وعن قوله في المائدة ان الذين آمنوا والذين هادوا والصائبون وعن قوله ان هذا ان الساخر ان قتالت يا ابن آدموا والذين هادوا والصائبون وروى عن عثمان انه قال ان في المصاحف خطنا سقيم اخي هذا خط ابن الكاتب وروى عن عثمان انه قال ان في المصاحف خطنا سقيم العرب بالسنتمة ^{وهي} بان قال قريش هذه الآية عند عثمان فقال لحن وخطا ثقيل لما تقيت فقال دعوه فانه لا يخل حراما ولا حرم حلالا وهذا كله لا يعجز ولا يشق

ان کا حکم ہے کہ اگر کوئی شخص

İLERİ OKUMALAR

İslami ilimler üzerine ihtisas düzeyinde çalışmalar yapacak olan araştırmacıların klasik/kadim/muteber metinler hakkın-
da vukûfiyet kesbetmeleri gerektiği açıktır. Öte yandan İslami ilimler sahasındaki muteber metinler ise gerek seviye gerek te-
lif gerekse tedris cihetlerinden bir olmayıp zamanla farklılaş-
mış ve sözgelimi vecîz (özlü), vasît (orta seviye) ve basit (geniş kapsamlı) tabir edilen eserler vücuda gelmiştir.

Üniversite lisans sürecinde ve İSM Temel Eğitim Kademesinde İslami ilimler sahasında bazı kaynak eserler okunmaktaysa da hem zaman kısıtı hem de seviye itibarıyla bunlar daha ziyade giriş mahiyetindeki metinler olup ileri okuma ve tartışmaların anahtarı mahiyetindedir. Nitekim İSM'nin kurulduğu ilk yıllar-
dan itibaren lisansüstü araştırmacıların bu ihtiyacına yönelik programlar düzenlenmiştir.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamında düzenlenen ve ihtisas dü-
zeyinde ileri metinlerin sahanın uzmanı hocalar nezaretinde okunması ve müzakere edilmesi usulüyle yürütülen İleri Metin Okumaları, metinlerin nasıl anlaşılıp günümüz akademi diline aktarılacağı hususlarında fayda sağlamanın yanı sıra, katılımcılara ileri metinleri okutma hususunda pedagojik formasyon da kazandırmaktadır.

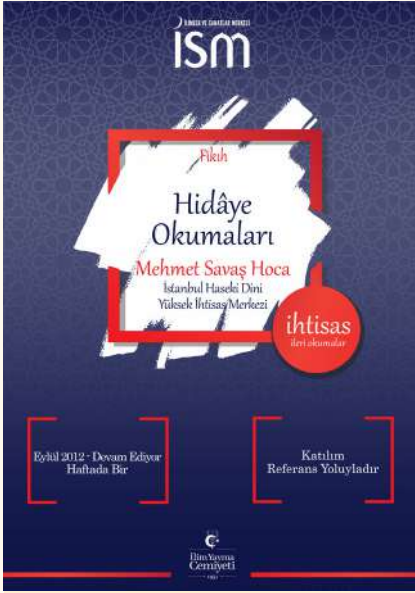
Bu gayelere matuf olarak daha önceki yıllarda Merğînânî'nin *el-Hidâye*'si, Fahreddin Râzî'nin *el-Muhassal*'ı, Beyzâvî'nin *Tavâliu'l-envâr*'ı, Molla Câmî'nin *el-Fevâidü'z-Ziyâiyye*'si takip edilmiştir. 2021-2022 döneminde daha önceki senelerde başlayan iki önemli okuma grubu Hidâye Okumaları ve Molla Câmî Okumaları haftalık periyotla devam ettirilmiştir.

2022-2023 döneminde ise önceki yıllarda sürdürülen *el-Hidâye* Okumaları yanında Kazvî'nin *Telhîsü'l-Miftâh*'ı okunmaya başlamış, bunların yanında eş-Şemsîyye merkezli Klasik Mantık Okumaları ve Râzî'nin *el-Mebâhisü'l-Meşrikiyye*'si ile Tûsî'nin *Tecrîdü'l-keîâm ve şerhleri* merkezli Umûr-i Âmme Okumaları gerçekleştirilmiştir.

HİDÂYE OKUMALARI (11. YIL)

Hoca	Mehmet Savaş Hoca (İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi, Fıkıh)
Sekreter	Muhammed Eren Karadağ (Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Maveraünnehir coğrafyasında yetmişmiş önemli Hanefî fakihler arasında yer alan Burhâneddin el-Merğînânî (ö. 593/1197), Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî'nin (İmam Muhammed) *el-Câmiu's-sağîr*'inde ve Kudûrî'nin *el-Muhtasar*'ında yer alan meseleleri içerecek şekilde *Bidâ-yetü'l-mübtedî* isimli bir muhtasar ile yazmıştır. Merğînânî'nin kendi muhtasarı üzerine yazdığı *el-Hidâye şerhu Bidâyeti'l-mübtedî* adlı şerh, Hanefî mezhebinin muteber kitapları arasında yer almış, telif edildiği tarihten günümüze kadar üzerine birçok şerhin yazılmış, uzun yıllar farklı coğrafyalarda Hanefî fıkıh okutulan medreselerin müfredatında ders kitabı olarak yer almış, günümüzde de farklı baskıları yapılmıştır.

Fıkıh ve özellikle de Hanefî mezhebi araştırmacıları açısından önemi aşîkar olan el-Hidâye, İlimler ve Sanatlar Merkezi İhtisas Çalışmaları kapsamında, 2011 yılından itibaren, Haseki Eğitim Merkezi emekli eğitim görevlilerinden Mehmet Savaş Hoca ile okunarak müzakere edilmektedir. Geleneksel hale gelen Hidaye Okumaları ile İslam Hukuku bölümünde lisansüstü eğitim alan araştırmacıların Hanefî mezhe-

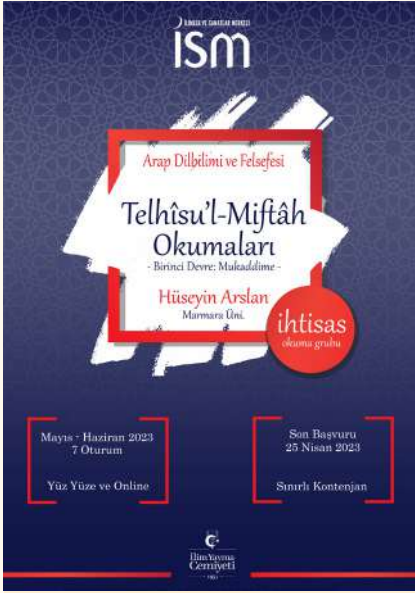
bine dair klasik bir kaynağı derinlemesine ele alarak fıkhi bir melek kazanmaları ve böylelikle yaptıkları çalışmaların daha nitelikli hale gelmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu okumalar kapsamında Hanefî mezhebi dışındaki diğer mezhep kaynaklarına, sonraki dönemde yazılan eserlere ve modern çalışmalara da atıflar yapılarak farklı perspektifler değerlendirilmektedir. Ayrıca güncel fıkhi problemlere değinilerek katılımcıların günümüz sorunlarına cevap verebilecek yetkinliği kazanmaları hedeflenmektedir.

Hidaye okumaları kapsamında 2011 yılından itibaren her sene ortalama 40 İslam Hukuku lisansüstü araştırmacısının düzenli katılımı ile Şirket, Vakıf, Bey' (Alış-Veriş), Selem, Sarf, Kefalet, Havale, Edebü'l-Kâdî, Şehadet, Vekalet, Dava, İkrar, Sulh, Mudârabe, Vedia, Ariyet, Hibe, İcâre (Kira), Müzaraa, Müsakat, Rehin, Nikah, Radâ, Talak, Kerahiyye, Eyman, Taharet, Hudud, Salat bahisleri ele alınmıştır.

2022-2023 senesinde 42 oturum devam eden okuma grubuna, ekseriyeti İslam Hukuku sahasından olan, yüksek lisans, doktora ve post-doktora düzeylerinde 80 araştırmacı düzenli olarak iştirak etmiştir. Haftada bir gün olmak üzere Perşembe günleri, 10:30-13:00 arasında iki blok halinde online olarak gerçekleştirilen okuma grubunda 2022-2023 döneminde Kerahiyye, Eymân ve Taharet kitaplarına tamamlanmış, Hudud ve Salat kitaplarına başlanmıştır.

TELHÎSU'L-MİFTÂH OKUMALARI (1. YIL)

Hoca	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan (<i>Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi</i>)
Sekreter	Yusuf Buhan (<i>Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Dr. Adayı</i>)

Klasik belâgat düşüncesi, Abdulkâhîr Cürcânî'nin (ö. 471/1078-79) nazm teorisi çerçevesinde inşa edilmiş ve müstakil ilim olma hüviyeti-ni kazanmıştır. Cürcânî'nin yer verdiği nispeten dağınık haldeki bilgiler Râzî'nin (ö. 606/1210) katkılarıyla tertip ve tasnif edilerek düzenli hale getirilmişse de belâgat ilmi asıl yetkinliğini Sekkâkî'nin (ö. 626/1229) *Miftâhu'l-Ulûm* eseriyle kazanmış, meseleler ve kavramlar bu eserle net bir şekilde ortaya konmuştur. Sekkâkî'nin klasik belâgat düşün-cesine dair devraldığı mirası kendine özel bir tasnifle yorumlayarak aktardığı eseri temel başvuru kaynakları arasına girmiş ve üzerine çok sayıda şerh, hâşiye ve muhtasar çalışmaları yapılmıştır. Muhtasar-ları arasında en önemli ve öne çıkan eser ise Hatîb el-Kazvî'nin (ö. 739/1338) kendisinden önce yazılan pek çok belâgat çalışmasından istifade ederek ortaya koyduğu *Telhîsu'l-Miftâh* adlı eseridir.

Sekkâkî'nin belâgat tasnifini büyük oranda dikkate almakla birlikte, eleştirel bir bakış ve özgün bir yorumlamayla adeta yeniden inşa eden, belâgate dahil edilmemesi gereken konuları çıkaran, bazı meselelerde

yeni kavramlar teklif eden ve var olan bazı kavramları ise tekrar tanımlama yoluna giden Kazvî'nin bu gayreti hüs-nükabule mazhar olmuş ve eser üzerine şerh, hâşiye, talika, muhtasar ve tercüme tarzında geniş bir literatür ortaya çıkmıştır. *Telhîsu'l-Miftâh*'ın Osmanlı medreselerinde uzun bir süre ders kitabı olarak okutulması ve kütüphanelerdeki yazma nüshalarının çokluğu da ilmî muhitlerde esere gösterilmiş olan ihtimamın şahitleridir.

Günümüz akademisi için de klasik belâgat düşüncesinin ve bilhassa Kazvî'nin getirdiği katkıların daha yakından ve üst seviyeden müzakere edilmesi bir gerekliliktir. Bu gayeye matuf olarak İSM İhtisas kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan ile devreler halinde yürütülecek şekilde "Telhîsu'l-Miftâh Okumaları" başlatılmıştır.

Okuma grubunun 2023 yılı Haziran-Temmuz aylarında çevrimiçi olarak 7 oturumda tamamlanan ve farklı üniversite-lerden yüksek lisans, doktora ve post-doktora seviyelerinde 26 araştırmacının katıldığı 1. devresinde ele alınan konu başlıkları şöyledir:

- Belâgat Tarihinde Kazvî'nin yeri
- *Telhîsu'l-Miftâh*'ın Belâgat Tarihindeki Önemi
- *Telhîsu'l-Miftâh*'ta Meânî, Beyân ve Bedî'
- Fesâhat-Belâgat ve Edebî Zevk

KLASİK MANTIK OKUMALARI

Hoca

Selman Sucu (*İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İslam-Türk Felsefesi, Dr. Adayı*)

Sekreter

Nedim Aydın (*Marmara Üniversitesi, Kelâm, Yüksek Lisans*)

İlimlerin ilmi, doğruluğun ölçütü, ilimlerin mizanı gibi isimlerle anılan mantık ilmi, Gazzâlî (v. 505/1111) sonrası dönemde İslâmî ilimlerin her kademesinde esaslı bir yere sahip olmuştur. Mantık, klasik medrese müfredatının başlangıç seviyesinden ileri seviyelere kadar, muhtelif metinler üzerinden tedris edilmiş ve bilhassa ileri seviyelerde “düşünceyi hatadan koruyan alet” olmanın ötesinde, metafizik tartışmaların tetikleyicisi olmuştur. Ayrıca Fahreddin er-Râzî (v. 606/1210) sonrası dönemde mantık felsefe ve kelâmın yanında fıkıh, fıkıh usulü, nahiv, belagat gibi ilimlere de sirayet etmiş, bu ilimlerde derinlikli tartışmalara vukufiyet sağlamak, mantık öğrenimi olmaksızın imkânsız hale gelmiştir.

İSM İhtisas Çalışmaları bünyesinde “İleri Metin Okumaları” başlığı altında gerçekleştirilen “Klasik Mantık Okumaları” programında giriş düzey mantık bilgisine sahip katılımcılarla ileri seviye klasik mantık okumaları yapılmıştır. Kelam, İslâm felsefesi ve felsefe alanından katılımcılarla yürütülen ve iki yıl boyunca devam eden seminer,

Medeniyet Üniversitesi İslâm-Türk Felsefesi Bilim Dalı doktor adayı Selman Sucu’nun yönetiminde gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında öncelikle katılımcıların giriş seviyesindeki mantık bilgilerini sağlamlaştırmak adına Esîrüddin Ebherî’nin (v. 663/1265) *İsâgûcî* metninin sıralaması takip edilerek okumalar yapılmıştır. *İsâgûcî* metninin konu sıralamasının tamamlanmasının akabinde klasik medrese müfredatının köşe taşı metinlerinden olan Ömer b. Ali el-Kâtibî’nin *Şemsiyye* metnine geçilmiştir. Şemsiyye metni, büyük ölçüde Kutbüddin er-Râzî’nin (v. 766/1365) şerhi *Tahrîrü’l-kavâidi’l- mantikiyye*’nin meseleleri takip edilerek, klasik usul üzere okunmuş, ayrıca metin çerçevesinde mantığın tasavvurât ve tasdikât meselelerinin yanında, mantık-metafizik, mantık-kelam ve mantık-usul ilişkisi gibi meseleler müzakere edilmiştir.

Ekim 2022-Şubat 2023 tarihleri arasında yüz yüze olarak 41 oturumda tamamlanan ve lisansüstü seviyesinde 5 kişinin katıldığı programda ele alınan konu başlıkları şöyledir:

- Klasik Mantık
- Müteahhir Dönem İslam Mantığı
- Mantık-Metafizik ilişkisi
- Mantık-Kelâm ilişkisi

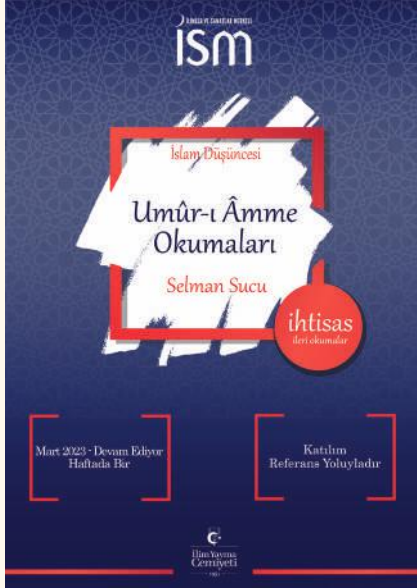
UMÛR-İ ÂMME OKUMALARI

Koordinatör

Selman Sucu (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Felsefe, Dr. Adayı)

Sekreter

Nedim Aydın (Marmara Üniversitesi, Kelâm, Yüksek Lisans)

“Genel şeyler/kavramlar” olarak Türkçeye aktarılması mümkün olan “Umûr-i Âmme” modern felsefede ontoloji olarak ifade eden varlık felsefesine tekabül etmektedir. Müteahhir dönem kelâm ve felsefe geleneklerinin kesişim noktalarının merkezinde yer alan umûr-i âmme, Fahrettin er- Râzî’nin (ö. 606/1210) İbn Sînâ’da en sistematik halini bulan ontoloji meselelerini yeniden formüle ederek kelâm ve felsefe kitaplarının başına yerleştirmesiyle müteahhir dönem kitaplarının merkezinde kendisini göstermiştir. Umûr-i âmme bölümünde “varlığın tamamına yahut çoğunluğuna yüklem olan kavramlar” incelenmekte, bu doğrultuda vücut, adem, vücut, imkân, imtina, hudûs, kıdem, vahdet, kesret, illet, malul kavramları ele alınmaktadır. Müteahhir dönem kelâmı ve felsefesinin merkezinde yer alan umûr-i âmme konusunu ele almak, bu bakımdan, müteahhir dönem nazari düşüncesinin tamamına dair birtakım temel hususiyetleri kavramanın anahtarı olmaktadır. Zira umûr-i âmme, metafiziğin de en esaslı parçasını oluşturmaktadır ve metafizikteki kabuller bir düşünürün her

alandaki yaklaşımını şekillendirecek mahiyettedir.

Bu okuma grubu ile umûr-i âmme konusu üzerinden müteahhir dönem nazari düşüncesinin çerçevesinin çizilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef ise, müteahhir dönemde umûr-i âmme bahsinin nihai biçimini oluşturan ve kendisinden sonraki kitaplara genel taslağı veren Râzî’nin kitapları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda Râzî’nin iki önemli eseri olan *el-Mülâhhas fi’l-mantık ve’l-hikme* ve *el-Mebâhîsü’l-meşrikiyye* okuma grubunun ana metinlerini oluşturmuştur. Her oturumdan önce katılımcılar her iki metni de mütalâa etmiş, akabinde derste *el-Mülâhhas*’ın metni satır satır okunmuştur. Böylelikle hem metinler arası farklılıklar açığa çıkarılmış ve ilgili meseleler ayrıntılı bir şekilde tetkik edilmiştir.

İstanbul Medeniyet Üniversitesi’nde İslam Felsefesi alanında doktora çalışmalarını sürdüren Selman Sucu yönetiminde gerçekleştirilen okuma grubuna farklı seviyelerde 9 araştırmacı katılmıştır. Program hibrit olarak yürütülmüş, 5 katılımcı yüz yüze, 4 katılımcı çevrimiçi olarak katılmıştır. 2023 yılı Mart-Ağustos ayları arasında gerçekleştirilen ve 15 oturumda tamamlanan programda ele alınan konu başlıkları şöyledir:

- Klasik Metafizik ve Ontoloji
- Müteahhir Dönem Kelâm-Felsefe İlişkisi
- Varlık ve Mahiyet Kavramları Etrafındaki Tartışmalar
- Râzî ve Tûsî’nin Umûr-i Âmme Görüşleri

ÇAĞDAŞ ALAN OKUMALARI

Akademi çatısı altında ortaya konan tez, kitap ve makale çalışmaları, akademik birikimin açığa çıktığı ve ilmi muhite mâl olduğu vasıtalarıdır. Bu vasıtalarla araştırmacılar şahsi birikimlerini müşahhas hale getirmekte, ayrıca akademide şimdiye dek ortaya konan müktesebatın üzerine eklenmektedir. Bu bakımdan akademi çatısı altında üretilen tez, kitap ve makalelerin takibi, bizatihi akademinin takibi anlamına gelmekte ve güncel birikime eklenmenin en temel şartını oluşturmaktadır. İSM İhtisas Çalışmaları, bu düşünceden hareket ederek

muhtelif alanlarda oluşturduğu okuma gruplarıyla ilahiyat akademisinde üretilen güncel birikimin takip ve tahlilinin ve ayrıca yine akademik yayınlar aracılığıyla bu birikimin menfi/müspet tenkidinin sağlanmasını hedeflemektedir.

İlmi birikimin, doğru ve müspet yönlerin açığa çıkarılması ve hatalı ve menfi yönlerin tadil ve tashih edilerek tenkit edilmesiyle gelişeceği kabulünden hareket ederek okuma grupları ilgili metinleri okumakla yetinmemekte, gerçekleştirilen oturumlarda ortaya konan değerlendirmelerden istifadeyle kaleme alınan değerlendirme yazılarıyla güncel birikimin değerlendirmesini de yapmaktadır. Bu doğrultuda, okuma gruplarının katılımcıları kitap formatındaki metinler hakkında değerlendirme yazıları kaleme almakta ve yazılar uygun görülen hakemli dergilere gönderilmektedir.

Aralık 2021'de Kelam-Felsefe Tez Okumaları başlıklı ilk okuma grubuyla faaliyetlerine başlayan Çağdaş Alan Okumaları Serisi bünyesinde halihazırda sürdürülen okuma grupları şunlardır:

1. Çağdaş Kelam-Felsefe Okumaları (2. Yıl), Dr. Güvenç Şensoy
2. Çağdaş Fıkıh Okumaları, Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Buğra Akartepe
3. Çağdaş İslâm Tarihi ve Medeniyeti Okumaları, Ahmet Enes Duman

ÇAĞDAŞ KELÂM-FELSEFE OKUMALARI

Koordinatör

Dr. Güvenç Şensoy (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Ahmet Emin Akyüz (Marmara Üniversitesi, İslam Felsefesi, Doktora)

Son yıllarda Türkiye akademisinde İslâm düşüncesi alanında yapılan tez çalışmalarında artış görülmektedir. Bilhassa kelâm ve felsefe alanında gerçekleştirilen neşirler ve yapılan tercümeler bu alanlarda yapılan çalışmaların artmasında etkili olmuştur. Müttekaddim dönem ve müteahhir dönem kelâmı; İbn Sînâ, Fahreddin er-Râzî, Seyyid Şerif Cürcânî gibi isimler ve kelâm ve felsefenin kesişim noktaları üzerine yapılan çalışmalar bu bağlamda dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar Türkiye akademisinin İslâm düşüncesine olan vukufiyetini artırmanın yanında, uzun yıllardır cari olan birtakım yanlış kanaatlerin tashihi de katkı sağlamaktadır. Buna binaen Dr. Güvenç Şensoy koordinatörlüğünde her biri tez yazım aşamasında yahut tez yazma adayı olan katılımcılar tarafından kelâm-felsefe alanlarında, önemli bir kısmı yakın zamanda yazılan ve kitaplaştırılan tezler belirlenmekte ve katılımcılar tarafından okunup müzakere edilmektedir. Tezlerin İslâm düşüncesini anlamaya dönük katkıları, başarıları, yazarın tezi kaleme almadaki yöntemi; bunların yanında eksik bırakılan noktalar ve göze çarpan hatalar müzakere esnasında konuşulan konular

arasındadır. Ayrıca okuma grubunun her bir katılımcısı tarafından, tahlil edilen kitaplaşmış tezler hakkında akademik bir değerlendirme yazısı kaleme alması beklenmekte ve uygun görülen değerlendirme yazıları muhtelif akademik dergilere gönderilmektedir.

Okuma grubunun 2022-2023 dönemindeki ikinci devresinde gerçekleşen 9 oturuma yüksek lisans ve doktora düzeyinde 12 araştırmacı devam etmiş ve bu devrede aşağıdaki tez/kitaplar tahlil edilmiştir:

1. **Oturum:** Osman Nuri Demir, *Matürîdî'de İnsan Tasavvuru*, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
2. **Oturum:** Bakhadir Musametov, *Sınırdaki Durmak: İslam Felsefe-Bilim Tarihinde Metabasis Sorunu*, İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
3. **Oturum:** Muhammed Bedirhan, *Vahdet-i Vücutu Savunmak*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2020.
4. **Oturum:** Muhammed Yuşa Yaşar, *Kâdî Beyzâvî'de Varlık*, İstanbul: Kayihan Yayınları, 2019.
5. **Oturum:** İbrahim Halil Üçer, *İbn Sina Felsefesinde Suret, Cevher ve Varlık*, İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
6. **Oturum:** Sami Turan Erel, *Kâdî Abdülcebâr'da İdrak Teorisi*, İstanbul: 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
7. **Oturum:** Frank Griffel, *İslâm'da Klasik Sonrası Felsefenin Teşekkülü*, İstanbul: Albaraka Yayınları, 2023.
8. **Oturum:** Ömer Türker, *İbn Sînâ'da Metafizik Bilginin İmkânı*, İstanbul: TDV İSAM Yayınları, 2022.
9. **Oturum:** Muhammed Ali Koca, *Seyyid Şerif Cürcânî'de Bilgi Teorisi ve Nefs*, İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.

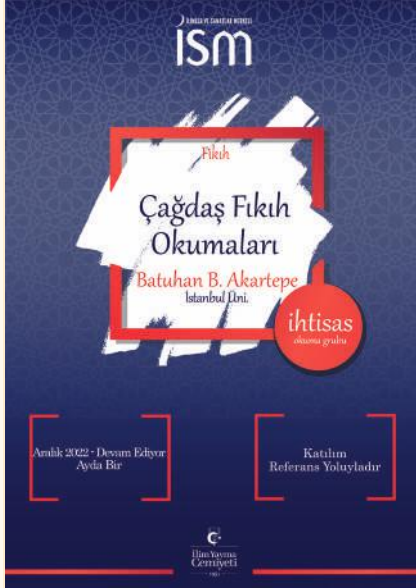
ÇAĞDAŞ FIKIH OKUMALARI

Koordinatör

Dr. Öğretim Üyesi Batuhan Buğra Akartepe (İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Sekreter

Muhammed Eren Karadağ (Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

Çağdaş Fıkıh Okumalarında, Türkiye’de yazılmış İslam hukuku doktora tezleri detaylı bir şekilde değerlendirilmiş ve özellikle ilk aşamada tez yazım teknikleri üzerine odaklanılmıştır. Bu aşamada alanda yazım standartlarına uygun, etkili, düzenli ve özgün bir akademik ifade geliştiren tezlere öncelik verilmiştir. İkinci aşamada okuma grubu daha güncel ve modern meselelere ağırlık vermektedir. Bu çerçevede tezlerin çağdaş tartışmalara nasıl katkı sağlayabilecekleri tartışılmış, tezler içerik yönünden tetkik edilmiş ve eleştirilmiştir. Böylece okumalar hem katılımcıların geleneksel yazım tekniklerini güçlendirmelerini hem de günümüzdeki İslam hukuku konularına etkin bir şekilde yaklaşabilmelerini amaçlamaktadır.

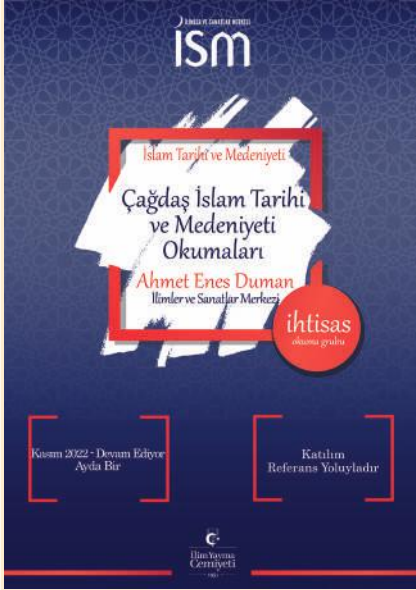
2023 yılının başından itibaren 4 oturum şeklinde gerçekleşen ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) düzeyde 8 araştırmacının devam ettiği okuma grubunda tahlil edilen tezler şunlardır:

- 1. Oturum:** Şükrü Özen, *İslam Hukukunun Aklileşme Süreci*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 1995.
- 2. Oturum:** Eyyüp Said Kaya, *Mezheplerin Teşekkülünden Sonra Fıkhi İstidlal*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2001.
- 3. Oturum:** Hasan Hacak, *İslam Hukukunun Klasik Kaynaklarında Hak Kavramı*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2000.
- 4. Oturum:** Mehmet Yuşa Özmen, *İslam Hukukunda “Alacak Hakkı” Kavramı*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2022

ÇAĞDAŞ İSLAM TARİH VE MEDENİYETİ OKUMALARI

Koordinatör

Ahmet Enes Duman (Marmara Üniversitesi, İslam Tarihi, Dr. Adayı)

İslam Tarihi ve Medeniyeti üzerine yapılan tezler günümüz akademisinin önemli çalışma alanlarından birisidir. Özellikle son yıllarda telif edilen eserlerin hem kemiyet hem de keyfiyet açısından önemli bir ivme kazandığı görülmektedir. Bilhassa bölge tarihçiliğindeki çalışmaların önemli bir yekûnu oluşturduğu görülmektedir. Buna binaen Ahmet Enes Duman koordinatörlüğünde her biri tez yazım aşamasında yahut tez yazma adayı olan katılımcılar tarafından İslam Tarihinin farklı dönemlerine ve farklı konuları üzerinde yoğunlaşan doktora tezleri katılımcılar tarafından okunarak müzakere edilmektedir. Bu minvalde ele alınan tezleri değerlendirilirken metinlerin takip etmiş oldukları tarih yazım metotları, çalışılan sahaya özgün katkıları ve çalışmaların birbiriyle mukayese edilmesi suretiyle güçlü ve zayıf yanlarının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Böylece akademik hayatın henüz başında olan katılımcılara ilgili araştırmalar üzerinden akademik metin yazımı, tarih kurgusu ve teorisi vb. melekeleri kazandırılması hedeflenmektedir.

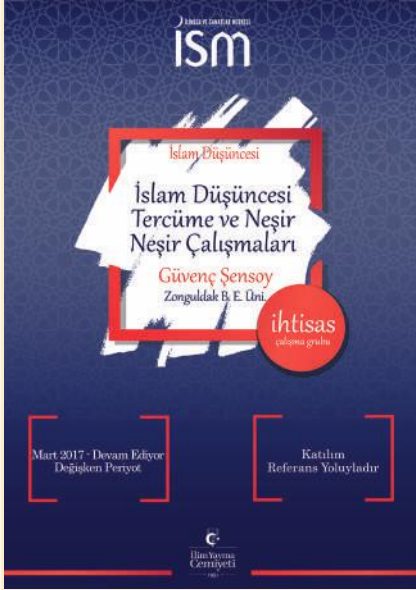
Kasım 2022-Nisan 2023 tarihleri arasında çevrimiçi şekilde, altı katılımcı ile gerçekleştirilen okuma grubunda tahlil edilen tezler şunlardır:

- 1. Oturum:** Büşra Sıdika Kaya, *Sehavi'nin Ed-Dav'ü'l-Lami Adlı Eseri Bağlamında IX./XV. Asır Kahire'sinde Bilgi ve Toplum*, 2017.
- 2. Oturum:** Omar Kal Hussien, *Hicrî IV. (X.) Yüzyılda Dımaşk'ta Ulemâ ve İlmî Hayat*, 2018.
- 3. Oturum:** Maerjiang Wu, *Çin Kaynaklarına Göre Mançu (Çing) Hanedanı Döneminde (1644-1911), Çin'de İslamiyet*, 2018.
- 4. Oturum:** Abdülkerim Öner, *Dört Halife Döneminde Beytülmal*, 2018.
- 5. Oturum:** Bedrettin Basaguy, *El-Meliküs-Sâlih Necmeddîn Eyyûb Döneminde Eyyûbî Devleti (637/1240-647/1249)*, 2016.
- 6. Oturum:** Hacı Mehmet Altundaş, *Cahiliye Çağı ve Hz. Peygamber'in Vefatına Kadar Olan İslami Dönemde Kan Davası*, 2021.

İSLÂM DÜŞÜNCESİ METİNLERİ TERCÜME ÇALIŞMALARI (6. YIL)

Koordinatör

Dr. Güvenç Şensoy (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

İSM Eğitim kademesinde tahsil edilen Akaid ve Kelâm alt yapısı sonrasında İslâm Düşünce geleneğindeki kadim eserlerin ihtisas seviyesinde daha hususi gruplarla okunması, tartışılması ve tahlil edilmesi, sonrasında ise ihtiyaca göre tahkik, tercüme ve telif çalışmalarına konu edilmesi gayelerine matuf olarak 2017 yılının Mart ayından beri faaliyet göstermekte olup akademik katkı sunacağı düşünülen tercümelerin ve latinizelerin yayınlanması için kolektif bir çabayı ortaya koymaktadır. Bu çerçevede basılmış olan bazı çalışmalar şu şekildedir:

Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi

Genel olarak Sünni Kelâm ekollerinin klasiklerinin Türkçeye kazandırılması amacıyla Recep Alpyağıl editörlüğünde Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi serisinin bir parçası olarak yürütülen proje kapsamında 2017-2018 döneminde *Matürîdî Gelen-eki*, 2018-2020 döneminde ise *Eş'arî Gelen-eki* üzerine yoğunlaşmış, bu kapsamda Arapça ve İngilizce dillerindeki 18 makale ve kitap bölümü Türkçe'ye kazandırılarak yayınlanmıştır.

Din Felsefesi Açısından Mâtürîdî Gelen-Eki: Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi-3, İz Yayıncılık, İstanbul: 2017.

Din Felsefesi Açısından Eş'arî Gelen-Eki Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi-5, İz Yayıncılık, İstanbul: 2020.

İbn Miskeveyh'in el-Fevzül-Asğar Adlı Eseri

İbn Miskeveyh'in metafiziğe dair en sistematik telifi olan eserde Allah'ın varlığı ve ispatı, nefis ve halleri ve son olarak da nübüvvet meselesi ele alınmaktadır. İngilizce ve Fransızca dillerine tercümesi bulunan eserin Türkçe'ye tercümesi çalışma grubumuz tarafından tamamlanarak basılmıştır.

Tanrı, Nefs ve Nübüvvet: el-Fevzül-Asğar, İbn Miskeveyh, (ed. Güvenç Şensoy, çev. Emrah Alağaç, Mehmet Zahit Sezer), Endülü Kitap, İstanbul: 2020.

Zebidî'nin İthâfû's-sâdeti'l-müttakîn bi-şerhi esrârî İhyâ'ulümi'd-din Adlı Eserinin Mukaddimesi

M. Murteza Zebidi tarafından on bir yıllık sürede tamamlanan ve Ehl-i Sünnet'in kelâmî açıdan iki kurucu unsuru olan Mâtürîdî ve Eş'arî geleneklerine dair bilgiler, mukayeseler ve önemli tespitler içeren İhya Şerhi'nin Mukaddime kısmı çalışma grubumuz tarafından tercüme edilerek yayınlanmıştır.

Kavâidul-Akâid-Mukaddimetü'z-Zebidî, Gazzâlî-Zebidî, (ed. Güvenç Şensoy, çev. Ahmet Emin Akyüz, Nedim Aydın), Endülü Kitap, İstanbul: 2021.

İzmirli İsmail Hakkı'nın "İslâm Alimleri ve Mütefekkirleri" Makale Dizisi

İzmirli'nin Ceride-yi İlmiye'de neşredilen ve Gazzâlî'nin hayatını, geçirdiği süreçleri ve ilmi birikimini ele alan "Gazzâlî" makale dizisi özellikle Gazzâlî'ye kadarki süreçte değerlenmeleri ve Gazzâlî-felsefe ve Gazzâlî-tasavvuf ilişkisine dair tahlilleri bakımından dikkate değerdir.

Âlim ve Mütefekkir İmam Gazzâlî, İsmail Hakkı İzmirli (ed. Güvenç Şensoy, haz. Muhammed Çınar, Nedim Aydın), Endülü Kitap, İstanbul: 2022.

Ömer Nasuhi Bilmen'in "Muvazzah İlm-i Kelâm Dersleri" Adlı Eseri

HUKUK-I İSLÂMÎYYE VE ISTİLÂHÂT-I FIKHÎYYE (3. YIL)

Koordinatör

Dr. Yasir Beyatlı (Bartın Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi)

Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fikhiyye Kamusu Osmanlı bakiyesi ulemadan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin beşinci Diyanet İşleri Başkanı merhum Ömer Nasuhi Bilmen (1883-1971) tarafından kaleme alınmış bir eserdir. İlim tahsilini Osmanlı döneminde tamamlayan Bilmen, Fatih dersiâmi Tokatlı Şakir Efendi'den ilmi icazet almış, açılan imtihanı kazanarak dersiâmlık şehâdetnâmesi elde etmiş, ayrıca şer'î mahkemelere hakim yetiştirmek için kurulmuş olan Medresetü'l-Kudât'ı da başarıyla bitirmiştir. Osmanlı döneminde dersiâmlıktan Meclis-i Tedkikât-ı Şer'iyye üyeliğine kadar çeşitli vazifeler ifa eden Ömer Nasuhi Bilmen, cumhuriyet kurulduktan sonra da sahip olduğu imkânlar dahilinde ulum-u şer'iyyeye hizmet etmeye gayret etmiş seçkin şahsiyetlerden biridir. Cumhuriyet devrinde ifa ettiği son görev bir yıldan az olmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Yaşadığı dönemde özellikle toplum tarafından ihtiyaç duyulan temel metinler kaleme almış olan Bilmen, bu bağlamda ilmihal, fıkıh, akaid ve başka alanlarda çeşitli eserler telif etmiştir.

Ömer Nasuhi Bilmen'in çalışmamıza konu olan eseri *Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fikhiyye Kamusu* da büyük ölçüde müellifin Osmanlı döneminde Hey'et-i Te'lifiyye üyeliğinde bulunduğu sırada hazırlanmış ve yayınlandığı zaman büyük bir boşluğu doldurmuştur. Latin harfleriyle İslam hukukunda yayınlanmış ilk eser olmanın yanı sıra en hacimli eser olma ayrıcalığını taşıyan eserde fıkıhın, hukuka dair bölümleri mezhepler arası mukayese ile birlikte sistematik bir şekilde ele alınmıştır. İlk olarak 1949-1952 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından basılan eserin daha sonra ofset şeklinde birçok baskısı yapılmıştır. Ancak sekiz cilt hacmindeki bu eserin metnine yönelik basıldığından bugüne -günümüzdeki bazı sadeleştirme çalışmalarını göz ardı edersek- herhangi bir çalışma ortaya konmamıştır.

Bu boşluğu kapatmak adına İSM İhtisas Çalışmaları bünyesinde 12 kişilik bir genç akademisyen grubuyla birlikte eser yeniden gözden geçirilerek baskıya hazırlanmaktadır. Bu kapsamda eserin imlası gözden geçirilerek, latin harflerine yeni geçilmiş bir dönemde yazılmış olmasının getirdiği imla problemleri giderilmekte, baskıdan kaynaklanan hatalar giderilmeye çalışılmakta, eserin sadeleştirmeye gitmeden modern bir kisse ile tekrar basılması hedeflenmektedir.

İSM LİSANSÜSTÜ TEZ MÜZAKERELERİ

Koordinatör

Ahmet Emin Akyüz (Marmara Üniversitesi, İslam Felsefesi, Doktora)

İSM Tez Müzakereleri, farklı ilim dallarındaki lisansüstü çalışmalardan ve güncel tartışmalardan haberdar olunması, akademik çalışmalarla ulaşılan neticelerin ilim camiasına arz edilmesi, yeni veriler ve değerlendirmelerin tartışılması ve literatüre katkısının belirginleştirilmesi, akademik sahalardaki yeni problemlerin ortaya konulup somutlaştırılarak daha derinlikli araştırmalara kapı aralaması, farklı sahalardaki akademisyenlerin katılım ve katkılarıyla problemlerin çok yönlü irdelenmesi ve daha sahici çözümlere gidilmesi, interdisipliner bir yaklaşımın ortaya konulması ile katılımcılara farklı bakış açıları kazandırılması ve akademik saha körlüğüne düşmeme hususunda rehberlik edilmesi, genç araştırmacıların sunum tecrübesi kazanması, İSM mezunlarına düzenli olarak buluşma imkanı sunması gibi pek çok kıymetli faydayı getirmektedir.

İSM'nin kuruluşundan bu yana farklı aralık ve formatlarla devam ederek geleneksel hale gelen Tez Müzakereleri'nde bugüne kadar -çoğu İSM mezunları tarafından akademiye kazandırılmış olan- onlarca tezin

sunumu ve tartışılması gerçekleşmiştir. Sunum ve akabindeki tartışma kısımlarıyla birlikte 90 dakika kadar devam eden İSM Tez Müzakereleri oturumlarına ortalama olarak farklı sahalardan 25 lisansüstü araştırmacı katılmıştır. 2022-2023 döneminde müzakere edilen ve tamamı İSM mezunlarına ait olan doktora tezleri şu şekildedir:

- Güvenç Şensoy, *Sadrüşşerîâ'da Varlık ve Ulûhiyyet* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kelam Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2022)
- Yasir Beyatlı, *Memlûk Hanefiliği'nde İktâ Arazisinin İcâresi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri, İslam Hukuku Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2022)
- Batuhan Buğra Akartepe, *Hisse Senedi Şer'i İzleme Kriterlerinin Analizi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam İktisadi ve Finansı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2022)
- Mustafa Borsbuğa, *Esirüddin el-Ebherî'de Varlık ve Mahiyet*, (Ankara: ASBÜ İslami İlimler Fakültesi, Kelam Anabilim dalı, Doktora Tezi, 2022)

YAZ
OKUTU HBKU
FUTURE ANTICIPATION AND ITS APPLICATIONS
استشراف المستقبل وتطبيقاته

المدرسة الصيفية استشراف المستقبل وتطبيقاته

SUMMER SCHOOL FUTURE ANTICIPATION AND ITS APPLICATIONS

Professor Recep ŞENTÜRK

Hamad Bin Khalifa University

Imagining an Alternative Future for Science and Education: Multiplexity as a Research Paradigm

Professor Alparslan AÇIKGENÇ

Yıldız Teknik University

The Concept of Knowledge in Islamic Civilization

Associate Professor Mohamed Gammal

Hamad Bin Khalifa University

الأدوات المنهجية في الدراسات الإسلامية لاستشراف المستقبل

Assistant Professor Heba Raouf Ezzat

Ibn Haldun University

مستقبل الدراسات في العلوم الاجتماعية

Professor Mahmoud Masri

Fatih Sultan Mehmet University

الإعجاز العلمي في القرآن الكريم واستشراف المستقبل

Associate Professor Hamza el-Bekri

Ibn Haldun University

مستقبل الدراسات في علم الكلام

Professor Ashraf Dawaba

Istanbul Sabahattin Zaim University

مستقبل الدراسات في الاقتصاد الإسلامي

Professor Saif Abdel Fattah

المستقبل وإعادة تشكيل منطقة الشرق الأوسط

Assistant Professor Abdullah Enes TÜZGEN

Ibn Haldun University

Is Multi-Civilizational World Possible in the 21st Century? Challenges and Prospects

Associate Professor Ahmad Snober

Istanbul 29 Mayıs University

مستقبل الدراسات في علم الحديث

Assistant Professor Abdullah Marouf Omar

Istanbul 29 Mayıs University

مستقبل دراسات بيت المقدس

Assistant Professor Merve ÖZAYKAL

Istanbul University

Bio-Fiqh: From Founding Principles to Contemporary Medical Issues

5/10 MAY 2023, ISTANBUL

TOPKAPI CAMPUS
AYASOFYA CAMPUS
ATİK VALİDE MADRASA

ARABIC LANGUAGE STUDIES
& DEBATE CENTER
مركز دراسات اللغة
والمناديات

جامعة حمد بن خليفة
HAMAD BIN KHALIFA
UNIVERSITY
مجلس أمناء جامعة حمد بن خليفة

SOSYAL BİLİMLERDE GELECEK ÖNGÖRÜLERİ VE UYGULAMALARI

Koordinatörler

Doç. Dr. Mohamed el-Gammal, *Katar Hamad b. Khalifa University*

M. Salih Eser, *İlimler ve Sanatlar Merkezi*

Abdussamet Koçak, *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi*

Akademik sahalarda ulusal ve uluslararası işbirliği ve ortak çalışma yapmanın büyük önem arz ettiği dikkate alınarak İlimler ve Sanatlar Merkezi bünyesinde buna yönelik çalışmalar yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda 2022-2023 döneminde İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (FMSVÜ) ve Katar Hamad b. Khalifa University (HBKU) işbirliğinde “استشراف المستقبل وتطبيقاته” (Future Anticipation and its Applications) başlığıyla Arapça ve İngilizce olarak yürütülen bir lisansüstü yaz okulu düzenlenmiştir. İstanbul’da 5-10 Mayıs 2023 tarihinde yürütülen yaz okuluna Katar ve Türkiye’den lisansüstü araştırmacılar katılmıştır. Misafirlerin konaklaması hususunda İlim Yayma Vakfı ve TÜRGEV EDEP’ten destek alınırken akademik oturumlar Yenikapı Mevlevihanesi, Atik Valide Medresesi ve Ayasofya Medresesinde yürütülmüştür. Farklı kurum ve sahalardan pek çok kıymetli hocanın katkı sunduğu yaz okulu, tarihi ve kültürel gezilerle de takviye edilmiştir. Gerek hocalar gerekse katılımcılar açısından verimli ve memnuniyet verici olduğu değerlendirilen program mutlaka tekrarının yapılmasına yönelik temennilerle tamamlanmıştır.

Prof. Dr. Recep ŞENTÜRK

Hamad Bin Khalifa Üniversitesi
Bilim ve Eğitimde Alternatif Gelecek Tasavvuru:
Bir Bilim Paradigması Olarak Çok-Katmanlılık
(Imagining an Alternative Future for Science and Education:
Multiplexity as a Research Paradigm)

Prof. Dr. Alparslan AÇIKGENÇ

Yıldız Teknik Üniversitesi
İslam Medeniyetinde Bilgi Kavramı
(The Concept of Knowledge in Islamic Civilization)

Doç. Dr. Mohamed Gammal

Hamad Bin Khalifa Üniversitesi
İslam Araştırmalarında Gelecek Perspektifi İçin Metodik Araçlar
(الأدوات المنهجية في الدراسات الإسلامية لاستشراف المستقبل)

Dr. Öğr. Üyesi Heba Raouf Ezzat

İbn Haldun Üniversitesi
Sosyal Bilimler Çalışmalarının Geleceği
(مستقبل الدراسات في العلوم الاجتماعية)

Dr. Öğr. Üyesi Mahmoud Masri

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Kur'an-ı Kerimdeki Bilimsel Mucizelerle İlgili Çalışmalar
ve Gelecek Öngörüler
(الإعجاز العلمي في القرآن الكريم واستشراف المستقبل)

Doç. Dr. Hamza el-Bekri

İbn Haldun Üniversitesi
Kelam İlimi Çalışmalarının Geleceği
(مستقبل الدراسات في علم الكلام)

Prof. Dr. Ashraf Dawaba

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
İslam İktisadi Çalışmalarının Geleceği
(المستقبل الدراسات في الاقتصاد الإسلامي)

Prof. Dr. Saif Abdel Fattah

Gelecek ve Ortadoğu'nun Yeniden Yapılanması
(المستقبل وإعادة تشكيل منطقة الشرق الأوسط)

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Enes TÜZGEN

İbn Haldun Üniversitesi
21. Yüzyılda Çok Medeniyetli Dünya Mümkün mü?
Riskler ve Öngörüler
(Is Multi-Civilizational World Possible in the 21st Century?
Challenges and Prospects)

Doç. Dr. Ahmad Snobar

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Hadis Alanındaki Çalışmaların Geleceği
(مستقبل الدراسات في علم الحديث)

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Marouf Omar

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Kudüs Çalışmalarının Geleceği
(مستقبل دراسات بيت المقدس)

Dr. Öğr. Üyesi Merve ÖZAYKAL

İstanbul Üniversitesi
Biyofikih: Kurucu İlkelerden Çağdaş Tıbbi Meselelere
(Bio-Fiqh: From Founding Principles to Contemporary
Medical Issues)

5-10 MAYIS 2023

TOPKAPI YERLEŞKESİ - AYASOFYA YERLEŞKESİ
ATIK VALİDE MEDRESESİ

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

ARAP DİLİ ÇALIŞMALARI
VE MÜHAZARA MERKEZİ

İSM
İSMİLİYYE İSLAMİ ARAŞTIRMALAR
MERKEZİ

جامعة
حمد بن خليفة
HAMAD BIN KHALIFA
UNIVERSITY

جامعة
الأميرة العبدية بن عبد العزيز
University of Salwa Turkiyya

İSM ASİSTANLIĞI

2019-2020 dönemi itibariyle yeni bir düzenlemeyle uygulamaya konulan ve ihtisas çalışmalarına yeni ve güçlü bir soluk getiren İSM Lisansüstü Bursiyerliği, İSM mezunu olup da bir süre daha gerek akademik gerekse idari bilgi ve tecrübe kazanmak isteyen İSM mezunu lisansüstü öğrencilere hitap etmekte olup yüksek lisans ve doktora süresince devam eden çok yönlü bir program olup asistanlık yönüyle öne çıkmaktadır. İSM mezunları arasından akademik yetkinlik ve hizmet liyakati esaslarıyla İSM Bilim Kurulu tarafından seçilen asistanların temel sorumlulukları “İSM İdaresi tarafından tevdi edilen idari veya akademik vazifeleri yerine getirmek, İhtisas Çalışmalarına akademik ve idari katkı sunmak, Temel Eğitim Kademesinde danışmanlık, müzakerecilik, abilik gibi muhtelif görevler üstlenerek katkı sunmak” şeklinde belirlenmiştir. İSM Lisansüstü Bursiyerliğine 2019 senesinde iki, 2020 senesinde altı, 2022 senesinde ise iki lisansüstü öğrenci kabul edilmiştir. Kendi akademik çalışmalarının ve lisansüstü eğitimlerinin yanı sıra İSM bünyesinde gerek akademik ve gerekse idari sahalarda aktif görev alarak tecrübe kazanan İSM lisansüstü bursiyerlerinin güçlü iş birliği ve sağlıklı görev dağılımı prensipleri ile yürüttükleri bazı vazifeler şu şekildedir:

- İhtisas Komisyonu Üyeliği
- İhtisas Faaliyetleri Koordinatörlük ve Sekreterlikleri
- İhtisas Kütüphane ve Çalışma Merkezi Sorumlulukları
- İSM Temel Eğitim Kademesi Hocalıkları (Kur'an-ı Kerim, Akaid, Metin-Tatbik, Mantık, İngilizce, Kitap Tahlili, Alan Semineri)
- İSM Temel Eğitim Kademesi Eğitim ve Danışmanlık Komisyon Üyelikleri
- İSM Temel Eğitim Kademesi Sınıf Danışmanlıkları
- İSM Bilgi İşlem (Altyapı, Web, Sosyal Medya) Sorumluluğu
- Yeni Valide Binası Açma-Kapatma, Güvenlik, Kantin vs. Sorumlulukları
- Miftah (Lise Programı) Koordinatörlüğü ve Seminer Hocalıkları

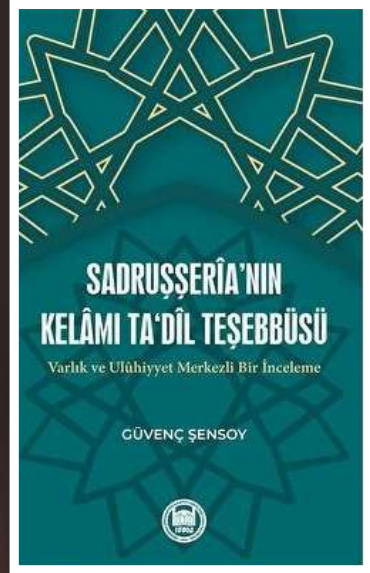
MEZUNLARIMIZDAN

A. YENİ KİTAPLAR (2022 ve 2023)

Daha önceki senelerde olduğu gibi 2022 ve 2023 senelerinde de İSM mezun ve mensuplarının akademik tarzda yeni kitap, makale, kitap bölümü, kitap değerlendirmesi vb. çalışmaları yayımlanmıştır. Eser sahibi bütün arkadaşları tebrik eder, devamını Allah Teâlâ'dan niyaz ederiz. 2022 ve 2023 senelerinde neşredilmiş olan bazı kitaplar hakkında temel bilgi ve tanıtım metinleri aşağıdadır:

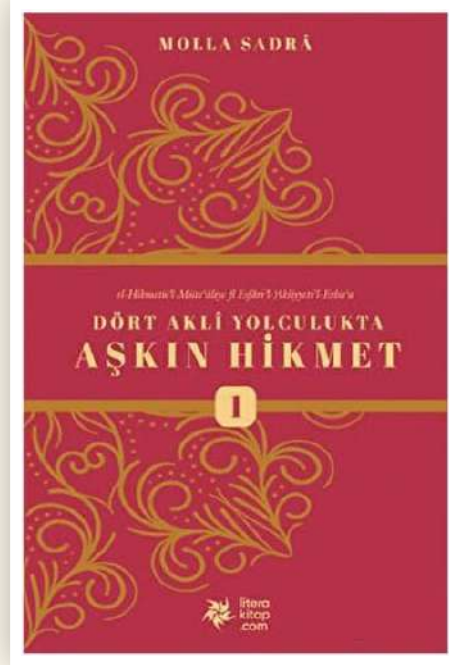
Güvenç Şensoy, *Sadruşşerîa'nın Kelâmı Ta'dîl Teşebbüsü*, İstanbul: İFAV Yayınları, 2023.

Sadruşşerîa'nın kelâmı ta'dîl teşebbüsü ve varlık felsefesinin incelendiği bu çalışma, kelâm-felsefe ve Mâtürîdîlik-Eş'arîlik ilişkisi açısından Sadruşşerîa'nın Mâtürîdî geleneğin hangi evresini temsil ettiğini ortaya koymaktadır. Çalışmada, Hanefî-Mâtürîdî geleneğin Râzî sonrası kelâmın kavramsal gelişimi ve mesele genişlemesine adaptasyonu Sadruşşerîa üzerinden gösterilmektedir. Sadruşşerîa'nın ta'dîl teşebbüsünün genelde kelâm-felsefe, özelde ise Mâtürîdîlik-Eş'arîlik ilişkisi açısından ele alınması ve anlaşılması gerektiği iddia edilmektedir. Mâtürîdîliğin müteahhir dönemine dair tespitler tarihsel arka plan, muhatap ve dil değişimi, eserinin planı ve içeriği ile temellendirilmektedir. İbn Sînâ, Râzî, Tûsî ve Semerkandî üzerinden önceki birikimle karşılaşması muhatapları açısından değişimi göstermekle birlikte müteahhir dönemde tartışılan başlıkları ele alması mesele genişlemesine, müteahhir dönem diline hâkimiyeti de yönleme adaptasyonunu göstermektedir. Çalışmada, varlık anlayışı tespit edilip kıdem-hudûs ve vücûp-îmkân tahliline etkisi incelenmiştir. Ayrıca ilk defa kendisi tarafından ortaya konulan isbât-ı Vâcib delillerine işaret edilip bu deliller formüle edilmiş ve Allah'ın sıfatları konusundaki yaklaşımı sunulmuştur.

Molla Sadrâ, Dört Akli Yolculukta Aşkın Hikmet-1 (el-Hikmetü'l-Müte'âliye fî Esfârî'l-'Akliyyeti'l-Erbâ'a), trc. Mustafa Borsbuğa-Şamil Öcal, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2023.

Molla Sadrâ'nın uzun bir inziva döneminin ardından kaleme almış olduğu ve Aşkın Hikmet'in en temel kaynağı olan el-Esfârü'l-Erbâ'a; felsefe, tasavvuf ve kelam gibi geleneksel ilimlerin derinlikli sentezini içermektedir. Kitabın isminde yer alan "sefer" teması, insanın kendi cehaletinin karanlıklarından kurtularak varlık nizamı ile ilgili işrâka ve bunun sonucu olarak da bilince ulaşma yolculuğuna işaret eder. Bu yolculuğun her aşamasında Hak, hem bir ulvî gayedir hem de yolcunun keşiflerini derinleştiren bir yardımcıdır. Molla Sadrâ'nın halktan Hakk'a, Hak'tan Hak ile Hakk'a, Hak'tan Hak ile halka, halktan Hak ile Hakk'a olan bu dört seferi bir mutasavvıfın seferinden daha öte bir şeydir. Çünkü Esfâr, kendi felsefi sisteminde tasavvufi düşüncenin de temel bir bileşen olarak yer aldığı bir filozofun akli yolculuğudur. Bu akli yolculukta müteelîh hakîm, zihnî soyutlama yoluyla, rabbani âlemi müşahede eder ve metafizik bir bakış açısıyla yaratılışın anlamlarına vakıf olur. Hatta doğa ve nefis ile ilgili konular bile metafiziğin hakikatleri açısından ele alınır. Ancak onun bu seferleri, bir filozofun saf akli istidlallerle yaptığı düşünsel seferlerden de farklıdır. Çünkü yolculuğunun her aşamasında, kendisi keşf ve müşahedelerle filozofların ulaşamayacağı derinliklere ulaşmaktadır. Molla Sadrâ bir konuyu ele alırken kendinden önceki Müslüman ve Yunanlı filozofların, kelimacıların görüşlerine yer verdikten sonra evrensel olduğunu düşündüğü kendisine özgü mantık ve incelikli delilleri zikreder. Sonra da birden "arşî tahkik" dediği kısma geçer. Molla Sadrâ'nın arşî tahkikten kasettiği şey, ilhama dayanan ve yücelerden, Allah'ın bir lütfu olarak filozofun kalbine açık bir şekilde nazil olan hakikatlerdir.

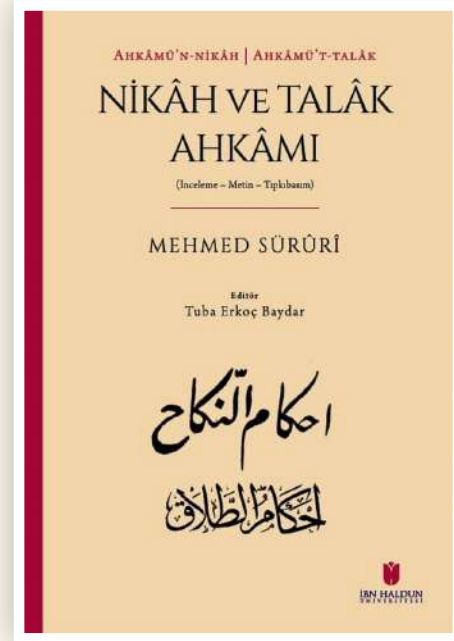

Mehmed Sürûrî, Ahkâmü'n-nikâh Ahkâmü't talâk: Nikâh ve Talâk Ahkâmı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım), çeviri-yazım: Mustafa Karapınar-Abdurrahman Yıldırım, İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2023.

Tanzimat ile başlayan ve Mecelle ile devam eden süreçte her alanda olduğu gibi aile ahkâmında da önemli kırılmalar gerçekleşmiştir. Özellikle 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Osmanlı aile hukuku alanında kanunlaştırma faaliyetleriyle birlikte kritik değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin başında aile hukukuna dair ilk kanunlaştırma faaliyeti olan 1917 tarihli “Hukûk-ı Âile Kararnâme-si” gelir. Kararnâme, bazı meselelerde Hanefi mezhebinin dışına çıkması ve Yahudi ve Hristiyanlara ayrı hükümler vaz etmesi hasebiyle fıkıh geleneğindeki önemli bir değişimin göstergesidir.

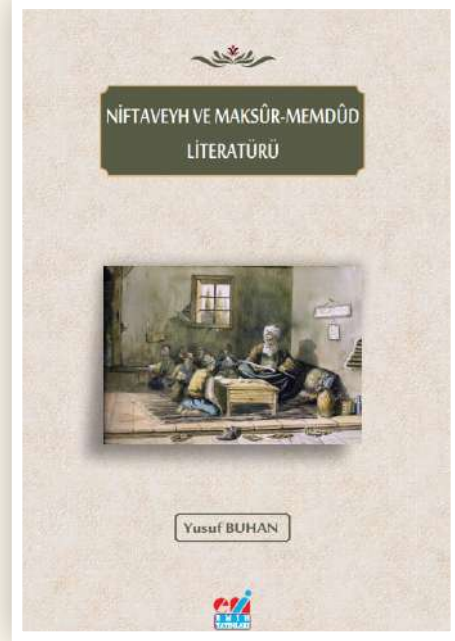
Kararnâme ile birlikte bu dönemin ikinci önemli özelliği aile hukuku alanında müstakil bir literatürün ortaya çıkmasıdır. Daha önce fıkıh kitaplarının bir bölümünde ele alınan “nikâh”a ve “talâk”a dair meseleler bu dönemde Kitabü'n-nikâh ve talâk veya Ahkâmü'n-nikâh ve talâk gibi çeşitli isimlerle müstakil olarak kaleme alınmıştır. Aile hukuku alanında böyle bir literatürün oluşması, üzerinde durulması gereken önemli bir husustur.

Tuba Erkoç Baydar editörlüğünde hazırlanan eser, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında oluşan Osmanlı aile hukuku literatürünün keşfine ve tanıtılmasına dair önemli bir boşluğu dolduracaktır. Sümeyye Sarıtaş tarafından kaleme alınan birinci bölüm, II. Meşrutiyet sonrasında Meşihat'ın bazı yetkilerinin kısıtlanması ile aile hukukunun kanunlaştırma süreci ve o dönemde ortaya çıkan müstakil aile hukuk literatürünün tanıtılmasına dairdir. Bu bölümde aile hukuk literatürü ve müellifleri tek tek açıklandığından Mehmed Surûrî'nin hayatına dair bilgi de burada yer alır. Abdurrahman Yıldırım tarafından hazırlanan ikinci bölüm, Mehmed Surûrî'nin 1911 (h. 1329) tarihinde kalem aldığı Ahkâmü'n-nikâh isimli eserinin çeviriyazımıdır. Üçüncü bölüm ise Surûrî'nin tam olarak ne zaman yazdığı bilinemese de mukaddimesindeki bilgilerden hareketle Ahkâmü'n-nikâh isimli eserinden sonra telif ettiği Ahkâmü't-talâk isimli eserinin Mustafa Karapınar tarafından hazırlanan çeviriyazımıdır. Son olarak dördüncü bölümde önemli görülen bazı meseleler üzerinden Mehmed Sürûrî'nin görüşleri, Hukûk-ı Âile Kararnâmesi ve Hanefi mezhebinin yaklaşımıyla mukayese edilmiştir.

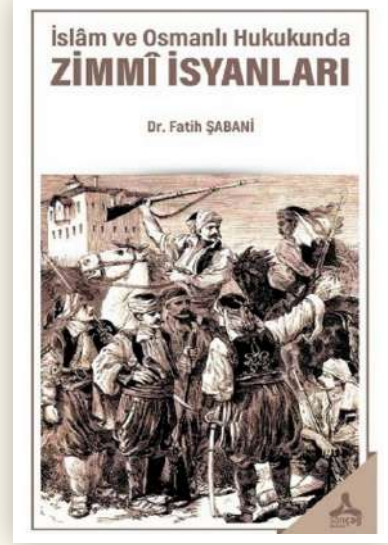
Yusuf Buhan, Niftaveyh ve Maksûr-Memdûd Literatürü, Bursa: Emin Yayınları, 2023.

Arap dili alanında önemli dil âlimlerinin yetişmesinde büyük bir rol oynayan Bağdat, III/IX. ve IV/X. yüzyıllarda öne çıkan ilim merkezlerinden birisi olmuştur. Ebû Abdillâh Niftaveyh de (ö. 323/935) Bağdat'ta bu asırlarda yaşamış önemli dil bilginlerinden biridir. Lügat, nahiv, şiir ve ahbâr ilimlerinin yanı sıra kalam, hadis, tefsir gibi diğer başka İslâmî ilimlerle de iştigal etmiştir. Ancak daha çok nahivci ve lügatçı kimliğiyle temayüz etmiştir. Çok yönlü bir âlim portresine sahip olan Niftaveyh, birçok alanda eser telif etmiş ve görüş bildirmiştir. Ne var ki eserlerinin çoğu günümüze ulaşmamıştır. Günümüze ulaşan iki eserinden biri, maksûr ve memdûd kelimelerin i'râb, ikil-çoğul halleri, çeşitli çekimleri vb. durumlarını ele aldığı *el-Maksûr ve'l-memdûd* adlı eseridir. Bu çalışmada Niftaveyh'in yaşadığı dönemin siyâsî, sosyal ve ilmî açıdan durumuna kısaca değinilmiştir. Hayatı hakkında bilgi verilmiş ve ders aldığı hocalar ve öğrencileri ele alınmıştır. Zira dönemin havası gereği hoca-talebe ilişkisi büyük bir önemi haizdir. Arap dilinin yanı sıra diğer İslâmî ilimlerdeki birikimine değinilmiştir. İştikak ve dilin kökenine dair görüşlerine yer verildikten sonra maksûr ve memdûd literatürüne dair genel bilgiler verilmiştir. Özel olarak ise Niftaveyh'in eseri maksûr ve memdûd geleneği açısından değerlendirilmiştir. Kelimelerin Arapçadaki kullanımları ve niteliklerinin ele alınması dilin anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Zira bu tür kelimelerin Arap dilinde önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Bu araştırmada Niftaveyh'in ilmî hayatı ve kişiliğinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Ayrıca genel olarak maksûr ve memdûd kelimeleri derleyen eserlerin nitelikleri özel olarak da Niftaveyh'in eserinin incelenmesi çalışmanın amaçları arasındadır. Çalışmanın sınırları gereği sadece öne çıkan maksûr-memdûd türü eserlere dair kısaca bilgi verilmiş ve Niftaveyh'in eseri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Fatih Şabani, İslâm ve Osmanlı Hukukunda Zimmî İsyanları, Ankara: Son Çağ Yayınları, 2022.

Klasik İslâm hukukunda cezalar “had”, “kisas” ve “ta’zîr” olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Hangi suçların had veya kisas kapsamında yer aldığı hususunda hukukçular arasında belli bir anlayış birliği bulunmakla birlikte isyanın üçlü tasnifteki yerinin ne olduğu konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Mâlikî, Şâfiî ve Hanbelî hukukçuları isyan suçunu had kategorisinde değerlendirirken Hanefî hukukçuları ta’zîr olarak yorumlamışlardır. Bu nedenle isyancılara verilecek cezaların türü ve miktarı devlet başkanının takdirine bırakılmıştır. Osmanlı Devleti Hanefî mezhebini benimsediği için isyan suçunu da bu anlayışa göre düzenlemiştir. Osmanlı’nın klasik döneminde çıkarılan ceza kanunları isyan suçu ve cezasıyla ilgili herhangi bir madde içermemekle birlikte Arnavutluk’ta çıkan zimmî isyanlarına dair Dîvân-ı Hümâyûn’un gönderdiği ferman ve hükümlerden Hanefî fıkhi doğrultusunda hareket edildiği anlaşılmaktadır. Bu konuda Osmanlı’nın gerek kanun koyucularının gerek kanun uygulayıcılarının keyfilikten uzak, hukuka ve şeriata uygun davrandıkları görülmektedir.

Şurûhü’l-İzhâr, nşr. Muhammed Ali Deniz-Mehmet Hayri Acat, İstanbul: Dârü’s-Şifâ, 2022.

Osmanlı’nın önde gelen âlimlerinden İmam Birgivi’nin (ö.981/1573) Arap gramerine dair yazmış olduğu meşhur eseri “İzharu’l-esrâr” adlı kitap, telif edildiği günden bu yana ulemanın ilgisini çekmiş ve üzerine birçok şerh yazılmıştır. Günümüzde gerek medreselerde gerekse ihtisas merkezlerinde hâlâ ders kitabı olarak okutulmaktadır. Eserin şerhleriyle birlikte basılmasının gerek hocalar gerekse öğrenciler açısından daha isabetli olacağı düşüncesinden hareketle Muhammed Ali Deniz ile Mehmet Hayri Acat’ın titiz çalışmaları neticesinde eser, en sağlam yazmalardan hareketle ve en önemli şerhlerinden Sobucalı Mehmed Efendi, Kasâpzaade İbrahim Efendi, Davud el-Karsî ve Mehmed Fevzi Efendinin şerhleriyle birlikte tek cilt halinde basılmış ve ilim talebelerinin istifadesine sunulmuştur.

Modernizmi Protestanizmi Selefizmi, ed. Mürteza Bedir-Necmettin Kızılkaya-Merve Özaykal, Arnavutçaya çev. Fation Shabani, İDEFE, 2022.

Modernleşmenin Batı Avrupa'daki serüveni sadece ortaya çıktığı coğrafyayı değil bütün dünyayı etkileyen bir meydan okumadır. Avrupa modernleşmesinin erken dönemlerinden itibaren Müslüman dünyanın düşünce ve eylemlerine tesir etmeye başlayan bu olgu Müslümanların geleneksel bilgi alanlarını sorgulamalarına yol açmıştır. Bu sorgulamada en çok odaklanılan alan ise Müslümanların vahiy-akıl ilişkisini kuramsal düzlemde ele aldıkları bir disiplin olan fıkıh usûlü ilmidir. Bu süreçte fıkıh usûlüne farklı işlevler yüklenerek kavram ve temel varsayımlarına yönelik önemli revizyonlar ileri sürüldü. Ancak modern fıkıh usûlü okumaları, bu ilmin, modernleşme döneminde ortaya çıkan yeni fıkıh adını verebileceğimiz karşılaştırmalı fıkıh (el-Fıkhu'l-mukâren) yöntemini temellendiren ahkâm-ı şer'iyeyi yeniden inşa etme yöntemi olarak algılarken aslında bu disiplinin çok daha derinlikli ve sofistike olan nazari rolünü ihmal etmişlerdir.

Bu kitap, modern zamanlarda fıkıh usûlü ilminin ilgi alanına giren konularda Müslümanların geliştirdikleri yöntemler ile Kutsal Metin etrafında geliştirilen yorumları incelemektedir. Modernleşme ile beraber ortaya çıkan değişik yorumlar, bu yorumların tarihsel referansları ve tesirleri üzerinde detaylı bir şekilde duran yazılar, fıkıh usûlünün güncel teorik meselelerle ilişkilendirilerek okunması, tartışılması ve yeni fikirlerle geliştirilmesi zarureti ortaya koymaya çalışmaktadır.

2019'da İSAR Yayınları tarafından yayımlanan çalışma Dr. Fatih Şabani tarafından 2022 yılında Arnavutça'ya tercüm edilmiş ve İDEFE Publications tarafından yayımlanmıştır.

Faizsiz Finans: Alternatif Finansman Yöntemleri, ed. Ebubekir Mollaahmetoğlu-Batuhan Buğra Akartepe, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022.

İslami finans ekosisteminin temel sacayaklarından birini oluşturan katılım bankacılığı, benimsemiş olduğu ilkeler ile konvansiyonel bankacılık uygulamalarından farklılaşan bir yapıya sahiptir. Ortaklığın büyük bir öneme sahip olduğu katılım bankacılığı sisteminde fon arz edenler ile fon toplayanlar arasında risk paylaşımını esas alan bir model uygulanmaktadır. Böylelikle sermaye sahiplerinin zenginleşip emek sahiplerinin ise görece fakirleştiği konvansiyonel sistemin aksine katılım bankacılığı uygulamasında hem kazancın hem de riskin taraflar arasında adilane bir şekilde dağıtılması mümkün hale gelmektedir. İslami finans, başta ortaklığa dayalı sistemi merkeze almak, varlığa dayalı finansal modelleri kullanmak, sözleşmelerin barındırdığı belirsizlikleri ve faizi yasaklamak suretiyle karşılaşılabilecek finansal riskleri mümkün mertebe bertaraf etmeyi hedeflemektedir. Risk unsurlarından uzak durulmasını sağlayacak tedbirlerin alınması ekonomik dalgalanmalardan sektörün minimum seviyede etkilenmesini sağlamaktadır. Nitekim kriz dönemi verileri incelendiğinde katılım bankalarının konvansiyonel bankalara nazaran daha iyi bir performans sergilediği görülmektedir. Geliştirmiş olduğu finansal araçlar ile riskten uzak bir yapı ortaya koyan katılım bankacılığına yönelik ilgi yıldıan yıla artış göstermektedir.

B. TAMAMLANAN TEZLER (2022-2023)

2022 ve 2023 senelerinde İSM mezunları farklı sahalarda tez yazım süreçlerine devam etmiş, bir mezunumuz doktora tezini başarıyla savunarak doktor unvanı almış, dokuz mezunumuz ise yüksek lisansını tamamlamıştır. Tezlerini tamamlayan arkadaşlarımızı tebrik eder, hayırlı hizmetlere vesile olmalarını Allah Teâlâ'dan niyaz ederiz. 2022 ve 2023 senelerinde tamamlanan tezler hakkındaki temel bilgiler şu şekildedir:

Doktora Tezlerini Tamamlayanlar					
İsim	Tez Başlığı	Tez Danışmanı	Üniversite	Bölüm	Sene
Mustafa Borsbuğa	Esîrüddin el-Ebherî'de Varlık ve Mâhiyet	Prof. Dr. Mahmut Ay	Ankara Üniversitesi	Kelam	2022
Hasan Yenilmez	Osmanlı'da Muhalefet ve İktidarın İran Meşrutiyeti'ne Yönelik Siyaseti (1905-1908)	Prof. Dr. İsmail Safa Üstün	Marmara Üniversitesi	İslam Tarihi	2022
Murat Karacan	Die Verwendung von Rechtsprinzipien (al-qawā'id al-fiqhiya) unter Ḥanafiten im Osmanischen Reich des 18. Jahrhunderts - am Beispiel von Muḥammad Abū Sa'īd al-Ḥādimī (gest. 1176/1762) [18. Yüzyıl Osmanlı Hanefileri arasında Kavaid-i fıkhiyyenin Kullanımı: Muhammed Ebû Saîd el-Hādimî (ö. 1176/1762) Örneğinde]	Prof. Dr. Bülent Uçar, Prof. Dr. Serdar Kurnaz	Osnabrück Üniversitesi	İslam Hukuku	2022

Yüksek Lisans Tezini Tamamlayanlar

İsim	Tez Başlığı	Tez Danışmanı	Üniversite	Bölüm	Sene
M. Musa Çiçekdağı	İmam Mâtürîdî ve Tabiat	Prof. Dr. Hatice Kelpetin Arpaguş	Marmara Üniversitesi	Kelam	2023
Muhammet Daştan	XIX. Yüzyıl Hanefî Vakıf Hukuku: İbn Abidin Örneği	Prof. Dr. Asım Cüneyd Köksal	Marmara Üniversitesi	İslam Hukuku	2023
M. Zahit Sezer	Mehmed Emin Üsküdârî'nin <i>Şerhu Mebhası'l-İlm min Şerhi'l-Akâid</i> isimli Risalesinin Tahkik, Tercüme ve Tahlili	Prof. Dr. Hikmet Yaman	Marmara Üniversitesi	İslam Felsefesi	2023
Ahmet Emin Akyüz	Muhyiddin et-Tâlişî'nin <i>Haşiyetu Muhyiddin 'alâ şerh-i İsaguci li'Hesmekâtî</i> Adlı Eserinin Tahlil ve Tahkiki	Prof. Dr. Hikmet Yaman	Marmara Üniversitesi	İslam Felsefesi	2023
Emrah Alagaş	Necmeddin el-Katibi'nin <i>Bahru'l-fevaid</i> Adlı Eserinin Tahlil ve Tahkiki	Prof. Dr. Ferruh Özpılavcı	Marmara Üniversitesi	İslam Felsefesi	2023
Ahmet Enes Duman	Arap-Mevâlî ilişkisi bağlamında Küfe'de İslâmî İlimlerin Oluşumunda Mevâlî'nin Rolü	Doç. Dr. Osman Aydın	Marmara Üniversitesi	İslam Tarihi	2023
Hasan Erkam Çakır	Valide-i Atik Medresesi'nde Eğitim ve Öğretim (16. ve 17. yüzyıl)	Doç. Dr. Emine Keskiner	Marmara Üniversitesi	Din Eğitimi	2023
Muhammed Oğur	Zamanın Değişimi Olgusunun Günümüz Fetva Kurullarının Kararlarına Etkisi (İktisadi Konular Özelinde)	Prof. Dr. Necmettin Kızılkaya	İstanbul Üniversitesi	İslam Hukuku	2023
Abdullah Seçgin	Mapping Hadîkatü'l-Cevâmi': Reevaluating an Encyclopedia of Islamic Monuments in The Eighteenth Century Ottoman Istanbul	Doç. Dr. Yunus Uğur	Marmara Üniversitesi	Tarih	2023

C. YENİ DOKTORA VE YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ (2022 ve 2023)

2021 ve 2022 senelerinde İSM mezunları farklı üniversitelerde ve sahalarda lisansüstü eğitimlerine devam etmişlerdir. Yeni mezunlar yüksek lisansa başlarken yüksek lisanslarını tamamlayanlar doktora programlarına dahil olmuşlardır. Cenab-ı Allah'tan arkadaşlarımıza lisansüstü eğitimlerinde ve ilmi hayatlarında muvaffakiyetler vermesini niyaz ederiz. 2022 ve 2023 senelerinde doktora ve yüksek lisansa başlayanlar hakkındaki temel bilgiler şu şekildedir:

DOKTORAYA BAŞLAYANLAR			
İsim	Üniversite	Bölüm	Sene
Mehmet Zahit Sezer	Marmara Üniversitesi	İslam Felsefesi	2023
Ahmet Emin Akyüz	Marmara Üniversitesi	İslam Felsefesi	2023
Emrah Alağaç	Erciyes Üniversitesi	Mantık	2023
Ahmet Enes Duman	Marmara Üniversitesi	İslam Tarihi	2023
Hasan Erkam Çakır	Marmara Üniversitesi	Din Eğitimi	2023
Muhammed Oğur	İstanbul Üniversitesi	İslam Hukuku	2023
Muhammet Daştan	Bingöl Üniversitesi	İslam Hukuku	2023
YÜKSEK LİSANS BAŞLAYANLAR			
İsim	Üniversite	Bölüm	Sene
Ahmet Faruk Ok	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Türk İslam Felsefesi	2023
Mehmet Fatih Durmaz	İstanbul Üniversitesi	Kelam	2023

D. YENİ VAZİFELER

İSM mezunları bir taraftan lisansüstü eğitimlerine ve akademik çalışmalarına devam ederken bir taraftan da başta üniversiteler olmak üzere farklı kurum ve sahalarda hizmet vermektelerdir. Allah Teâlâ'dan bütün mezunlarımıza vazifelerinde kolaylıklar ve üstün muvaffakiyetler niyaz ederiz. 2022 ve 2023 senelerinde yeni vazife alan mezunlarımız hakkındaki temel bilgiler şu şekildedir:

İsim	Kurum	Vazife	Sene
Muhammet Eren Karadağ	Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Bilim Dalı	Araştırma Görevlisi	2022
Mustafa Karapınar	İbn Haldun Üniversitesi	Araştırma Görevlisi	2022
M. Musa Çiçekdağı	İstanbul Haseki Yüksek İhtisas Merkezi	Kursiyer	2023
Cengiz Güler	Kilis Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Bilim Dalı	Araştırma Görevlisi	2023
Mehmet Emin Ergin	Samsun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Bilim Dalı	Araştırma Görevlisi	2023
Abdurrahman Çavğa	İYC Kadıköy Ortaöğretim Erkek Öğrenci Pansiyonu	Yönetim Memuru	2023
Muhammet Çınar	İYC Mahmut Bayram İlahiyat Yüksek Öğretim Erkek Öğrenci Yurdu	Yönetim Memuru	2023
Beytullah Tozlu	İYC Akif İnan Ortaöğretim Erkek Öğrenci Pansiyonu	Müdür Yardımcısı	2023
Mustafa Borsbuğa	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Dr. Öğretim Üyesi	2023
Fatih Şabani	Trakya Üniversitesi	Dr. Öğretim Üyesi	2023
Hamdi Çilingir	Sakarya Üniversitesi	Doç. Dr.	2023

[illegible]

İSM'nin Kuruluş Hikayesi

Prof. Dr. Recep Şentürk

07 Kasım 2022

İSM güz programı kapsamında düzenlenen konferanslarda 07.11.2022 tarihinde Hamad Bin Khalifa University College Of Islamic Studies dekanı Prof. Dr. Recep Şentürk konuk edildi. Konuşmalarına kendi tedris sürecinden bahsederek başlayan Şentürk, İSM'nin sunmuş olduğu programın bir ilim talibi için ne kadar önemli olduğunu ifade etti. Şentürk, kendi eğitim sürecinde İSM gibi düzenli ders alabileceği bir eğitim kurumunun bulunmadığını

ve hocalardan İslami ilimlere dair talep ettiği dersleri alma hususunda oldukça zorlandığını ve fazlaca vakit ayırmak zorunda kaldığını dile getirdi. İSM'nin sunduğu programın ise ilim talibi için oldukça önemli olan vakit tasarrufu sağladığına işaret ederek sözlerine devam etti. İSM programı sayesinde öğrencilerin İslami ilimleri öğrenmek için uygun hoca ve sistemli bir müfredat arayışında vakitlerini zayi etmediklerini ve daha kısa

süre içerisinde bu ilimleri öğrenebildiklerini belirtti.

Konuşmasına, İSM'nin nasıl kurulduğundan bahsederek devam eden Şentürk, Amerika'da tamamladığı doktorasının akabinde Türkiye'ye döndüğünü ve İslam Ansiklopedisi'nin editörlüğünü yürütürken Abdülhakim Murad'ın (Tim Winter) İSAM'a misafir olarak geldiğine değindi. Abdülhakim Murad aracılığıyla Valide-i Atik Medresesi'nin restore edildiği haberini aldığını ve buranın aslına uygun bir şekilde medrese yapısına kavuşması gerektiği hususunda kendisinin teşvik edildiğini, bir cuma günü beraber Vâlide-i Atik Medresesi'ni ziyaret ettiklerinde ise yapının güzelliği karşısında mest olduklarını ifade etti. Daha sonra Şentürk, o yıllarda İlim Yayma Cemiyeti Genel Müdürlüğü görevini sürdüren İsrail Kışla aracılığıyla çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek alimler yetiştirmek için bir program başlatmak istenildiğini haberini aldı. İlim Yayma Cemiyeti tarafından yapılan istişareler sonucunda bu programı hayata geçirebileceği kendisine iletilen Şentürk, böyle bir talebe hayır demenin caiz olmadığını düşünerek talebi kabul ettiğini belirtti. Programın ilmi yönünün kendisi tarafından maddi yönünün ise İlim Yayma Cemiyeti tarafından tekeffül edileceği hususunda anlaşmaya vardıklarını belirtti. Yaklaşık iki ay sonra İsrail Kışla'nın bahsedilen program için uygun ortamın Vâlide-i Atik Medresesi'nin olması yönündeki teklifini duyduğunda oldukça şaşırdığını ifade eden Şentürk, bu teklifle birlikte programın arkasında Allah Teâlâ'nın iradesi olduğunu hissettiğini söyledi.

Programın müfredatının belirlenmesi için içerisinde Prof. Dr. Murteza Bedir ve Prof. Dr. Bekir Kuzudişli'nin de olduğu bir heyetle yaklaşık altı ay çalıştıklarını belirten Şentürk, uzun istişareler ve çalışmalar sonucunda İSM programının ortaya çıktığını ifade etti. Türkiye'de bu tür uzun uğraşlar sonucunda ortaya çıkan programların sürdürülebilirliği hususunda ciddi problemlerin olduğunu, ancak İSM'nin kurulduğu 2007 yılından itibaren aynı heyecanı ve istikrarı koruduğunu belirtti. Şentürk, İSM programından mezun olan öğrencilerin aynı programda hocalık yapmasının büyük bir nimet olduğunu ve bu nimetin de aynı heyecan ve istikrara matuf olduğunu vurguladı.

İSM programının hayata geçirilmesiyle Vâlide-i Atik Medresesi'nin kuruluş amacının tahakkuk ettiğine dikkat çeken Şentürk, bir asır sonra Vâlide-i Atik Medresesi'nin duvarlarının tekrar İslami ilimleri duymasıyla çok güçlü bir maneviyatın kendilerine tesir ettiğine dikkat çekti. Şentürk'e göre bu maneviyatın hissedilme nedeni medresenin bâniyesi Nurbânû Vâlide Sultan'dır. Onun ihlasla kurdurduğu bu müessese yüz yıllık kış mevsiminden sonra tekrar baharın gelmesiyle kuruluş amacına uygun olarak talebe yetiştirmektedir. Nasıl ki Vâlide-i Atik Medresesi yüz yıl önce talebelerin icazetleriyle nihayete eren bir tedris sürecinin son halkasını temsil etmişse bugün de bu geleneğin ihyâ edilmiş olduğunu belirten Şentürk, geleneğin ocaktaki külleri korumak değil ateşi tütürmek olduğunu ifade ederek konuşmasını nihayete erdirdi.

Ahmet Gönen

The Difference between Classical and Modern Methods in Islamic Science

Shaykh Mawlana Kamaluddin Ahmed

11 Kasım 2022

İSM konferanslarının 11 Kasım 2022 tarihli konuğu Oxford Üniversitesi akademisyenlerinden Şeyh Mawlana Kamaluddin Ahmed oldu. Kur'an, hadis, hukuk ve tarih gibi çeşitli konularda uzmanlığı bulunan Kamaluddin Ahmed, konuşmasının başında, özgeçmişini kısa bir şekilde sunduktan sonra sohbetin esas konusunu teşkil eden "İslami İlimlerde Klasik

ve Modern Yöntemler Arasındaki Fark" başlığına geçiş yaptı ve bu başlık altında hangi unsurlara temas edeceğinin genel çerçevesini çizdi. Bu çerçeveye göre, medreselerin tesis edilmesiyle başlayan ve Osmanlı coğrafyasında büyük bir yaygınlık kazanan klasik yöntem, Nizamuddin Sihâlivî tarafından tesis edilen ve Şah Veliyyullah Dihlevî tarafından içeriği be-

Sünni kelamının, İmam Eş'ârî (ö. 324/935-36) ve İmam Mâtürîdî (ö. 333/944) ile birlikte yaklaşık yüz yıl boyunca başarılı bir şekilde dini düşünce savunusu yaptığını dile getiren Kamaluddin Ahmed, hicri 5. yüzyıla gelindiğinde bu düşüncenin yeni bir meydan okuma ile karşı karşıya kaldığını ifade etti. Aristoteles ile başlayan, Yeni Platonculuk ile yeniden yorumlanan ve İbn Sînâ (ö. 428/1037) eliyle yeni bir kavramsal çerçeveye kavuşan felsefe, dini düşüncenin öncelikli muhatabı haline geldi.

lirlenen Ders-i Nizami Yöntemi ve son olarak üniversitelerin kurulmasıyla şekillenen akademik yöntem olmak üzere üç tarz eğitim yönteminden bahsedilebilir.

Kamaluddin Ahmed ilk olarak, klasik yöntemin temel hususiyetlerini ve tarihsel serencamını açıklığa kavuşturarak konuşmasına başladı. Bu şekilde sonraki yöntemlerin bu yapıdan hangi açıdan farklılaştığını ortaya koymak için bir zemin inşa etmiş oldu. Ona göre, klasik yöntemin en bariz özelliği, akli ilimlerin diğer ilimlere nispetle daha fazla ön planda tutulması ve tedris sırasında akli ilimlerin diğer ilimleri önceleyecek bir biçimde tahsil edilmesidir. İslami ilimlerin nazari boyutunu temsil eden kelam ilminin tarihsel süreci dikkate alındığında klasik yöntemin nasıl böyle bir çerçeveye kavuştuğu daha açık hale gelecektir. Zira klasik

yöntemin yaygın hale geldiği süreçte kelam ilmi, bu yönetime doğrudan şeklini vermiştir. Ayrıca Kamaluddin Ahmed, kelam ilminin başlangıçta Sünni düşünceye muhalif Mutezile ve Zeydiyye gibi fırkaları reddetmek için kurulduğunu ve araçsal bir fonksiyona sahip olduğunu ifade etti.

Sünni kelamının, İmam Eş'ârî (ö. 324/935-36) ve İmam Mâtürîdî (ö. 333/944) ile birlikte yaklaşık yüz yıl boyunca başarılı bir şekilde dini düşünce savunusu yaptığını dile getiren Kamaluddin Ahmed, hicri 5. yüzyıla gelindiğinde bu düşüncenin yeni bir meydan okuma ile karşı karşıya kaldığını ifade etti. Aristoteles ile başlayan, Yeni Platonculuk ile yeniden yorumlanan ve İbn Sînâ (ö. 428/1037) eliyle yeni bir kavramsal çerçeveye kavuşan felsefe, dini düşüncenin öncelikli muhatabı haline geldi. Bu yüzyıldan itibaren İmam Gazzâli (ö. 505/1111) ve Fahreddin er-Râzî (ö. 606/1210) gibi Sünni düşüncenin önemli temsilcileri, İbn Sina felsefesinin reddi için çaba harcadı. Gazzâli sonrasında İbn Sînâ felsefesinin etkisini kaybettiğine ilişkin kanaatin hatalı olduğuna işaret eden Kamaluddin Ahmed, bilakis Gazzâli ve Fahreddin er-Râzî ile birlikte felsefi düşüncenin birçok unsurunun dini düşüncenin gündemi haline dönüştüğüne vurgu yaptı. Râzî'nin önemli bir İbn Sînâ eleştirmeni olmakla birlikte, düşüncesinin büyük oranda İbn Sînâ felsefesi etkisinde olduğuna değinen Kamaluddin Ahmed, Râzî'nin bu sisteminin daha sonra Sa'deddin et-Teftâzânî'nin (ö. 792/1390)

ve Seyyid Şerîf el-Cürcânî (ö. 816/1413) gibi Osmanlı ulemasına intikal ettiğine ve bu yapının, Osmanlı döneminde de büyük ölçüde hakimiyetini sürdürdüğüne işaret etti. Bu süreçte kaleme alınan tefsir, fıkıh, fıkıh usulü, belagat metinlerinin felsefi terminoloji ve felsefi akıl yürütmeler ile iç içe olduğunu ve bu sebeple akli ilimlerin bu ilimleri önceleyecek bir biçimde tahsil edilmesi gerektiğine ilişkin bir kanaatin hâkim olduğunu dikkatlerimize sunan Kamaluddin Ahmed, ders-i nizami yönteminin tam olarak buna karşı konumlandığını dile getirdi. Zira bu yöntemde, akli ilimler daha geri planda tutularak, tefsir ve hadis gibi dini ilimler ön plana çıkarılmış ve akli ilimler ile sağlıklı bir karşılaşmanın yalnızca bu dini ilimler tahsil edildikten sonra mümkün olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu yöntemdeki temel amaç akli ilimleri Kur'an-ı Kerim üzerinden anlamaktır.

Kamaluddin Ahmed konuşmasına, ders-i nizami yönteminin yapısına ilişkin daha ayrıntılı bilgiler vererek devam etti. Bu bilgilere göre, ders-i nizamide ikinci seneden itibaren Kur'an-ı Kerim, Ulûmü'l- Kur'an adı verilen ilimler ile birlikte tahsil edilmeye başlanır. Üç sene boyunca Kur'an ilimleri tahsil edildikten sonra akli ilimlere intikal edilir. Mantık ilminde *Şerhu't-Tehzib* ve *Süllemü'l-ulûm*, belagat ilminde *Muhtasarü'l-Meani*, akaid ilminde *Akâid-i Neseî* gibi metinler tahsil edildikten sonra hadis ilmine geçilir. Bu açıdan hadis ilmi, bütün bu ilimlerin gayesi olarak var olmaktadır.

Gazzâlî sonrasında İbn Sînâ felsefesinin etkisini kaybettiğine ilişkin kanaatin hatalı olduğuna işaret eden Kamaluddin Ahmed, bilakis Gazzâlî ve Fahreddin er-Râzî ile birlikte felsefi düşüncenin birçok unsurunun dini düşüncenin gündemi haline dönüştüğüne vurgu yaptı. Râzî'nin önemli bir İbn Sînâ eleştirmeni olmakla birlikte, düşüncesinin büyük oranda İbn Sînâ felsefesi etkisinde olduğuna değinen Kamaluddin Ahmed, Râzî'nin bu sisteminin daha sonra Sa'deddin et-Teftâzânî'nin (ö. 792/1390) ve Seyyid Şerîf el-Cürcânî (ö. 816/1413) gibi Osmanlı ulemasına intikal ettiğine ve bu yapının, Osmanlı döneminde de büyük ölçüde hakimiyetini sürdürdüğüne işaret etti.

Son olarak, modern eğitim kurumları olan üniversitelerde uygulanan akademik yöntem değinen Kamaluddin Ahmed, bu yöntemin diğer iki yöntemden farklılaştığı noktanın uzmanlaşma olduğunu belirtti. Zira bu yöntemde, eğitim alan kişilerin kendi uzmanlık alanlarında geniş bir müktesebata sahip olmakla birlikte diğer iki yöntemde eğitim alan kişilerden farklı olarak, uzmanlık alanları dışındaki disiplinlerde yetersiz kalmalarını bir farklılık olarak vazetti. Sohbet, dinleyicilerin yönelttiği sorular ile hitama erdirildi.

Ahmet Emin Akyüz

İlahiyatçıdan Beklenen

Prof. Dr. Zekeriya Güler

1 Aralık 2022

İSM kış dönemi süresince devam eden konferanslarda Aralık ayının ilk haftası 29 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Zekeriya Güler hocamız misafir edildi. Konusu “İlahiyatçıdan Beklenen” şeklinde belirlenen konferansta bir ilahiyat öğrencisinin ilim talibi olarak dikkat etmesi ve kaçınması gereken hususlardan bahsedildi.

Güler, konuşmasına bir Müslüman ve ilahiyatçı olarak neden bu yolda olduğumuzun ve hangi amaçla bu yolu katettiğimizin farkına varmamız gerektiğini belirterek başladı. Bu konuda A'râf/128-129, Hud/61, Zariyat/56 ayetlerinin birbirleriyle olan bütünlüklü yapısından bahsetti. Zira bu ayetler insanın hem dünyayı imar etmek hem adaleti yaymak hem de

Allah'a ibadet etmek için yaratılmasından bahsetmektedir. Bu sebeple, Müslümanların her birinin belli konularda mütehassıs olmaları gerekir. Bir mühendise ihtiyaç duyulduğu gibi bir ilahiyatçıya da ihtiyaç duyulur. Güler, ancak bu şekilde varlık sebebi-mizi anlayabileceğimizi ifade etti.

İlahiyatçının varoluş görevini açıkladıktan sonra Güler, İslami ilimler tahsilinin belli bir dönem olmayıp sürecin mezara kadar devam ettiğini, zamanı verimli kullanmanın ve îsâr ruhunun yani kendisinin yerine başkalarını öne geçirmenin gerekli olduğunu izah etti.

Güler konuşmasının devamında ilahiyatçının fanatizmden uzak durup, ifrat ve tefritten sakınıp, orta yoldan devam etmesi gerektiğini dile getirerek doğru yolu bulmaya çalışıp, tahkik tavrının takip edilmesi ve delille konuşulması gerektiğinden bahsetti. Kitap ve Sünnet'e ittibânın bu konuda önemli olduğunu ekledi. İlahiyatçının fanatizmden uzak durması ve disiplinler arası ilişkilere dikkat etmesi gerektiğini de vurgulayarak, ilahiyatçının aynı zamanda bir mürşit de olduğunu, Kitap ve Sünnet'i rehber edindiğinde orta yolu koruyup etrafını da bu konuda koruyacağını belirtti.

Bir ilahiyatçıdan beklenenleri maddeler halinde sohbet içerisinde dile getiren Güler, Kur'an'daki bazı temel kurucu kavramların ve tanımlarının ezberlenmesinin bir ilahiyatçı açısından elzem olduğunu dile getirdi. Bu konuda, tefsir kaynaklarının birer veri olduğunu belirtti ve oralara müracaat edilebileceğine dair çeşitli örnekler verdi. Bunun

Güler, İslami ilimlerin tahsilinin belli bir dönem olmayıp sürecin mezara kadar devam ettiğini, zamanı verimli kullanmanın ve îsâr ruhunun yani kendisinin yerine başkalarını öne geçirmenin gerekli olduğunu izah etti. Güler konuşmasının devamında ilahiyatçının fanatizmden uzak durup, ifrat ve tefritten sakınıp, orta yoldan devam etmesi gerektiğini dile getirerek doğru yolu bulmaya çalışıp, tahkik tavrının takip edilmesi ve delille konuşulması gerektiğinden bahsetti. Kitap ve Sünnet'e ittibânın bu konuda önemli olduğunu ekledi. İlahiyatçının fanatizmden uzak durması ve disiplinler arası ilişkilere dikkat etmesi gerektiğini de vurgulayarak, ilahiyatçının aynı zamanda bir mürşit de olduğunu, Kitap ve Sünnet'i rehber edindiğinde orta yolu koruyup etrafını da bu konuda koruyacağını belirtti.

yanında çeşitli hatırat veya ricâl, tabakât ve terâcim kitapları okumanın yani ulemanın hayatıyla hemhal olmanın bir ilim talebesi için önemli olduğunu söyleyerek, Ali Ulvi Kurucu'nun hatıratı gibi hatıratların okunmasını tavsiye etti.

Güler yaklaşık bir saat süren sohbetini Bakara/201, Al-i İmran/8 ve Kehf /10. ayetlerini okuyarak ve dua ederek bitirdi.

Ahmet Faruk Ok

Türkiye’de Yükseköğretim: Boğaziçi Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Metin Başbay

08 Aralık 2022

2022 Aralık ayının ikinci haftasında Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Metin Başbay konuk edildi. Genel olarak yükseköğretim özel olarak ise “Türkiye’de Yükseköğretim: Boğaziçi Örneği” başlığının müzakere edildiği sohbette, yükseköğretimde bilginin üretilmesi konusunda da değerlendirmelerde bulunuldu. Türkiye’de kaç milyon üniversite öğrencisinin bulunduğu sorusuyla sohbete başlayan Başbay, Türki-

ye’deki üniversite ve üniversite okuyan öğrenci sayısına değinerek yükseköğretimin önemli bir gündem olduğunu ifade etti. Akabinde yükseköğretimin tanımına ve tarihine değinen Başbay, Avrupa’da erken dönemde ortaya çıkan yükseköğretim sisteminin, İslam medeniyetindeki medrese usulü sistemine, yapısal ve içerik bakımından belli başlı açılardan benzediğini aktardı. Zira, bu benzerliğin de Avrupalıların Endülüs bölgesindeki Müslümanları

ve Abbasileri izlemeleri sonucu ortaya çıktığı ifade edildi. Bu şekilde yükseköğretim anlayışı etkileşimle Orta Çağ'da gelişerek devam etti. Daha sonrasında Başbay, ilk defa Almanya'daki Humbolt Üniversitesi'nde, ders verebilmek için doktora şartının yani kişinin kendi alanında bilgi üretme şartının koşulduğunu ifade etti. Başbay'a göre Humbolt Üniversitesi'nin getirdiği doktora şartıyla beraber üniversiteler ilk defa tam anlamıyla araştırmayla bütünleşmiş oldu. Başbay, bu değişimle beraber yükseköğretimin gelişiminde büyük bir eşik atlandığını ifade etti.

Başbay, Osmanlı'daki medrese sisteminin hiyerarşisinden bahsettikten sonra modern döneme geçişle beraber Osmanlı İmparatorluğu'nun da birtakım yenilikler gerçekleştirdiğini, bunun sonucunda da devlette bürokratikleşme sürecinin başladığını dile getirdi. Başbay, bu konuya değinirken Osmanlı'nın bu bürokratikleşmeyi gerçekleştirmek için yeterli sayıda bürokratinin olmamasından, bunun çözümü olarak da Osmanlı Devleti'nin, eğitimi de modernleştirme yoluna gittiğinden bahsetti. Zira modern döneme geçişle beraber farklı diller bilen elçi, bakan gibi bürokratlar gerekirken, geleneksel Osmanlı eğitim sistemi buna uygun ilim adamı yetiştirmemekteydi. Böylelikle modern eğitim kurumları kuruldu. Başbay, bu eğitim kurumları hakkında da bilgi verdikten sonra Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan üniversiteler hakkında belli başlı bilgilere değindi. Özellikle 1981

yılı (YÖK kurulma tarihi) öncesinde Türkiye sınırları dahilinde 19 üniversite bulunduğu belirten Başbay, bu tarihten sonra üniversitelerin sayısında büyük bir artış olduğunu ve ilk defa 1984 yılında özel üniversitelerin kurulmaya başlandığını ifade etti. Başbay diğer taraftan da Türkiye'nin nüfusuna oranla üniversite öğrencisi sayısında gelişmiş ülkeler arasında düşük bir sıralamaya sahip olduğunu aktardı. Modern dönemde gelişmiş ülkelerin üniversite sayılarının ve nüfusundaki üniversite mezunlarının sayısının fazla olduğu açık bir gerçektir. Zira Türkiye bu ülkelere kıyasla üniversite ve üniversite mezunu sayısında gerilerde yer almaktadır. Bu bilgiler ışığında Başbay, Türkiye'de üniversite sayısının ve mezununun çok olduğu gibi söylemlerin dünyadaki gelişmiş diğer ülkelere bakılınca istatistiki olarak geçerli söylemler olarak gözükmeyeceğini belirtti. Nitekim, Türkiye'de ve gelişmiş ülkeler arasında üniversite algısının farklı olduğu, buna binaen Türkiye'de insanların üniversiteyi meslek edinme aracı olarak gördüğü, gelişmiş ülkelerde ise meslek edindirmeden bağımsız üniversitenin sadece bir eğitim kurumu olarak algılandığına işaret edildi.

Son olarak, Boğaziçi Üniversitesi'nin Osmanlı dönemi itibarıyla kuruluş hikayesinden bahseden Başbay, Boğaziçi Üniversitesinin eğitim sistemine ve kampüs içerisindeki binalara da değinerek konferansı hitama erdirdi.

Yunus Emre Elmas

Günümüzde Alim Eğitiminin İlmî Unsurları Neler Olmalıdır?

Prof. Dr. Recep Şentürk

22 Mart 2023

İSM bahar döneminde Prof. Dr. Recep Şentürk hocamızla “Günümüzde Alim Eğitiminin İlmî Unsurları Neler Olmalıdır?” başlıklı çevrimiçi konferans gerçekleştirildi. Hocamız konferansa, içinde bulunduğumuz Ramazan ayını tebrik ederek hayır dualarıyla başladı.

Prof. Dr. Recep Şentürk, konuşmasına İslam alimlerinin günümüzde hangi donanımla yetişmeleri gerektiği sorusuyla başlayarak Peygamber Efendimizden beri

İslam alimlerinin, tarih boyunca farklı dönemlerde farklı ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla yetiştirildiğini vurguladı. Bu bağlamda alimlerin rehberlik yapma, irşad etme, toplumun inanç ve fıkıhla ilgili sorularına cevap verme gibi görevleri olduğunu belirtti. Alimlerin, peygamberlerin varisleri olması sebebiyle peygamberler hangi rolü üstlenmişse alimlerin de ihlasla aynı rolü üstlenmeye çalışması gerektiğine değindi.

Konferansın devamında Şentürk, Allah-u Teâlâ'nın Bakara suresi 151. ayette Peygamber Efendimizin eğitim metotlarına işaret ettiğini ifade ederek bu ayetteki metodun, talim ve tezkiye olduğuna değindi. Talim, kitabı ve hikmeti ifade ederken tezkiye ise manevi terbiyeyi ifade etmektedir. Hocamız, talim ve tezkiyenin her Müslüman için farz-ı ayn olduğunu söyleyerek bu kavramların önemini vurguladı. Buradan da anlaşılacağı üzere, alim olma hedefine sahip bir kimsenin toplumda talim ve tezkiye rolünü üstlenebilecek donanıma sahip olması gerekmektedir.

Konferansın devamında Kur'an-ı Kerim'in mukayeseli bir eğitim anlayışına sahip olduğunu vurgulayan hocamız, Allah'ın (c.c.) Hz. Adem'den bahsederken daha sonrasında Şeytan'dan bahsetmesinden veya Hz. İbrahim'den bahsederken daha sonra Nemrut'tan bahsetmesinden, mukayeseli bir anlatı yapıldığının anlaşılabilirliğini belirtti. Özellikle, Fatiha ve Bakara sureleri üzerinden bu yaklaşımı örnekledi. Bakara suresinin başında, muttakilerin, kafirlerin ve münafıkların vasıfları ele alınmış, bu zümreler önce birbirleriyle mukayese edilip kritik edilmiş ve son olarak da batıl olan çürütülmüştür. Hocamız, bu ayetler ışığında toplumsal analizin nasıl yapıldığını görebileceğimizi ifade etti. Şentürk, günümüz sosyal bilimcilerinin de bu şekilde toplumsal analiz yapmaya çalıştıklarını, fakat kendi benimsedikleri metotlarla yaptıklarına değinerek konferansın bu kısmını bitirdi.

Prof. Recep Şentürk, Kur'an'ı Kerim'de hakkın ve batılın birlikte anlatıldığı gibi Klasik dönem medreselerinde de mukayeseli bir eğitim anlayışının var olduğunu, hem hakkın hem de batılın eğitiminin verildiğini vurguladı. Geçmişte yaşamış alimlerin; Yahudilerin, Mecusilerin veya Yunanların fikirlerini öğrenip yanlışlarını ortaya koymalarının da bu anlayışın bir sonucu olduğunu belirtti. İSM müfredatında İslami ilimler dersleri ve eleştirel sosyal bilimler derslerinin bulunması da bu anlayışı destekler niteliktedir. Çünkü Şentürk'e göre günümüzde İslam alimi çift kanatlı (*zü'l-cenâheyn*) bir şekilde yetiştirilmelidir. Şentürk bu kısımda, geleneksel medreselerde yetişen mollaların, modern düşünceler konusunda eksik olmaları sebebiyle günümüz sorunlarına çözüm üretirken sınırlı kaldıklarını vurguladı. Nitekim bu bilgiler ilm-i nâfidir ve bunlardan Kur'an'da bahsedilmektedir. Hocamız modern düşüncelerin ve post-modern düşüncelerin bilinmesinin ve zararlarının defedilmesinin farzı kifaye olduğunu belirtmektedir.

Prof. Recep Şentürk konferansın son bölümünde modern dünyayı şekillendiren ve yönlendiren düşüncelerin bilinmesi gerektiğini ve günümüz alimlerinin çift kanatlı olması gerektiğini tekrar hatırlattı. Bir alimin çift kanatlı olması için İslami ilimler ve sosyal bilimler eğitimiyle birlikte Arapça, İngilizce gibi dil eğitimlerinin verilmesinin önemli olduğunu bununla beraber ahlak ve maneviyat eğitiminin verilmesinin de son derece önemli olduğunu ifade ederek konuşmasını sonlandırdı.

Ömer Yahya Eser

Hasbihal

Muhammet Emin Kılıç

25 Mayıs 2023

İSM Temel Eğitim Programı kapsamında düzenlenen konferansların 23 Mayıs 2023 tarihli misafiri Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi Müdürü Muhammet Emin Kılıç hocamızdı. Hocamızın sohbetinin nirengi noktası, günümüz dünyasında gençlerin mülaki olduğu sorunlar ve bu sorunların çözümünde izlenilecek adımlar şeklindeydi. Sorunlar bağlamında ilk söz konusu ettiği husus, gençlerin

ruhi tatminini sağlayacak bir sohbet ortamından mahrum olmaları meselesiydi. İnsanın maddi yönünün ihtiyaçları olduğu gibi ruhi yönünün de çeşitli ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların başında da sohbet bulunmaktadır. Zira sohbet insana yalnızca kendi menfaati için değil başkaları için de çalışmayı öğütlemektedir. Bugün için her insanın kendi alanını genişletmek gibi bir gayesi olduğunu ve bunun

insan için tatmin sağlamadığını dile getiren hocamız bu problemin çözümünün başkaları için faydalı işler yapmak olduğuna işaret etti. Her insanın mutlaka Allah rızası için yaptığı ve karşılığını yalnızca Allah'tan beklediği bir amelinin bulunması gerektiğine vurgu yapan hocamız, bu türden eylemlerin Hz. Peygamber ahlakı ile ahlaklanmanın yolu olduğunu dile getirdi.

Hocamız sohbetine, amellerdeki en temel gayenin Allah rızası olması gerektiğine, zira Kur'an-ı Kerim'in ilk emri olan "Oku" emrinin Allah rızası kaydı ile birlikte varit olduğuna işaret ederek devam etti. Bununla birlikte hadislerin de aynı şekilde Allah rızasına vurgu yaptığına dikkat çekti. Bu konudaki en önemli hadislerden birisi "Ameller niyetlere göredir." (Buhârî, Bedü'l-Vahy, 1) hadisidir. Buhârî'nin *Sahih* adlı kitabı ve birçok *Erbain* metni bu hadis ile başlamakta. Bunun anlamı işlenecek her amelde bu gayenin gözetilmesi gerektiğidir. Bu bağlamda hem Kur'an-ı Kerim hem de hadisler söz konusu olduğunda din samimiyeti önceleleyen bir yapıya sahiptir.

Gençlerin problemlerine çözüm noktasında öğretici konumunda bulunan kişilere de önemli görevler düştüğünü vurgulayan hocamız, öğretici kişinin mutlaka şefkatli ve merhametli olması gerektiğini öğütledi. "Yumuşak huydan mahrum olan, bütün hayırlardan mahrum demektir." (Müslim, Birr, 74-76) hadisine değinen hocamız, öğretici kişinin yaptığı işi sevdirek yapması gerektiğinin altını çizdi. Müslümanın sadece

Gençlerin problemlerine çözüm noktasında öğretici konumunda bulunan kişilere de önemli görevler düştüğünü vurgulayan hocamız, öğretici kişinin mutlaka şefkatli ve merhametli olması gerektiğini öğütledi. "Yumuşak huydan mahrum olan, bütün hayırlardan mahrum demektir." (Müslim, Birr, 74-76) hadisine değinen hocamız, öğretici kişinin yaptığı işi sevdirek yapması gerektiğinin altını çizdi.

öğreticilik hususunda değil hayatındaki tüm eylemlerde bu gayeyi gözetmesini gerekli gören hocamız ayetlerin bu noktadaki vurgusuna işaret etti. Hocamız, "*Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütlerle davet et; onlarla en güzel yöntemle tartış. Kuşkusuz senin rabbin, yolundan sapanların kim olduğunu en iyi bilendir; O, doğru yolda bulunanları da çok iyi bilir.*" (Nahl 16/125) ayetinde "hikmet" kavramının alimleri davet için, "mev'iza" kavramının Müslüman halkı davet için, "hasene" kavramının ise kafirleri davet için kullanıldığına dikkat çekti.

Son olarak hocamız, sosyal medyanın gençler üzerindeki olumsuz tesirine işaret etti. Sosyal medya ile gerçek hayat arasında büyük bir mesafe olduğuna, sosyal medyanın cezbediciliği karşısında gerçek hayatın gençler için daha sıkıcı hale geldiğine değindi. Sosyal medya kullanımının azaltılması gerektiğini vurgulayarak sohbetini tamamladı.

Ahmet Emin Akyüz

Hasbihal

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan

30 Mayıs 2023

İSM Temel Eğitim Programı kapsamında düzenlenen konferansların 30 Mayıs 2023 tarihli misafiri Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Arslan hocamızdı. Hocamız uzun yıllar İSM bünyesinde çeşitli dersler vermiş olduğundan kurum ile bu uzun birlikteliğinde tecrübe etmiş olduğu hususlara değinerek söze başladı. Bu giriz-

gahtan sonra konuşmasını, ilim ve ilim talibi olmak üzere üç ana kısma ayırdı.

Ona göre İslami ilimlerin olmazsa olmazı bu ilimlerin bir hoca gözetiminde tedris edilmesidir. Nasıl ki daha güzel Kur'an-ı Kerim okumak için *fem-i muhsin* bir hocaya ihtiyaç varsa aynı şekilde bu ilimlerin tedrisi sürecinde de işinin ehli bir hocadan ders almanın o derece

ehemmiyeti vardır. Bir hocanın, öğrencisinin ilmi düzeyine katkıda bulunmasının sadece çok fazla malumata sahip olmakla olmayacağını, bunun yanında hoca ile öğrenci arasında bir gönül bağının inşasının kurulması gerektiğini ve ancak bu inş sürecinin ardından hocanın, öğrencinin aklına hitap edebileceğini belirtti. Aynı şekilde bir öğrenci için derse katılım ne derece önemliyse hocalar için de aynı şekilde mühim olduğuna dikkat çeken hocamız bu hususta kendi hocalarından işittiği, *“Eğer hoca derse gelmemmişse ya hastadır, ziyaretine git ya da vefat etmiştir, cenazesine git.”* sözünü aktardı.

İkinci olarak ilim kavramını ele alan hocamız, ilmin bizzat ilim için değil, yalnızca Allah rızası ve ümmetin istifadesi için talep edilmesinin gerekli olduğu üzerinde durdu. İlmî eğitim sürecinin ve müfredatların yirmi yıl öncesine nispetle çok fazla değiştiğini belirterek bugün ile kıyaslama yaptı. Kendi okuduğu dönemde medreselerde Türkçe kitapların, hatta romanların dahi okunmasının yasak olduğunu belirterek, gelinen nokta itibarıyla klasik medreselerde de artık Türkçe olarak sosyal bilimler ya da farklı alanlarda okumalar yapıldığını anlattı. Klasik kitapların, gelenekte yüzyıllarca etkisini kaybetmeden okunup okutulmasına ve halihazırda da bunun devam etmesi konusuna dikkat çekti. Bu eserler sâlih bir niyet ve istifade edilmesi maksadıyla müellifleri tarafından telif edildiğinden Allah Teâlâ tarafından da bu eserlere farklı bir bereket bahşedildiğinin

Klasik kitapların, gelenekte yüzyıllarca etkisini kaybetmeden okunup okutulmasına ve halihazırda da bunun devam etmesi konusuna dikkat çekti. Bu eserler sâlih bir niyet ve istifade edilmesi maksadıyla müellifleri tarafından telif edildiğinden Allah Teâlâ tarafından da bu eserlere farklı bir bereket bahşedildiğinin de önemle üzerinde durdu.

de önemle üzerinde durdu.

Üçüncü ve son olarak ise öğrenciyi ele olan hocamız, ilk iki rüknün sağlanmasıyla beraber artık öğrenciye büyük bir sorumluluk düştüğünü ve bu sorumluluğun ise aynı usul-metot gözetilerek bu birikimin bir sonraki nesle aktarılması olduğunu belirtti. Belirli bir seviye kat etmiş öğrencinin bu ilmini akademik çalışmalar ile taçlandırmasını ve ümmetin istifadesine sunması gerektiğini aksi takdirde bu sorumluluğun tam olarak yerine getirmemiş olacağını belirtti. Yapılan çalışmalarda nitelikli olmak, literatürden haberdar olmak, ana kaynaklara ine-bilmek gibi çalışmayı kaliteli hale getirecek amaçlar peşinde olmanın gerekliliğini Hz. Peygamber’in (sav) *“Allah, sizden birinin işini iyi bir şekilde yapmasından hoşnut olur.”* (Taberânî, el-Mu’cemü’l-Evsat, 1/27) hadis-i şerifine işaret ederek vurguladı.

Ahmet Emin Akyüz

Hasbihal

Prof. Dr. Recep Şentürk

6 Temmuz 2023

İSM yaz programı kapsamında düzenlenen *İkinci Sohbetleri*'nde İSM yönetim kurulu başkanı ve Hamad Bin Khalifa University College Of Islamic Studies dekanı Prof. Dr. Recep Şentürk hocamız konuk edildi. Post-modern dünyada Müslüman gençlerin karşı karşıya kaldığı tehlikelere ve ilimle iştigal etmenin faziletine değinen Şentürk, fütüvvet ehlinin bu dönemdeki tavrının nasıl olması gerektiğine dair bir sohbet gerçekleştirdi. Günümüz post-modern düşüncesi genç dimağların zihnine her türlü araçla nüfuz etmektedir.

Haz, menfaat ve sosyal baskı aracılığıyla gençlere bir illüzyon sunan bu akımın “özgürlük” adı altında ferdi etkilediğini ifade eden Şentürk, bu akımdan korunmak için gençlerin öncüleri olan Ashâb-ı Kehf'in örnek alınması gerektiğini öğütledi. Onlar, “Rabbimiz! Bize katından rahmet gönder ve bize içinde bulunduğumuz durumdan bir çıkış yolu göster!” diyerek Hak Teala Hazretlerinden içinde bulundukları sapkın toplumdan kurtulmayı niyaz etmişlerdir. İşte günümüz gençleri de Allah-u Teala'dan bunu niyaz etmelidir.

Günümüz düşünce sistemi “gençlik kültürü” diyerek gençlere aylıklık ve başıboşluğu dayatarak illüzyonun içine çekmekte ve gençleri gerçek hayattan soyutlamaktadır. Ancak gerçek hayat bizi yaratan, bize hayat bahşeden Allah’ın rızasına göre yaşanan hayattır. Allah’ı unutarak yaşadığımız hayat gerçek hayat değildir. Allah’ı unutup nefsanî arzular peşinde sosyal medyanın, modanın, kültürün yönlendirdiği rüzgarın sürüklediği yaprak misali olan hayat bize ait olan, Müslüman gencin benimseyeceği bir hayat değildir. Gerçek hayatı yaşayan insanlar bir davaya inanır ve o dava uğrunda mücadele eder. Uğruna mücadele edeceği bir davası olmayan kişi aslında yaşamıyordur aksine nefsinin aldattığı bir yaşam döngüsü içerisindedir. Hayat bu açıdan iman ve cihattır.

Cihat ise iki türdür. İç dünyamızda gerçekleştirdiğimiz ki cihad-ı ekber dediğimiz cihat budur. Bir de hariçte Ebu Cehillere, Firavunlara karşı sürdürdüğümüz mücadele. İki cihette de cihat/mücadele Habil’le Kabil’den itibaren başlamış ve kıyamete kadar devam edecektir. Esasında bu bir kavgadır. Müslüman genç kavgasını seçecek yanlış kavgalara girmeyecek. Kazansa da kaybedeceği savaflara girmeyecek. Müslüman genç Resul-i Ekrem Efendimiz’in, sahabe-i kiram hazeratının, selef-i sâlihinin uğruna mücadele ettiği ne ise o uğurda mücadele etmesi gerekir, başkalarının dayattığı bizimle ilgisi olmayan yanlış savaflara: tüketim yarışına, moda yarışına, gösteriş yarışına girmemelidir. Doğru yarış seçmek lazım velev ki kimse değer vermesin, iltifat etmesin.

Cihat ise iki türdür. İç dünyamızda gerçekleştirdiğimiz ki cihad-ı ekber dediğimiz cihat budur. Bir de hariçte Ebu Cehillere, Firavunlara karşı sürdürdüğümüz mücadele. İki cihette de cihat/mücadele Habil’le Kabil’den itibaren başlamış ve kıyamete kadar devam edecektir. Esasında bu bir kavgadır. Müslüman genç kavgasını seçecek yanlış kavgalara girmeyecek.

Hocamız, son olarak, kendi hocalarından işittiği şu tavsiyeleri aktararak sohbetini sonlandırdı:

1. “Himmetin âli olsun.” Bu söz şu demektir: hedefleriniz ulvi olsun, en yüksek olan ne ise onu hedefleyin. Para, makam, şan şöhret gibi basit şeyleri değil. Önemli olan bu basit olamayan, yüksek amaçlara yönelmektir.
2. “İlme küllünü vermeyen ilmin cüzünü alamaz.” İlme her şeyini vereceksin. İlim rütbesi en yüce rütbedir. İlim sayesinde cenneti kazanacaksın amaç bu olacak. İşte İSM’nin amacı bunun bilincine varmış alim yetiştirmektir.

İlimde de 3 edep vardır.

1. İlmi, Allah rızası için öğreneceksin, ihlaslı olacaksın başka bir gayen olmayacak.
2. Öğrendiklerinle amel edeceksin.
3. Öğrendiklerini başkalarına öğreteceksin.

Abdurrahman Çavğa

Türkiye’de ve İslam Aleminde İlahiyat Bilgisinin Üretimi

Prof. Dr. Bekir Kuzudişli

13 Temmuz 2023

İSM yaz programı kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri’nde İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Bekir Kuzudişli konuk edildi. “Türkiye’de ve İslam Aleminde İlahiyat Bilgisinin Üretimi”, “Üniversitelerin ve Medreselerin Bilgi Üretimindeki Konumları” ve “İlahiyat Hocası ve Öğrencilerinin

Temel Görevleri” başlıklarının ele alındığı sohbette ayrıca bilginin yayılması, halka indirilmesi ve amele dönüştürülmesinde hocaların ve öğrencilerin sorumluluklarına değinildi.

Türkiye’de bilgi üretimine temelde üniversiteler ve medreselerin talip olduğunu belirten Kuzudişli, bu iki müessesenin

güçlü ve zayıf yanlarına vurgu yaparak bu iki müessese arasındaki farklara değindi. Buna göre medreseler metin açısından güçlü, ancak metnin bağlamı, yazılış amacı, nasıl işlev gördüğü, yazarının görüşleri, günümüze nasıl uyarlanması gerektiği, halihazırdaki sorunlara nasıl çözüm getirebileceği ve bir oryantalistin görüşüne nasıl cevap verilebileceği hususundan zayıftır. Buna ek olarak medreseler Türkiye’de akademinin kabul edebileceği şekilde bilgi üretecek kapasitede olmayıp; dışarıdan gelen muhtelif meydan okumalara cevap verebilecek potansiyelde de değildir. Sosyal bilimler ve İngilizce alanlarında zayıf olmaları bunun başlıca sebeplerinden bir tanesidir. Fakat günümüzde bazı medreselerin kendisini yenileme çabasında olması da dikkat çeken gelişmeler arasındadır.

Medresenin karşısında bulunan üniversitede ise medreseye nazaran kitabın içine girmenin söz konusu olmadığını belirten konuğumuz bu müessesede her şeyin konuşulduğunu ancak bir kitabın baştan sona okutulmadığını ya da bitirilmediğini belirtti. Ardından üniversitelerin neden bu halde olduğuna yönelik bilgiler verdi. Hocamız bu minvalde Türkiye’de bilgi üretiminin yeni olduğunu, özellikle cumhuriyet döneminde yaşanan inkıttadan dolayı ilmi silsilemizi kaybettiğimizi ve hala emekleme döneminde olduğumuzu ifade etti.

Üniversiteler ve medreseler arasında yapılan mukayeseden sonra bilgi üretiminin ne olduğuna dair açıklamalarda bulunan Ku-

Medresenin karşısında bulunan üniversitede ise medreseye nazaran kitabın içine girmenin söz konusu olmadığını belirten konuğumuz bu müessesede her şeyin konuşulduğunu ancak bir kitabın baştan sona okutulmadığını ya da bitirilmediğini belirtti. Ardından üniversitelerin neden bu halde olduğuna yönelik bilgiler verdi. Hocamız minvalde Türkiye’de bilgi üretiminin yeni olduğunu, özellikle cumhuriyet döneminde yaşanan inkıttadan dolayı ilmi silsilemizi kaybettiğimizi ve hala emekleme döneminde olduğumuzu ifade etti.

zudişli, mevcut yapıya bir taş koyabiliyorsa kişinin bilgi üretimi yapabildiğini belirtti. Ayrıca günümüz açısından bilgi üretiminin kolay olmadığına işaret ederek, hem batıdan hem doğudan hem de kendi içimizden gelen tartışmaların bu süreci akamete uğrattığına dikkat çekti. Özellikle sistemin değiştirilmesinin bazı yerlerde işleyip bazı yerlerde işlemediğini hususen belirtti. Bundan dolayıdır ki bilgi üretimini alimlerin kontrol etmesi gerektiği, bunun için de hem kitapların içine girip orada kalmadan, çağı anlayıp ikisini birleştirebilen kişilerin gerekliliğine vurgu yapılarak sohbet sona erdi.

Ahmet Enes Duman

Taşı Taşırmak

Doç. Dr. Ahmet Murat Özel

20 Temmuz 2023

İstanbul'un kavurucu sıcaklarla bunaldığı zamanlarda medresenin asudeliğinde misafir ettiğimiz isim bu kez Medeniyet Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ahmet Murat Özel'di. Hocamız ile son kitabı *Taşı Taşırmak* üzerine konuştuk. Eser, "*Bir Cami*

Risalesi" alt başlığını taşımakta olup Süleymaniye'ye odaklanıyor. Fakat *Taşı Taşırmak*, tarihî yahut mimarî malumatlarla örülü o alışageldiğimiz metinlerinden değil. Kitabı okurken edindiğim bir izlenim vardı: Sanki yazar biraz da uzaktan gören bir tenhalıkta konumlanmış da Süleyma-

niye'yi seyretmekte ve bu yeni perspektiften kendine has bir tecrübe edinmektedir. Sohbet esnasında bu izlenimin yanlış olmamakla beraber eksik olduğunu fark ettim. Çünkü Ahmet Murat'a göre söz konusu olan tek taraflı bir seyir değil, diyalogdur. Onun temel vurgularından birisi, kökü mazide olduğu için hâlâ çağdaşımız olan bazı şeyleri tarihe gömerek bugünden kopardığımız ve iletişim kanalımızı tıkadığımızdır. Bu durumda o şeylerin etrafı onlara ulaşmamıza mani olan bir nostalji hâlesine bürünür. *Taşı Taşırmak*, fenomenolojik bir yöntem üzerinden Süleymaniye'ye aktif ve canlı bir hemşehrimiz olarak yaklaşıyor ve bu yaklaşım onu tüm tarihî, nostaljik ve hatta mitik arazlarından soyup "yalnızca Süleymaniye" olan cevheriyle temas kurmaya imkân tanıyor.

Yazarın bu şahsî tecrübesinde dikkati çeken bir diğer tespit daha yer alır: Süleymaniye tüketilemez. Onunla ne kadar hemhâl olursanız ne kadar temas kurarsanız tecrübeniz o ölçüde zenginleşmekte ve Süleymaniye her seferinde size yeni bir şey söylemektedir. Ancak müstesna mekanlarda hissedilen bu zenginlik, çeşitli sebeplerle izah edilebilir. Süleymaniye'nin tüketilemez zenginliği ise belki de sadeliğinin verdiği ihtişamdan kaynaklanır.

Süleymaniye tüketilemez. Onunla ne kadar hemhâl olursanız ne kadar temas kurarsanız tecrübeniz o ölçüde zenginleşmekte ve Süleymaniye her seferinde size yeni bir şey söylemektedir. Ancak müstesna mekanlarda hissedilen bu zenginlik çeşitli sebeplerle izah edilebilir. Süleymaniye'nin tüketilemez zenginliği ise belki de sadeliğinin verdiği ihtişamdan kaynaklanır.

Yazar ile mekân arasında gelişen birebir ilişki ve diyalogun samimi bir üslup ve muhteva olarak esere yansıdığı aşîkâr. Nitekim sohbetimiz de kitaptaki gibi samimi ve sade bir seyir izledi. Fakat kendisinin de belirttiği üzere eserin temeli yalnızca yazar ve Süleymaniye arasındaki birebir ilişkiye değil güncel felsefî ve mimarî denemelere de dayanıyor. Öyle ki, başta Gaston Bachelard ve Roland Barthes olmak üzere bazı isimlerin mekân üzerine mülâhazaları gerek kitabın dipnotlarında gerek ise sohbetimizde karşımıza çıktı. Fakat elbette bu isimlerin yankıları olduğu gibi esere alınmamış ve yazarın sûfîmeşrep süzgecinden geçirilmiştir.

Mehmet Buğra Sezer

Hasbihal

Prof. Dr. Cevat Akşit

26 Temmuz 2023

İSM yaz programı kapsamında 26 Temmuz Çarşamba günü Tekirdağ'da Prof. Dr. Cevat Akşit hocamızı ziyaret ettik. Öğle namazını müteakip bir araya geldiğimiz hocamız ile sohbet etme ve hocamızın nasihatlerini dinleme imkanı bulduk. Sohbetinde iki farklı konu üzerine eğilen Akşit, ilk bölümde Türklerin İslam ile şereflenmesini ve bu şereflenmenin Türklere ne gibi başarılar ve hasletler kazandırdığına işaret etti. Türklerin İslam ile karşılaşma-

sı daha eski zamanlara tekabül etse de bir millet olarak topluca Müslüman olmaları 926 yılında Karahanlılar Devleti zamanında gerçekleşmiştir. Dönemin Hakanı Satuk Buğra Han'ın emri ile topluca İslam'a giren Türkler, yöneticilerinin adil ve akil bir kimse olması hasebiyle ona karşı büyük bir bağlılık ve saygı göstermişlerdir.

Türklerin, adil ve akil bir hükümdara saygı göstermeleri örneğinde olduğu gibi diğer birçok eylemde de İslam ile ortak bir

değerler kümesinde sahip olması, onların İslam'ı içten bir şekilde kabul etmelerini kolaylaştırmıştır. Zira, İslam için üstün değerler kabul edilen cihad etme, namusu koruma, sözünde durma gibi değerler, benzer şekilde Türkler için de üstün ahlaki meziyetler olarak kabul edilir. İslam dairesinde bulunan çeşitli değerler zaman içerisinde Türklerin örfüne, atasözlerine, şarkılarına ve türkülerine konu olmuştur. Türklerin, Allah inancı yanında Hz. Peygamberin sünnetine de büyük bir ihtimam gösterdiğine dikkat çeken Akşit, Türklerin sünnetleri de farz gibi telakki ettiğini vurguladı. Türklerin, Allah'a olan ittibaları ve Hz. Peygamberin sünnetine olan ihtimamları, tarihte eşi benzeri olmayan başarıları elde etmelerine imkân sağlamıştır.

Akşit, sohbetin ikinci kısmında ilim yolculuğuna çıkmış gençlerin bu yolda dikkat etmesi gereken hususlara işaret etti. Bu hususların başında anne babaya karşı hürmetkâr olmak gerektiği ve onların duasının insan için büyük nimet olduğunu belirtti. Hz. Peygamber'in bu konu ile ilgili birçok hadisi bulunduğuna işaret eden Akşit, "Anne, babanın ağzından çıkan sözü melekler anında arşa götürür." hadis-i şerifini hususiyetle zikretti.

Genel olarak Müslümanlarda, özel olarak ise ilim talebesinde bulunmaması gereken kötü hasletlerin başında tembelliğin geldiği ve Hz. Peygamber'in dualarında daima tembellikten Allah'a sığındığı dikkat edilmesi gereken bir husustur. Tembellikten kurtulmanın en etkili yöntemlerinden birisi planlı çalışmaktır. Müslüman için namaz vakitleri, planlı çalışmanın ve planlı yaşamının

Genel olarak Müslümanlarda, özel olarak ise ilim talebesinde bulunmaması gereken kötü hasletlerin başında tembelliğin geldiği ve Hz. Peygamber'in dualarında daima tembellikten Allah'a sığındığı dikkat edilmesi gereken bir husustur. Tembellikten kurtulmanın en etkili yöntemlerinden birisi planlı çalışmaktır. Müslüman için namaz vakitleri, planlı çalışmanın ve planlı yaşamının bir aracıdır. Müslüman'ın düzenli bir hayat tarzı ile başkalarına örnek olması gerektiğini "İşte böylece, siz insanlara şahit olabilirsiniz, peygamber de size şahit olsun diye sizi aşırılıklardan uzak bir ümmet yaptık." (Bakara 143) ayetine referansla ortaya koydu.

bir aracıdır. Müslüman'ın düzenli bir hayat tarzı ile başkalarına örnek olması gerektiğini "İşte böylece, siz insanlara şahit olabilirsiniz, peygamber de size şahit olsun diye sizi aşırılıklardan uzak bir ümmet yaptık." (Bakara 143) ayetine referansla ortaya koydu. Özellikle Avrupa ülkelerinde hayatını ikame ettiren Müslümanların bu konudaki sorumluluğunun daha fazla olduğunu ve daha hassas olmaları gerektiğini belirten Akşit, orada yaşayan Müslümanlar tarafından İslam'a bir halel gelmesi durumunda bunun vebalinin daha ağır olabileceğini dikkatlerimize sundu. Hocamız tarafından yapılan dualar ile sohbet hitama erdi.

Ahmet Emin Akyüz

İlim Talebesinin Başarılı Olmasının Şartları

Prof. Dr. Recep Şentürk / Dr. Ömer Kureşî

27 Temmuz 2023

İSM Yaz Programı kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri kapsamında Hamad Bin Khalifa University College Of Islamic Studies dekanı Prof. Dr. Recep Şentürk ile Zaytuna College öğretim üyelerinden Dr. Ömer Kureşî konuk edildi. “Günümüzde İlim Talebesinin Başarılı Olmasının Şartları”nın mevzubahis edildiği sohbete ilk olarak Prof. Dr. Recep Şen-

türk başladı. Günümüz dünyasında alim olabilmenin pek çok zorluğuna değinen Şentürk, bu zamanın aliminin hem klasik İslami ilimlere hem de modern ilimlere vakıf olması gerektiğini belirtti. “Bizim hedefimiz zü’l-cenâheyn alimler yetiştirmek” ifadesiyle ilim yolundaki şiarımıza dikkat çeken Şentürk, klasik İslami ilimlerin yanında sosyoloji, psikoloji, ekono-

mi vb. modern ilimlerin de önemini ifade etti. Ayrıca Şentürk'e göre modern ilimlerin faydası, klasik kitaplarda yer alan bilgilerin günümüze taşınıp tatbik edilmesine kolaylık sağlamasıdır. Zira bugün karşı karşıya kaldığımız pek çok güncel soru(n)lar karşısında yalnızca klasik İslami ilimleri öğrenmek, güncel cevaplar üretememeye neden olmaktadır. Sadece klasik İslami ilimlerle yetinmenin, kendisini sosyal bilimler konusunda yetiştirmiş günümüz insanının sorunlarına çare olamayacağı noktasına işaret ederek sözüne devam eden Şentürk, çift yönlü alim yetiştirebilme çabasının yalnızca bugüne has olmadığını da vurgulamaktadır.

Kendisinin de bir ilim talibi olduğunu vurgulayarak söz alan Dr. Ömer Kureşî, ilmin bu dünyadaki en önemli şeylerden biri olduğunu belirtti. Hayatı boyunca pek çok farklı hocadan farklı alanlarda ders aldığını belirten Kureşî'ye göre, âlî himmet ve ilme değer vermek ilim talibinin olmazsa olmazlarından. Kureşî, ilim talibinin zorluklara göğüs germesi ve büyük azim sahibi olması gerektiği hususunu vurguladı ve hocası Ömer Faruk Abdullah (Umar Faruq Abd-Allah)'ın *Malik and Medina: Islamic Legal Reasoning in the Formative Period* adlı çalışmasından bahsetti. Ömer Faruk Abdullah'ın bu eserini daktilo ile yazdığını ve *Muvatta'*daki "مضت السنة" ve "السنة كذا" gibi benzer ıstılahlar arasındaki farklar üzerine çalıştığını ve bu ıstılahların ilim talipleri için çok büyük öneme sahip olduğunu belirtti. Kureşî'ye göre bu eseri önemli kılan diğer bir husus

Şentürk'e göre modern ilimlerin faydası, klasik kitaplarda yer alan bilgilerin günümüze taşınıp tatbik edilmesine kolaylık sağlamasıdır. Zira bugün karşı karşıya kaldığımız pek çok güncel soru(n)lar karşısında yalnızca klasik İslami ilimleri öğrenmek, güncel cevaplar üretememeye neden olmaktadır. Sadece klasik İslami ilimlerle yetinmenin, kendisini sosyal bilimler konusunda yetiştirmiş günümüz insanının sorunlarına çare olamayacağı noktasına işaret ederek sözüne devam eden Şentürk, çift yönlü alim yetiştirebilme çabasının yalnızca bugüne has olmadığını da vurgulamaktadır.

ise söz konusu eserde kullanılan ıstılahlara dair Ömer Faruk Abdullah'tan önce detaylı bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır.

Kureşî'ye göre ilim talebesi başarılı olmak için öğrenmenin ve çalışmanın hiçbir zaman bitmeyecek olduğunu bilmelidir. Zira ilmin tadını bir kez alan onu bir daha asla bırakamaz. Ancak, günümüz ilim talebelerinde ilme karşı bir isteksizlik mevcuttur. Bu durumun pek çok sebebi olduğunu belirten Kureşî, ilim talibinin ilmi yalnızca Allah rızası için istemesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Çünkü makam, mevki, şan ve şöhretin arzu edildiği ilmi faaliyette ilim, kuru malûmat yığını olmaktan öteye geçemeyecektir. Bu hususta her şeyin olduğu gibi ilim öğrenmenin de bir adabı olduğunu

Ömer Kureşî, genelde batı ülkelerinde özelde ise Amerika'daki insanların dine karşı tutumlarının nasıl olduğu hakkında sorulan bir soruya ise çeşitli açılardan cevap verilebileceğini söyledi. Amerika halkının "biz kimiz?", "bu dünyayı kim yarattı?" gibi sorular vasıtasıyla hayata dair yeni anlamlar aradıklarını ve bu tarz soruların onlar için zor bir durum olduğunu ifade etti. Çünkü bu sorular en temelde insanın varoluşuyla alakalıdır ve Batılıların yaşadıkları din ve mezhep savaşları gibi tarihi tecrübeler göz ardı edilerek bu tarz sorulara sağlıklı cevaplar üretilemez.

belirten Kureşî, Bedrüddîn İbn Cemâa'nın (ö.733/1333) "*Tezkiretü's-sâmi' ve'l-mütellim fî edebi'l-âlim ve'l-müte'allim*" adlı eseri üzerine çalıştığını, bu eser üzerinde çalışırken alimlerimizin neden adap kitapları yazdığı sorusunun kendisini çokça meşgul ettiğini belirtmektedir. Kureşî'ye göre bu soruya verilebilecek en önemli cevaplardan biri; ilim ve edebın ayrı ve edebın öncelikli olduğu hususudur. Edebin, ilim için temel olduğunu belirten Kureşî; âl-i himmet, zekâ, sabır, takva ve kanaatkarlık gibi has-

letlerin de ilim talibi için olmazsa olmaz olduğunu sözlerine ekledi.

Ömer Kureşî, genelde batı ülkelerinde özelde ise Amerika'daki insanların dine karşı tutumlarının nasıl olduğu hakkında sorulan bir soruya ise çeşitli açılardan cevap verilebileceğini söyledi. Amerika halkının "biz kimiz?", "bu dünyayı kim yarattı?" gibi sorular vasıtasıyla hayata dair yeni anlamlar aradıklarını ve bu tarz soruların onlar için zor bir durum olduğunu ifade etti. Çünkü bu sorular en temelde insanın varoluşuyla alakalıdır ve Batılıların yaşadıkları din ve mezhep savaşları gibi tarihi tecrübeler göz ardı edilerek bu tarz sorulara sağlıklı cevaplar üretilemez.

"Günümüzde Müslümanların nasıl bir talim ve terbiye metodunu benimsemesi gerekir?" şeklinde sorulan bir soruya ise Kureşî, içerisinde yaşanan toplumun sosyolojik ve psikolojik durumunun iyi bilinmesi gerektiğini ifade etti. Her toplumun kendine has farklılıkları olduğunu belirten Kureşî, uygulanacak metot ve izlenilecek yöntemlerin en temelde Müslümanca bir hayata uyup uymadığını tespit etmek gerektiğini vurguladı. Doğru tespitler yapıldıktan sonra geliştirilecek teorilerin Müslümanlar için faydalı olacağı Ömer Kureşî için kaçınılmazdır.

Murat Çelik

İlim Yolunda-Tecrübeler-

Dr. Emced Reşid

10 Ağustos 2023

İSM yaz programının bir mütemmim cüzü olarak düzenlenen İkinci Sohbetleri kapsamında Ürdün Uluslararası İslami İlimler Üniversitesi Şâfiî Fıkıhı Fakültesi Dekanı Dr. Emced Reşid konuk edildi. Sohbet genel olarak “İlim Yolunda Talebe-ye Lazım Olan Öncelikli Şeyler” ve “Talebenin Takınması Gereken Edep” konuları etrafında şekillendi. Talebenin ilim tahsil etmesinin maksadını ve bu maksadın faziletini bilmemesi durumunda ilim tahsilinde beklenen başarıyı yakalamanın zor

olacağını anlatan Emced Reşid, İslam ilim geleneğinde “mebâdi-i aşere” sistemiyle bu problemin aşıldığını belirtti. Talebenin ilim tahsilinde hedefine ulaşmasında en kritik nokta, talebenin ilim tahsilinde talep ettiği ilmin ne olduğunu, onu nasıl tahsil edeceğini ve onu tahsil etmekle nereye ulaşacağını bilerek hareket etmesidir. Bunların belli olmaması durumunda, ilim yolunda talebenin kafası karışır, tembellik başlar ve çıkılan yoldan pişmanlık duyulmaya başlanır. Bunun yanı sıra talebenin

İlmin semeresinin amel olduğunu ifade eden Emced Reşid, İslami ilimler talebesinin ilim tahsil etme maksadının ve yönteminin net olarak bilinmesinin yanında amelin de sahih ilim tahsili yolunda tamamlayıcı etken olduğunu bildirmektedir. Tahsil edilen ilimle hayata geçirilen amel, yapılan iş sonucunda ortaya çıkan bir ürün olarak değerlendirilebilir.

tahsil ettiği ilme, hocalarına ve kitaplara karşı edepli bir şekilde hareket etmesi de başarılı olmasının bir diğer şartıdır.

İlmin semeresinin amel olduğunu ifade eden Emced Reşid, İslami ilimler talebesinin ilim tahsil etme maksadının ve yönteminin net olarak bilinmesinin yanında amelin de sahih ilim tahsili yolunda tamamlayıcı etken olduğunu bildirmektedir. Tahsil edilen ilimle hayata geçirilen amel, yapılan iş sonucunda ortaya çıkan bir ürün olarak değerlendirilebilir. Böylece diğer dünyevi maslahatlara nazaran manevi maslahatlar içeren ilim tahsilinin fazileti talebe nazarında daha da anlaşılır hale gelmektedir. Zira ilim talebesi diğer alanlarda elle tutulur başarılar yakalayan arkadaşlarını gördüğünde kendi yaptığı işe dair zihninde bir netlik olmazsa bu durum onun kafasını karıştırır. Dünyevi işlerle meşgul olanların başarılı olmalarının sebebi ne yaptıklarına ve nereye ulaşmak istediklerine dair fikir sahibi olmaları sebebiyledir. Bu sebeple talebe de

kendi meşgalesinin ne olduğunu belirlemeli ve ona göre hareket etmelidir.

İlim talebesinin son derece hassas olması gereken bir diğer konu da ilim tahsilinde edep dairesinden dışarı çıkmamaya dikkat etmesi gerektiğidir. Emced Reşid talebenin maksadına ulaşabilmesi için ilme, ilim tahsil ettiği hoca ve kitaplara karşı hürmetten taviz vermemesi gerektiğini dile getirdi. Bu konuda ulemadan ve kendi ilim tahsili serüveninden birçok çarpıcı örnek sunan Emced Reşid, talebenin ilim tahsilinde edebi terk etmesi durumunda o ilimde bereketin olmayacağını vurguladı. Dolayısıyla talebe hocasına karşı oldukça saygılı olmalı hatta babasına gösterdiği hürmetin fazlasını hocasına göstermelidir. Zira talebenin babası onu maddi olarak doyururken hocası ise onu manevi olarak doyurmaktadır. Bu nedenle kendisinden ilim tahsil edilen hocaların seviyeleri fark etmeksizin saygıda kusur edilmemeli, buyurdıkları şeyler ivedilikle yerine getirilmelidir. Hocanın belli bir yolu tecrübe edip geri dönerek o yolda faydalı olan şeyleri talebesine aktaran kişi olduğunu kaydeden Emced Reşid, talebenin hocasını ilmi, ahlaki ve ameli yönden kendisine örnek alması gerektiğini belirtti. Buna göre ilim tahsilinde maksadını ve hedefini belirleyip bunlara ulaşmak için gereken çabayı harcamaktan geri durmayan bir talebenin bu süreçte hocasına karşı edebinden taviz vermemesi durumunda başarılı olmaması mümkün değildir.

Mehmet Çalışkan

ÜRDÜN DİL PROGRAMI

İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) eğitim programının bir parçası da yurt dışı dil programlarıdır. Öğrenciler, İSM'nin hazırlık ve 1. sınıflarında iki sene Klasik ve Modern Arapça eğitimi aldıktan sonra, bir yaz dönemi süresince Arap ülkelerinden birine gönderilmektedir. Buradaki öğretim programı, 2012 senesinden itibaren İlimler ve Sanatlar Merkezi ve Qasid Dil Enstitüsü tarafından organize edilmektedir. Bunun dışında öğrencilerimiz, YÖK bünyesindeki Mevlana ve Erasmus Değişim Programlarına da katılmaktadır. Programlar çerçevesinde öğrenciler, fakülte tarafından yapılan imtihanda başarılı olmaları halinde, lisans ya da lisansüstü eğitimlerinin bir ya da iki dönemini yurt dışından tercih ettikleri bir üniversitede sürdürebilmektedir. 2022-2023 döneminde Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde okuyan 10 öğrencimiz değişim programları vasıtasıyla, eğitimlerinin bir dönemini yurt dışında sürdürmeye hak kazanmıştır. Bu kapsamda 7 öğrencimiz Fas'ta, 3 öğrencimiz ise Umman'da bir dönemlik eğitimlerini başarıyla tamamlamışlardır.

İSM, yurtdışı Arapça dil eğitimi kapsamında 01.07.2023-18.08.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen eğitim programı için ilahiyat fakültesinde ve İSM'de 2. ve 3. seneyi tamamlamış 18 öğrencisini Amman'a göndermiştir. Program daha önce yapılan anlaşma çerçevesinde İSM Arapça programını takip etmek üzere Türkiye'de görevlendirilen Qasid Müdür Yardımcısı ve İSM Arapça Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Ahmad Snobar ve grup sorumlusu (müşrif) Mehmet Buğra Sezer'in yönetiminde gerçekleşmiştir. Qasid Dil Enstitüsü iş birliği ile yürüttüğümüz 9. programımız olan 2023 Ürdün Programı üç ayaktan oluşmuştur.

1) Formel Dersler

Formel seminerler Qasid Dil Enstitüsü ve Medârik İslami İlimler Merkezi seminerleri olmak üzere iki kısımdır. On bir kişiyi geçmeyen sınıflarda görülen Qasid Dil Enstitüsü'ndeki seminerler, Arapça "Mahârât" olarak adlandırılan Arapça dil becerilerini geliştirmeye matuf olup uluslararası düzeyde dil eğitimi veren kurumun profesyonel kadrosu tarafından verilmiştir. Medya ve iletişim gibi seminerleri de kapsayan program hafta içi beş gün 08.00-12.00 arasında devam etmiştir. Öğrencilerimiz ayrıca haftanın iki günü Medârik İslami İlimler Merkezi'nde Ürdün'ün önde gelen alim ve akademisyenleri tarafından verilen iki farklı seminere katılmışlardır. Haftada iki gün iki ders şeklinde tasarlanan Medârik İslami İlimler Programında Salı günleri Dr. Üsâme Nemr'in verdiği el-Harekâtü'l-İslâmiyye dersi yer alırken Perşembe günleri Dr. Emced Reşid tarafından verilen el-Kazâyât't-Türâsiyye dersi yer almıştır. Medârik programında yer alan seminerler 90 dakika olup öğrencilerin Qasid programlarıyla senkronize bir şekilde Salı ve Perşembe günleri ikindi namazından sonra yapılmıştır.

Buna ilave olarak bu sene ilk defa olmak üzere Medârik İslâmî İlimler Merkezi'nde tam zamanlı program gerçekleştirilmiş olup öğrencilerimizden dördü bu programa iştirak etmiştir. Öğrencilerimiz, program kapsamında alanında uzman hocalardan usûl-ü fıkıh, mustalahu'l-hadîs, akaid, delâilü'n-nübüvve, hurûfu'l-meânî fî'l-Kur'ân gibi İslami ilimler dersleri aldılar. Ayrıca, bu program dahilinde öğrencilerimiz her hafta bir alimi ziyaret ederek yazmış olduğu bir metni yazarıyla müzâkere etme fırsatı buldular.

2) Sosyal Öğrenme

Öğrencilerimiz, haftalık sabit formel seminerlerin dışında Ürdünlü danışman hocalarının, şerik-i luğavînin ve grup sorumlusunun nezaretinde resmî ve sivil kuruluş ziyaretleri, sohbetler, konferanslar, davetler gibi Ürdün'ün sosyal ve kültürel hayatının çeşitli ve farklı etkinliklerine dahil olmuşlardır. Öğrencilerimiz bu yolla halkın arasına daha fazla karışarak hem Arapça ifade yeteneklerini geliştirmekte hem de Ürdün'ün sosyal ve kültürel atmosferini teneffüs ederek daha paylaşımcı ve katılımcı bir öğrenme sürecinde aktif rol almaktadır. Ayrıca 2023 yılı Ürdün programının bir parçası olarak çok sayıda peygamber ve sahabe kabirleri, Salt Türk Şehitliği ziyaret edilmiş; Ceraş, Aclûn Kalesi, Bahru'l-Meyyit, Vadi Mu'cib, Mûte ve Kerak Kalesi, Vadi Ram ve Akabe gibi Ürdün'ün tarihî ve turistik yerlerine geziler düzenlenmiştir.

3) Arapça Proje (Meşrû') Hazırlama Görevi

Ürdün programımızın bir başka ayağı da her bir öğrencinin hazırladığı Arapça tebliğlerdir. Öğrencilerimiz, programın başında ilgilerini çeken toplumsal içerikli bir konu seçmekte ve Ürdün programı sürecinde bu konuyu Arapça tebliğ formatında hazırlamaktadır. Tebliğ hazırlıkları tamamlandıktan sonra öğrencilerimiz meşru' çalışmalarını Qasid Enstitüsü'nde öğrenci ve öğretmenlerine sunmaktadırlar. Konu seçimi, öğrencilerin toplumla birebir muhatap olması ve sosyal ilişki kurmasını temin ederek Arapça konuşma ve yazma kabiliyetlerini üst düzeye çıkarma amacına yöneliktir.

Genç Araştırmacılar Sempozyumu

İSM'de 2014 senesinden itibaren Arapça ve İngilizce olarak düzenlenen sempozyumlara salgın sebebiyle ara verilmişti. 2022 yılı yaz döneminde Ürdün programının yeniden başlaması ile sempozyumlara verilen fasıla da sona ermiştir. Bu kapsamda 24 Aralık 2022 tarihinde, Genç Araştırmacılar Sempozyumu serimizin sekizincisi düzenlenmiştir. Bağlarbaşı Kültür Merkezi'nde icra edilen sempozyum "Ürdün'de Toplum ve Kültür" başlığıyla Arapça olarak gerçekleştirilmiştir. Arapça programımız ve Ürdün programında da temas edildiği üzere, İSM'de ikinci sene bahar döneminin sonunda, hedeflenen Arapça seviyesine ulaşan öğrenciler bir yaz dönemi süresince Ürdün'e dil eğitimine gönderilmektedir. Programa katılmaya hak kazanan bütün öğrenciler, bulundukları ülkedeki sosyal-kültürel konular veya meseleler üzerine bir saha araştırması hazırlamak ve akademik formatta sunmakla sorumlu tutulmakta, böylelikle toplum hayatına ve kurumlarına aktif bir şekilde nüfuz etmeleri sağlanmaktadır. Bu yolla Arapça becerilerinde daha yüksek bir gelişme temin edilmektedir. Öğrencilerimiz 2022 senesinde yeniden Ürdün'de bulunan Qasid Dil Merkezi'ne gönderilmiştir. Program Haziran-Ağustos 2022 arasında gerçekleşmiş ve öğrenciler

projelerini başarıyla tamamlamışlardır. Ürdün’de hazırlanan projeler İSM 2. ve 3. sınıf öğrencileri tarafından Arapça olarak tebliğ formatında sunulmuştur. Sunumu İSM asistanı ve mezunu Nedim Aydın tarafından Arapça olarak yapılan sempozyum, 24 Aralık 2022’de Bağlarbaşı Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerimizden Abdullah Cömer-toğlu, المقارنة بين المناهج التعليمية في المعاهد الإسلامية التركية “Ürdün’ün Yabancı Öğrenciler Nezdinde Çekici Olmasının Nedenleri”, Ahmet Faruk Ok, المقارنة بين المناهج التعليمية في المعاهد الإسلامية الأردنية “Türkiye’de İslâmî Eğitim Veren Kurumlarla Ürdün’de İslâmî Eğitim Veren Kurumların Müfredatlarının Karşılaştırılması”, Ahmet Gönen, “Akâid Eğitimi ve Ürdün Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ndeki Öğretimi”, Bayram Sapmaz, “Amman Halkının Tasavvufa Bakışı”, Bilal Erfidan, “Ürdün toplumunda Müzik Kültürü”, Buğrahan Koçak, “Ürdün toplumdaki diniye: السلفية والتقليدية”, Burhan Ağar, “Ürdün Halkının Dini Akımlara Bakışı: Selefilik ve Gelenekçilik”, İbrahim Bülbül, “Ürdün’de Aile Yapısı ve Kültürü”, “Ürdün’deki Şariat العلوم الإسلامية بالأردن والأسباب المؤثرة في اختيارهم: الجامعة الأردنية نموذجاً

Fakültesi Öğrencilerinin İhtisaslaştığı Alanlar ve Bunda Etkili Olan Faktörler: Ürdün Üniversitesi Örneği”, Kadir Dindar, قيمة الآثار التاريخية في الأردن بمثال جبل القلعة “Ürdün Kalesi Örneğinde Ürdün’de Tarihi Eserlere Verilen Değer”, Mehmet Çalışkan, المسلسلات “Türk Dizileri ve Ürdün Toplumu Üzerindeki Etkileri”, Mehmet Ömer Öztürk, نظام التعليم الأردني ومقارنته بنظام التعليم الياباني “Ürdün Eğitim Sistemi Ve Japon Eğitim Sistemi İle Mukayesesi”, Fatih Durmaz, هيكل الأسرة المتغير في “Ürdün’de Üç Nesilde Değişen Aile Yapısı”, Muhammed Seyit Şaban Özüdoğru, آثار أطروحات السلفية الوهابية

على آراء شعب الأردن عن التمدد “Selefi-Vehhabi Tezlerin Ürdün Halkının Mezheplere Bakışına Etkisi”, Murat Çelik, أهمية مكانتها وأهميتها في حياة الأردنيين “Futbolun Ürdünlülerin Hayatındaki Yeri ve Önemi”, Ömer Yahya Eser, تأثير مستوى الدخل على استغلال الفرص التعليمية “Ürdün’de Gelir Düzeyinin Eğitim Olanaklarından Yararlanmaya Etkisi Ürdün Üniversitesi Örneği”, Yunus Emre Elmas, التعليم الديني في الأردن خاصة “Ürdün’de Örgün Eğitim Kademeleri Özelinde Din Eğitimi ve Yeterliliği” konularını sempozyumda takdim etmişlerdir.

Tematik Seminerler

Ömer Faruk Deliktaş	İbrahim Agah Sağır	Eyüpcan Yavuz	Ahmet Köroğlu		Filmlerle "Kavram"ak		İstanbul	Bilim	Hamdi Çilingir	İslam Ahlak Felsefesi									
			Taha Ulu		Hamdi Çilingir														
			Türkiye'de Siyaset: Kavramlar Ve Meseleler		Felsefe Tanrı'nın Varlığına Dair Ne Söyler? Klasik ve Modern Argümanlarla Teistik Deliller														
			Türk Siyasi Tarihi		Ali Osman Çakmak														
					Ahmet Çelik				Mukayeseli Siyaset Düşüncesi							Ali Cançelik	Cahid Şenel		
			Modernleşme Dönemi Osmanlı Hukuk Tarihi Okumaları		Yücel Aşıkoğlu			Filmlerle "Kavram"ak		erle "Kavram"ak		Tarihi Yaklaşımlar							
			II. Dünya Savaşı Sonrası Küresel Siyaset		lar Tarihe Ne Söyler?			him Agah Sağır		ıf Ziya Gökçek									
			Çilingir		Tarihe Ne Söyler?			Ziya Gökçek		a Şensoy									
			Edebiyatı" Gerçekten Var Mıydı?		Gökçek			eyimiz Olur?		ne Yaklaşımlar		Tarih Okumaları	Tarık Ablak	İslam Estetiği ve Şiiri					
			Modernleşme Dönemi Osmanlı Hukuk Tarihi Okumaları		Tarih Okumaları			Tarih Okumaları		Tarih Okumaları									
II. Dünya Savaşı Sonrası Küresel Siyaset		Tarih Okumaları		Tarih Okumaları		Tarih Okumaları													
Çilingir		Tarih Okumaları		Tarih Okumaları		Tarih Okumaları													

Tematik Seminerler

Tematik Seminerler

Tematik Seminerler, hazırlık sınıfı dışındaki lisans öğrencilerinin, genel seminerlerden daha dar kapsamlı özel olarak seçilmiş konular üzerine gördükleri akademik okuma ve yazma odaklı seçmeli seminerlerdir. 2018 senesinden itibaren iki haftada bir yapılan Tematik Seminerler, geçtiğimiz bahar döneminden itibaren haftada bir yapılmaya başlanmıştır. Tematik Seminerlerin başlangıcında öğrenciler kendilerine sunulan seçenekler arasından arzu ettikleri semineri, kontenjan nispetinde seçerler. Sonrasında öğrenci, her iki oturumdan biri için önceden belirlenen kitap veya metni okur ve okunan metnin üzerine en az bir sayfadan oluşan değerlendirme yazısı yazarak seminer hocasına gönderir. İlk hafta metin üzerinde tartışma yapılırken; sonraki hafta ise seminer hocası, değerlendirme yazılarıyla ilgili öğrencilere yüz yüze geri dönüş sağlar, yazılan değerlendirme yazılarını sınıf ortamında tahlil ve tashih eder. Böylece okuma, yazma, yazılanlar üzerine tartışma ve yazılara geri dönüş alma süreçlerini içeren zengin bir öğretim modeli ortaya çıkmaktadır. Bu yolla öğrencilerin henüz lisans düzeyinde iken düzenli akademik okuma ve yazma süreçlerini takip etmeye alışkanlık kazanması hedeflenmekte, özellikle öğrenci yazılarına yapılan geri dönüş ve beslemelerle akademik metin inşa kabiliyetine önemli katkılar yapılmıştır. Geçtiğimiz sene içinde gerçekleştirilen Tematik Seminerler ve müfredatları şu şekildedir:

Muhammet Talha Kaan

Kirli Yargılamalar: "Beyaz Perdede Adaleti Aramak"

Bu seminer dizisi, beyaz perdede adalet duygusunu sarsan olayları, adaleti saptıran ve vicdan azabı yaşayan karakterleri, adalet ve hukuk perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Altı hafta sürecek bu seminer dizisinde, hukuka dair sorgulamalar içeren kısa yargılama sahneleri seçilerek genel manada yargılama sürecine etki eden; hukuk normları, vicdani dilemmalar, intikam duygusu, eşitsizlik ve yargının gücü tartışılmıştır. Ayrıca yargılamanın objesi ve subjesi olan insan faktörü üzerinde durularak katılımcıların katkılarıyla empati zemini oluşturulmaya çalışılmıştır.

İsmbulten

M. Metin Başbay

İktisadi Düşünce Tarihi

Bu seminer serisi modern dönem iktisat düşüncesi ve teorisi üzerine odaklanmaktadır. Öncelikle endüstri devrimi sonrası modern ekonomiyi farklı kılan fiziksel ve ideolojik koşullar ele alınmış, ardından iktisadi düşüncenin modern dönemdeki gelişimi ve modern dönemde öne çıkan temel iktisadi teorik yaklaşımlar (ekoller) tartışılmıştır. Bu çerçevede Klasik Liberalizm, Marksizm/Sosyalizm, Keynezyenizm, Kalkınmacılık ve diğer heterodoks iktisadi yaklaşımlar kendi literatürlerinin en önemli metinleri üzerinden eleştirel bir gözle tartışılmıştır. Son olarak hâkim paradigmanın/ana akım iktisadın sınırları ve alternatif iktisadi modeller ele alınmıştır.

Taha Ulu

Roman Okumaları

Bu seminer dizisinde kısaca “kurmaca metinler” üst başlığına değinilmiş; farklı kültür ve coğrafyalardan çıkmış, roman tekniğine ait bileşenlerin okunabileceği romanlar olmasına dikkat edilerek seçilmiş eserler tahlil edilmiştir. Romanı oluşturan temel unsurlar, romanda olay, olay örgüsü, roman kişileri, bakış açısı, düşsellik, biçim ve ritim gibi alt başlıklar dikkate alınarak gerçekleştirilen okumalarla katılımcıların roman türüyle ilgili nesnel bakış açılarını geliştirmelerine, okuma anlama ve dili kullanım kabiliyetlerine ve kültürel birikimlerine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Yunus Öztürk

Sekülerleşme Teorileri

19. ve 20. yüzyıllarda kutsala/profana dair tartışmalar ve rasyonelleşme çerçevesinde ortaya çıkan gelişmeler geleneksel döneme ve dine ait kavram/kuramların geçerliliğinin sorgulanmasına sebep olmuştur. Bu tartışmalar ve sorgulamalar neticesinde ortaya çıkan yeni durum sekülerleşme kavramı ile tanımlanmıştır. Seminerin ana amacı ise, din ve sekülerleşme kavramlarının tartışılarak geçirmekte oldukları değişimin sebeplerinin anlaşılması olacaktır. Seminer din ve sekülerleşme konularında modern döneme ait kavram ve kuramların tartışılmasıyla başlayacak, tartışma sekülerleşme teorileriyle devam edecek, postmodern dönemde din ve sekülerleşmenin almış olduğu yeni biçim ve içeriğin incelenmesiyle de nihayete erecektir.

Muhammed Bedrettin Toprak

Modern Ekonominin Doğuşu

Bu seminer dizisi İktisat Fakültesi öğrencisi olmayan üniversitelilere genel ekonomi okur-yazarlığı kazandırmak ve iktisat ilmini, tarihi ve teorik bağlamı göz önünde bulundurarak öğretme amaçındadır. Modern ekonomiler nasıl bugünkü halini aldı? Sanayi öncesi toplumlar da iktisadi ve sosyal hayat nasıldı? Tek bir ekonomi mi vardır yoksa ekonomiler de kültürel midir? Bu modül, bu gibi sorular çerçevesinde, tarihsel süreçte gelişen olaylar ve düşüncelerin şekillendirdiği modern ekonominin temel prensiplerini, kavramlarını ve tartışmalarını ele almaktır. Bunu yaparken, iktisat bilgisi edindirmekle beraber öğrencilerin kültürel, akademik ve entelektüel birikimlerini arttırmayı amaçlamaktadır.

Ahmet Faruk Yılmaz

**Bir Ulusun Doğuşu: 19. Asrın Çalkantıları İçerisinde
Türk Milliyetçiliğinin Gelişimi**

Bu seminer dizisinde modern Türkiye tarihinin en hassas konularından biri olan Türk ulus inşası süreci tarih ve edebiyat arasındaki ilişkiye odaklanılarak incelenecektir. Ulus inşası sürecinin ideolojik boyutları ve tarihsel süreç içerisinde farklı formlara evrilen Türk milliyetçiliğinin arka planı büyük çaplı tesiri olan siyasi, askeri ve toplumsal hadiseler ışığında masaya yatırılacaktır.

GİRİŞ SEMINERLERİ

Merkezimize yeni başlamış olan öğrencilerin genel olarak İslami İlimlerin lüzumunu ve İSM'nin eğitim modelini daha iyi kavramasına yönelik olarak tasarlanan Giriş Seminerleri, hazırlık sınıfı öğrencilerinin motivasyon ve intibaklarını sağlamak amacıyla başlatılmıştır. Bu kapsamda İSM mezunlarından seçilen isimlerin her biri, tanıtımları aşağıda yer alan konular etrafında öğrencilerle ortalama dört-beş hafta kadar bir araya gelmiştir. Herhangi bir okuma, not veya ödev sorumluluğu olmayan ve konular hakkında en temel düzeydeki giriş bilgilerinin verildiği Giriş Seminerleri uygulamasının, öğrencilerin yeni başladıkları ilim yolculuğuna zihnen ve kalben daha hazırlıklı olmalarını kolaylaştırdığı ve motivasyonlarına kritik bir katkı sağladığı müşahade edilmiştir.

Güvenç Şensoy

İSLAM DÜŞÜNCESİ: TARİH VE MESELELER

Seminerde iki şey amaçlanmıştır. Birincisi hazırlık öğrencilerinin İSM müfredatını tanınması, ikincisi İslam Düşünce Geleneğine atıflarla İSM'nin gündeminin ne olduğunu anlaması. Bu amaçla ilk iki oturumda İSM müfredatının hazırlıktan son sınıfa kadar ne amaçla kurgulandığı sunulmuştur. Kalan iki oturumda ise genel hatlarıyla bir düşünce tarihi anlatısı verilmiş ve modern ve sonrası dönem içerisinde klasik İslami ilimlerin konumu tartışmaya açılmıştır. Bu tartışma esnasında Müslümanların tarih boyunca “öteki” ile nazari bakımdan etkileşim halinde olduğuna işaret edilmiştir. Böylece öğrenciler modern meydan okumalar karşısında kendi konumlarını tayine davet edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin sonraki dönemlerde alacağı *Emâli*, *Bidâye*, *Meâlim* ve *Şerhu'l-Akâid* seminerlerine bir zemin hazırlanması da amaçlardan biridir. Tartışma konularına derinlemesine olmasa da işaret edilmesi, öğrencilerin dikkatini ve ilgisini canlı tutmak açısından faydalı olmuştur.

Ali Osman akmak

MODERNLEŞME SÜRECİ VE KIRILMALAR

Bu seminerde, İSM'ye ve İlahiyat Fakóltesine henüz adımını atmıő öğrencilerin, içinde bulunduğumuz zaman dilimini tarihin akıőı içinde konumlandırmalarını temin etmek amacıyla, 16. yüzyıldan günümüze ulaşan özet bir düşünce tarihine yer verilmiştir. Bu bağlamda modernite kavramı ve modernleşme süreci başta olmak üzere, aydınlanma, reform, ilerleme, geleneksel toplum, sanayileşme, kapitalizm ve sekülerleşme gibi kavramlar üzerinde durulmuştur. Söz konusu kavramların Türk modernleşmesi sürecindeki yansımaları üzerinden, yaşanan meydan okumalar ve ortaya çıkan entelektüel krize işaret edilmiş, İSM'nin benimsediğİ eğitim modeli, müfredat ve çağın ihtiyacı olan donanıma sahip ilim adamları yetiştirmek hedefinin, tam da bu krize derinlikli bir cevap oluşturmak gayesiyle nasıl bir ilişkiye sahip olduğu konu edilmiştir.

Yunus Öztürk

GÜNCEL SOSYOLOJİK TAHLİLLER

Bu seminerde amaç öğrencilerin içine doğduğumuz dünyayı, yakın geçmiőİ ve anı mukayese ederek toplumsal değİşimi ve farklılaşmayı anlamaları, açıklamaları ve anlamlandırmalarıdır. Bu kapsamda 1980 öncesi ve sonrası mukayese edilerek kapitalizmin Türkiye özelindeki yükseliőİ, geniş halk kitlelerinde meydana gelen değİşim, göç ve göç sonucu oluşan yeni gettolar ve siyasi dalgalanmalar, değİşen birey ve toplum algısı çerçevesinde ele alınmıştır. Fert ve toplumdaki değİşimin göstergeleri sadedinde, başta aile olmak üzere eğitim, din ve hak/özgürlük kavramları üzerinde durulmuştur.

Ahmet Çelik

MODERN AVRUPA SÖMÜRGEÇİLİĞİ VE KAPİTALİZM

Bu seminerde İSM'nin hazırlık sınıfına yeni başlayan öğrencilere yönelik, bilimsel devrim, dinde reform, aydınlanma, modern ulus devletlerin doğuşu, sömürgecilik, kapitalizm ve post-modernitenin doğuşu gibi modern batının ortaya çıkışını sağlayan tarihsel hadiseler ve gelişmeler, fikri ve felsefi tartışmalar ele alınmıştır. Özellikle bu süreçte ortaya çıkan ideolojiler, dini mezhep, yorum ve sosyo-ekonomik hareketlerin ne tür bir toplum ve birey tasavvuruna yol açtığı üzerinde durulmuştur. Tüm bu gelişmelerin merkezinde yer alan modernitenin insan tasavvuru, Müslümanların insan tasavvuru ile mukayese edilmeye çalışılarak modern dönemde yaşayan Müslüman fertlerin ve toplumların batılılaşma/modernleşme süreçlerinin sonuçları ve etkileri ortaya konmuştur. Böylece günümüzde Müslümanların kendi değerleriyle uyumlu modern bir fert ya da toplum oluşturma imkânı ele alınmış, bunun ancak ilim geleneğini ihya edilerek mümkün olabileceği ifade edilerek seminer tamamlanmıştır.

Mustafa Tanrıver

MEZHEP SİSTEMATİĞİ VE GELENEK

Bu seminerde İlahiyat Fakültesini kazanmış ve İSM'ye yeni dahil olmuş öğrencilere sonraki sınıflarda alacakları fıkıh ve hadis eğitimine teorik bir zemin hazırlamak ve bu disiplinlerle ilgili olarak bundan sonraki ilmi hayatlarında sık karşılaşmaları muhtemel olan bazı tartışmalara dair bir perspektif kazandırmak hedeflenmiştir. Karşılıklı diyalog şeklinde yürütülen seminerlerde mezheplerin oluşumu, oluşum sonrasında hadislerin rolü, fıkıh araştırmalarında mezhep sistematığının yeri, ilimlerde birikim ve geleneğin anlamı gibi meseleler üzerinde durulmuştur.

Alan Okumaları İSM bünyesinde ilk defa 2021-2022 eğitim dönemi içinde gerçekleştirilen bir çalışmadır. Alan Okumaları, yüksek lisansa hazırlanan son sınıf öğrencilerinin, seçilmiş akademik metinler üzerinden yaptıkları okuma ve tahlil odaklı seçmeli seminerlerdir. Alan Okumalarının başlangıcında öğrenciler, tematik seminerlerden farklı olarak ihtisas yapmayı düşündükleri alanlarda açılan semineri tercih ederler. Seminer sorumlusunun tercihine göre haftalık veya iki haftada bir düzenlenen seminerlerde öğrenciler her oturum için önceden belirlenen kitap veya metni okur. Sonrasında seminer hocasının yönetiminde ilgili konuların değerlendirme ve tahlili yapılır. Böylece yüksek lisansa hazırlık aşamasında olan öğrencilerin alanlarına dair temel ve ileri düzey pek çok konuyu kavraması, klasik ve modern eserlerle tanışıp literatür bilgisi kazanması amaçlanmıştır. Bu kazanımların öğrencilere lisansüstü çalışmaları için önemli bir müktesebat sağlaması ve genel bir bakış açısı sunması beklenmektedir. Alan Okumaları hocalarının tamamı, İSM mezunları içinden seçilmektedir.

M. Zahid Sezer

Kelam-İslam Felsefesi-Tasavvuf Alan Seminerleri

M. Ali Deniz

Arap Dili ve Belağatı Alan Seminerleri

İhsan Fazlıoğlu

Nurettin Topçu

Peyami Safa

Patrick Haenni

Kitap Tahlilleri

Nureddin Yıldız

Said Halim Paşa

Sezai Karakoç

Kitap Tahlilleri

Kitap ve Metin Tahlilleri, temelde öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını geliştirme, kitap tercihlerine yardımcı olma, okunan kitapları bir danışman eşliğinde grup üyeleri ile analiz ederek metnin daha üst düzeyde anlaşılması ve anlamlandırılmasına yardımcı olma gibi gayelere matuf olarak yürütülmektedir. Bu minvalde gelişen Kitap Tahlil Grupları, İSM bünyesinde ilk defa 2012-2013 döneminde gerçekleştirilen bir çalışmadır. Çalışma temelde öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını geliştirme, kitap tercihlerine yardımcı olma ve okunan kitapları bir danışman eşliğinde grup üyeleri ile birlikte tahlil etme yeteneği kazandırma amacını taşımaktadır. Merkezimizin hazırlık sınıfında bulunan öğrenciler için düzenlediği kitap tahlilleri 2022-2023 güz, bahar ve yaz döneminde ise yeni gelen ve toplam 18 öğrenciden oluşan iki grup ile gerçekleştirilmiştir. Yöneticiliğini İSM asistanlarından Mehmet Buğra Sezer ve Nedim Aydın'ın üstlendiği gruplar için kitaplar, roman, hikâye, hatırat, düşünce, İslami ilimler gibi geniş bir konu yelpazesi içerisinde belirlenmiştir. Tahliller yoluyla öğrencilerin çeşitli alanlara aşinalık kesbetmesi, fikir dünyalarının zenginleşmesi, ilgi ve yetkinliklerini keşfetmeleri, farklı yazım üslupları görmeleri ve kazanmaları hedeflenmiştir. Tahliller ekseriyetle grup yöneticileri tarafından yapılmakla birlikte, eserin dahil olduğu alandaki uzmanlığı ile temayüz etmiş bazı isimler de tahlilleri gerçekleştirmek üzere misafir edilmiştir. Tahliller esnasında aynı kademede olan öğrenciler, yatay seviyede birbirlerine karşı şahsi düşüncelerini açık, akıcı ve anlaşılır bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirme ve birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulurken, dikey seviyede ise danışmanlık ve rehberlik imkânlarından istifade etmektedir. 2022-2023 döneminde her iki tahlil sınıfında ortak şekilde okunup tahlil edilen eserlerin listesi aşağıdaki gibidir.

- Fatih Harbiye**, Peyami Safa (*Ötüken Neşriyat*)
- Kiralık Konak**, Yakup Kadri Karaosmanoğlu (*İletişim Yayınları*)
- Ya Tahammül Ya Sefer**, Mustafa Kutlu (*Dergah Yayınları*)
- Diriliş Neslinin Amentüsü**, Sezai Karakoç (*Diriliş Yayınları*)
- Hilafetin İlgasının Arkaplanı**, Mustafa Sabri Efendi (*İnsan Yayınları*)
- Batılılaşma İhaneti**, D. Mehmet Doğan (*Yazar Yayınları*)
- Hatıralar-1**, Ali Ulvi Kurucu (*MED Kitap*) [Tahlil: Recep Kabakçı]
- Dinimize Hizmetin İç Sorunları**, Nureddin Yıldız (*Tahlil Yayınları*)
- Bu Böyledir**, Mustafa Kutlu (*Dergah Yayınları*)
- Bu Ülke**, Cemil Meriç (*İletişim Yayınları*)
- İbrahim Efendi Konağı**, Samiha Ayverdi (*Kubbealtı Neşriyat*)
- Kısa Türkiye Tarihi**, Kemal Karpat (*Timaş Yayınları*) [Tahlil: Ali Osman Çakmak]
- Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi (Giriş)**, İsmail Kara (*Dergah Yayınları*)
- Buhranlarımız**, Said Halim Paşa (*İz Yayıncılık*)
- Modernleşmenin Paradoksları**, Hans van der Loo-Williem van Reijen (*İnsan Yayınları*)
- Trajik Başarı Türk Dil Reformu**, Geoffrey Lewis (*Çeviri Bilim Yayınları*)
- Oryantalizmin Kısa Tarihi**, Yücel Bulut (*Küre Yayınları*)
- Piyasa İslamı**, Patrick Haenni (*Heretik Yayıncılık*)
- Açık Medeniyet**, Recep Şentürk (*İz Yayıncılık*)
- Akıllı Türk Makul Tarih**, İhsan Fazlıoğlu (*Ketebe Yayınları*)
- Şeyhefendinin Rüyasındaki Türkiye**, İsmail Kara (*Dergah Yayınları*)
- Gelin Tacı**, İbn Ataullah el-İskenderi (*Sufi Kitap*)
- Türkiye’nin Maarif Davası**, Nurettin Topçu (*Dergah Yayınları*)
- İdeolocya Örgüsü**, Necip Fazıl Kısakürek (*Büyük Doğu Yayınları*)
- Waldo Sen Neden Burada Değilsin**, İsmet Özel (*TİYO Yayıncılık*)
- Medeniyet Meselesi**, Tahsin Görgün (*Endülüs Kitap*)
- Müstağrip Aydınlar Yüzyılı**, Akif Emre (*Büyüyen Ay Yayınları*)
- el-Munkız mine’d-Dalâl**, Gazzâlî (*Ketebe Yayınları*)
- Hayatımdan Portreler**, Sadettin Ökten (*İBB Kültür Yayınları*)
- Dünyayı Güzelleştirmek**, Beşir Ayvazoğlu (*Kapı Yayınları*)

Benim İçin İSM...

M. Musa Çiçekdağı | İSM 2019 Mezunu / Diyanet Akademisi İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi Öğrencisi

İSM denilince zihnimde canlanan ilk şey aile kavramı oluyor. Nasıl ki aile ferdin maddi ve manevi ihtiyaçlarıyla ilgilenip topluma hayırlı bir kişi yetiştirme fonksiyonunu icra ediyorsa benim için İSM de bu görevi yerine getiriyor. Öğrencilik, yurt oda abiliği, müzakere abiliği, asistanlık, ev abiliği ve hocalık gibi çeşitli kademelerde bizzat bulunmam bende bu düşünceyi oluşturdu ve aynı zamanda bana birçok tecrübe de kazandırdı. İSM bünyesinde tüm faaliyetlerin yapılıyor ve icra ediliyor olması kurumun kendine yüklemiş olduğu topluma hizmet edecek eğitmeni yetiştirmek misyonunun ve vizyonunun işaretleriydi. Tüm bu farklı kademelerde öğrenciyi yetiştirme gayretinin amacı öncelikle kaliteli bir eğitim, sonrasında yavaş yavaş hocalığa hazırlama, akabinde bildiklerini aktarma hususunda hocalık tecrübesi ve bu eğitim faaliyetlerinin nasıl yapıldığını göstererek İSM dışında başka bir mekanda bu işlerin nasıl icra edilebileceğini göstermesi diye düşünüyorum. Sanki bir insan yetiştirme yeriymi İSM. Sadece lisans kademesi ile ilgilenmeyip liseler için Miftah programı, lisansüstü için de İhtisas kademesinin bulunmasıyla her bir ilim talibini kuşatan bir eğitim verme gayreti bu düşüncenin tezahürüdür.

Eleştiriye açık bir idare anlayışı, öğrencilerin görüşlerine haklı veya haksız olmalarına bakmaksızın değer verip onlar için en iyi seçeneği ortaya koyma, en küçük ayrıntılar üzerinde dahi uzun uzadıya fikir teatisinde bulunarak en iyiye ulaşma çabası, bende “Nasıl idareci olunur?” sorusuna bir cevaptı.

İlahiyat eğitiminin yanında tevarüs edilen Osmanlı medrese eğitim imkanını Mimar Sinan’ın son eseri kabul edilen tarihi bir medresede kaliteli ve alanında uzman olan değerli üstatlardan olabildiğince alma imkanı bulmam belki de lisans dönemim hakkında içimin rahat olmasını sağlayan hususların başında gelmektedir.

Dini ilimlerin yanında sosyal bilimler eğitimi almamız, dil eğitimi, yurt dışı imkanı, yapılan kamp- lar, geziler ve konferansların yanında hocaların, abilerin yakın ilgisi, fedakarlıkları bizleri yetiştirir-

Eleştiriye açık bir idare anlayışı, öğrencilerin görüşlerine haklı veya haksız olmalarına bakmaksızın değer verip onlar için en iyi seçeneği ortaya koyma, en küçük ayrıntılar üzerinde dahi uzun uzadıya fikir teatisinde bulunarak en iyiye ulaşma çabası, bende “Nasıl idareci olunur” sorusuna bir cevaptı.

mek ve bize farklı bakış açıları kazandırma anlamında ender bulunacak bir imkandı.

Medreseye geldiğim ilk günden beri bulduğum samimi ortam, değerli kardeşler ve abiler edinmem bile benim için İSM'nin tek başına kıymetli olması için yeterliydi.

Bir itidalin tanımıydı benim için İSM. Gerek düşüncede gerekse de yaşayışta. Geçmişe takılıp kalarak bugünü es geçme ve bu zamanı esas alıp geçmişe inkar etme tavırları karşısında maziden beslenerek günümüzü kaçırmama duruşunun adıydı.

Son olarak benim için İSM vefanın bir adresiydi. Öğrencisinin sadece eğitimiyle değil hayatında karşılaştığı bütün konularda danışabileceği bir abi edinebilmektir. Öğrencisine sahip çıkmaktır. Zor durumunda kaldığında öğrencisini imkanlar dahilinde son noktaya kadar desteklemektir.

Rabbim bu ilim yuvasında hizmet eden, hizmetin devamlılığını sağlayan güzide topluluktan razı olsun. Hizmetleri daim olsun inşallah.

MİFTAH

GENÇLİK AKADEMİSİ

Miftah Gençlik Akademisi, İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) tarafından 2017 senesinde kurulmuştur. Program kapsamında düzenlenen İslami ilimler ve sosyal bilimlere yönelik çeşitli seminerlerin yanında, rehberlik ve muhtelif sosyal-kültürel faaliyetler yoluyla, sosyal ve ör-tük öğrenme modellerinden fayda-lanarak, öğrencilerin bilişsel ve dav-ranişsal gelişimine katkı yapılması hedeflenmektedir. Programın tüm yürütücüleri, İSM'li öğrenciler veya mezunlardan oluşmaktadır. Böyle-ce üniversite seviyesindeki idealist ilahiyat gençliğiyle, liseli gençler aynı program ve ortamda buluşmuş olmaktadır. Faaliyete geçtiği 2017 yılından 2021'e kadarki süreçte İs-tanbul'da ikamet eden İmam-Hatip Lisesi öğrencilerine yönelik yürütü-len program, 2022 senesinden iti-baren İstanbul'da okuyan tüm liseli öğrencileri kapsayacak şekilde mu-hatap kitlesini genişletmiştir.

Miftah Gençlik Akademisi, sene bo-yunca (güz-bahar-yaz) devam eden bir programdır. Geçtiğimiz seneler-de Valide-i Atik Medresesinde yürü-

tülen program, 2022'den itibaren güz ve bahar dönem-lerini Valide-i Cedid Binası'nda devam ettirmektedir. Miftah Gençlik Akademisi başvuruları, dönem baş-larında çevrimiçi müracaat formu ve yüz yüze olarak alınmaktadır. Program halihazırda her kademedен lise öğrencisini kabul etmektedir.

2022 Güz-Bahar Programı

Miftah Gençlik Akademisi, 2022-2023 döneminde, 8 Ekim 2022 tarihinde, Üsküdar sahile yürüme mesafesinde, Valide-i Cedid Camii'ne komşu olan İSM Valide-i Cedid Eğitim ve İhtisas Binası'nda başlamıştır. Programa toplamda 31 öğrenci başvuruda bulunmuş, güz

döneminde 17 öğrenci seminerlere düzenli olarak devam etmiş, bahar döneminde ise bu sayı, üniversite hazırlık, yurt dışı ve işe başlama gibi muhtelif sebeplerle 12'ye inmiştir. Güz ve Bahar dönemlerindeki öğrencilerden 3'ü Anadolu Liselerinde okurken geri kalan öğrenciler İmam-Hatip Liselerinde eğitim görmektedir. Programa katılan İmam-Hatip öğrencileri, ağırlıklı olarak Kadıköy Anadolu İmam-Hatip Lisesi, İstanbul Ticaret Odası Marmara Anadolu İmam-Hatip Lisesi ve Şehit Akın Sertçelik Anadolu İmam-Hatip Lisesinde okumaktadır. Anadolu liselerinde ve özel okullarda/kolejlerde okuyan öğrenciler ise İstanbul Erkek Lisesi, Acıbadem Koleji, Şişli Anadolu Lisesi, Haydarpaşa Lisesi gibi çeşitli okullara devam etmektedir. Öğrenciler ekseriyetle hazırlık, 9. ve 10. sınıf öğrencisidir.

Her hafta Cumartesi günü 11.00 ile 16.30 saatleri arasında yürütülen program, okulların ara tatile girdiği 21 Ocak 2023 tarihine kadar devam etmiştir. Programımız, ara tatil sonrasında ise, Maraş merkezli deprem felaketi sebebiyle gecikmeli olarak 24 Şubat 2023 tarihinde başlamıştır. Program dahilinde her Cumartesi, Kur'an-ı Kerim, Hayatü's-Sahâbe, İlmihâl, Yakın Tarih, Osmanlı Türkçesi, Metin Tahlili ve Kavram Atölyesi seminerleri düzenlenmiştir. Her bir seminer 40 dakika sürmekte

ve seminer aralarında 20 dakikalık teneffüs bulunmaktadır. Teneffüs aralarında çeşitli ikramlar yapılmakta, öğle arasında ise yemek verilmektedir. Ayrıca gün boyu süren sosyal, sportif ve kültürel faaliyetler icra edilmektedir. Bu kapsamda “Fethin Sembolleri Fatih’in Aslanları” adlı tam günlük tarihi yarımada gezisi gerçekleştirilmiştir. Farklı zamanlarda halı saha maçları ve yatılı programlar düzenlenmiş özellikle sınav haftaları sonrasında, belgesel ve film izleme programları organize edilmiştir. Söz konusu belgesel ve filmler, millî ve ahlakî şuuru güçlendirecek yapımlar arasından seçilmektedir. Ayrıca öğrencilerin hem gelişimlerini izlemek hem de seminerlerin geri dönüşünü almak amacıyla “Kahoot! Miftah Bilgi Yarışması” adlı bilgi yarışması düzenlenmiş yarışma sonrasında birinci olan öğrenci gruplarına çeşitli ödüller verilmiştir.

6 Şubat 2023 tarihindeki depremler sonrasında ise Üsküdar Belediyesi Çavuşdere Spor Kompleksinde deprem bölgelerine gönderilmek üzere hazırlanan acil yardım kolisi hazırlıklarına iştirak edilmiş, Ramazan ayının gelmesiyle birlikte İlim Yayma Cemiyeti Mahmut Bayram İlahiyat Erkek Öğrenci Yurdunda “Gönüller Bir Sofralar Bir” ismiyle iftar, teravih ve sahur programı düzenlenmiştir. Ayrıca dönem açılışlarında Miftah Gençlik Akademisi hocalarının ve öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen kahvaltı programları, başlangıçtan itibaren hoca ile talebeyi birbirleri ile tanış hale getiren ve irtibatlarını sıklaştıran bir gelenek haline gelmiştir.

Miftah 2022-2023 Yaz Programı

2023 Haziran ayında okulların tatile girmesiyle beraber yaz okulu hazırlıklarına başlayan Miftah Gençlik Akademisi, sosyal medya üzerinden yapılan tanıtım ve duyurular sonrasında 21 öğrencinin başvurusunu kabul etmiştir. Programa 17 öğrenci aktif olarak katılmıştır. 10 Temmuz 2023 tarihinde başlayan Miftah Yaz Okulu, 10 Ağustos 2023 tarihine kadar, Valide-i Atik Medresesi'nde, haftada dört gün (Pazartesi, Salı, Çarşamba ve Perşembe) 11.30 ile 15.45 saatleri arasında çeşitli seminer ve etkinliklerle sürdürülmüştür. Haftanın ilk üç günü seminerlere ayrılırken, son gün ise etkinliklere tahsis edilmiştir. Program kapsamında öğrenciler iki kademeye ayrılmıştır. Birinci kademedeki öğrenciler Miftah Gençlik Akademisi'ne ilk defa başvuran öğrencilerden oluşurken ikinci kademe ise önceki dönemlerde Miftah Gençlik Akademisi'ne kayıt yapmış ve program ve etkinliklerine devam etmiş öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrenciler Kur'an-ı Kerim, Hayatü's-Sahâbe, İlmihâl ve Yakın Tarih olmak üzere 4 farklı seminerin yanında, Kavram Atölyesiyle rehberlik faaliyetlerine devam etmiştir. Sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere ayrılan Perşembe günlerinde ise Süleymaniye Külliyesi, "İstanbul'un Kalbine Yolculuk: Sultanların Gezisi" adlı Eyüp Sultan gezisi ve Harbiye Askeri Müzesi gezileri düzenlenmiş, lunapark, laser-tag, halı saha ve basketbol maçları, akşam buluşmaları ve yatılı programlar vb. etkinlikler takvim çerçevesinde organize edilmiştir. Programın son günü ise, İSM Valide-i Cedit Eğitim ve İhtisas Binası'nda Miftah hoca ve öğrencilerinin birlikte yaptığı kahvaltı sonrası, programa katılan öğrencilere sertifikaları takdim edilmiştir.

FAALİYETLER

Masa Tenisi Turnuvası

Her sene düzenli olarak gerçekleştirilen masa tenisi turnuvası pandemi sürecinin ardından 6-7 Eylül 2022 tarihlerinde medremimizde yeniden gerçekleştirildi. İSM öğrenci, mezun, hoca ve idarecilerinin katıldığı bu turnuvada hazırlık sınıfı öğrencilerinden Ceylan Erdem Üsün kıran kırana geçen maçların ardından rakiplerini eleyip birinci olarak Mustafa Karapınar'la karşılaşma hakkını elde etti. Mustafa Karapınar'la Ceylan Erdem Üsün'ün karşılaştığı süper final maçında ise Mustafa Karapınar izleyenleri şaşırtmadı ve 24-22'lik skorla galip geldi. Turnuvada en çok dikkat çeken isim ise 12 yaşında olmasına rağmen 3. olan Ahmet Mümtaz Çakmak oldu. Dereceye giren ilk 4 kişinin ödülleri 2022 Yaz kapanış programında yarışmacılara takdim edildi.

Oryantasyon Programı

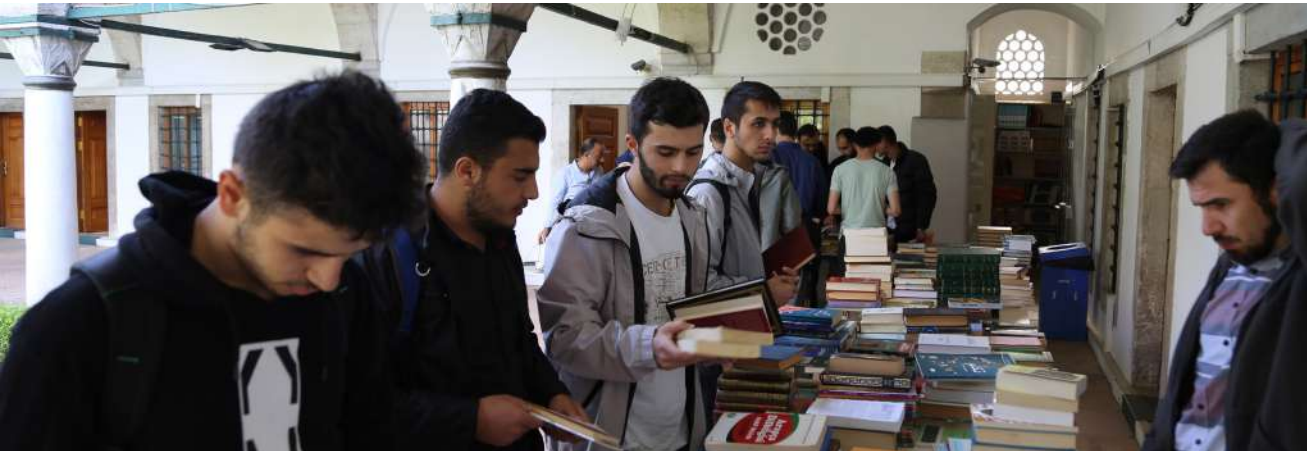
İlk defa 2014-2015 tarihinde başlayan ve bu yıl dokuzuncusu tamamlanan oryantasyon programının amacı, İlahiyat fakültesini kazanan ve aynı zamanda İSM'de eğitime yeni başlayan hazırlık sınıfı öğrencilerimizin İSM eğitim programının içeriğine ve çevreye intibakını kolaylaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda 04.10.2022 - 08.10.2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen faaliyette İSM idarecileri Ali Osman Çakmak ve Yunus Öztürk tarafından İSM hakkında bilgilendirme yapıldı. Ayrıca Güvenç Şensoy tarafından İSM müfredatının mantığına ışık tutuldu. Son gün ise Tuncay Azar tarafından alet ilimlerinin İslami ilimler açısından önemine değinildi.

■ Kitap Mezatı (Sahaf Günleri)

İlimler ve Sanatlar Merkezi bünyesinde bu yıl üçüncüsü düzenlenen İSM Sahaf Günleri 6-11 Ekim 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi. İslami ilimler, sosyal bilimler ve dil öğrenimine dair pek çok kitap ve derginin uygun fiyata satışa sunulduğu bu etkinlikte İngilizce, Arapça ve Türkçe olmak üzere üç farklı dilde yer alan kitaplar yoğun ilgi gördü. Beş gün süren etkinlik sonucunda elde edilen miktar, ihtiyaç duyulan yayınların temini için İSM Kütüphanesi bütçesine aktarıldı.

Vâlîde-i Atik Gezisi

Atık Vâlîde Sultan Külliyesi, Mimar Sinan tarafından cami, medrese, tekke, sıbyan mektebi, dârülhadis, dârülkurrâ, imaret (aşhane, tabhâne, kervansaray), dârüşşifâ ve hamamdan oluşan yapılar topluluğu şeklinde tasarlanmıştır. Buradaki yapıların tamamı tarihsel süreç içerisinde çeşitli fonksiyonlar icra etmiştir. Bu doğrultuda, İSM öğrencilerinin bu yapıların fonksiyonlarını öğrenmelerini sağlamak, külliye şeklindeki yapının hangi anlamları içerdiğini ortaya koymak için 22 Ekim 2022 tarihinde Ömer Faruk Deliktaş rehberliğinde bir gezi düzenlendi. İSM mensubu ve mezunu altmışa yakın kişinin katılım sağladığı gezide cami, medrese, tabhâne, imaret ve darüşşifâ kısımları ziyaret edildi.

■ Arapça Bilgi Yarışması

İYC Mahmut Bayram İlahiyat Öğrenci Yurdu'nda birinci sınıf öğrencileri arasında gerçekleştirilen ve bu sene sekizincisi düzenlenen Arapça Bilgi Yarışması, 9 Aralık 2022 Cuma günü değerli hocalarımız ve pek kıymetli İSM öğrencilerinin katılımıyla icra edildi. Yarışmada öğrencilere Modern Arapça, Klasik Arapça, Dinleme ve Genel Kültür alanlarında toplam 20 soru soruldu. Program, bu sen yarışmayı düzenleyen ve Arapça eğitimi için yurtdışında bulunan İSM ikinci sınıf öğrencilerinin başarı dileklerini ilettikleri bir video ile başladı. Yer yer eğlenceli bir havanın hüküm sürdüğü yarışmada öğrenciler kıyasıya mücadele ettiler. Yarışmanın sonunda değerli hocalarımız yarışmaya katılan birinci sınıf öğrencilerine hediyelerini takdim ettiler.

Kış Kampı

Pandemi öncesi süreçte her yıl düzenli olarak yüz yüze gerçekleştirilen İSM kış kamplarına pandemi sürecinde online devam edilmişti. Pandemiden sonra yeniden yüz yüze gerçekleştirilmeye başlanan kış kamplarının 2023 yılındaki mekânı İstanbul olarak belirlendi. Sosyal ve kültürel etkinliklerin ağırlıklı olduğu program 7 Şubat 2023 tarihinde Mahmut Bayram İlahiyat Yükseköğretim Erkek Öğrenci Yurdu'nda İSM idarecilerinden Ali Osman Çakmak'ın "Ahlakın Önemi" başlıklı konuşması ile başladı. Programın ilk günü İstanbul'daki ilmi ve akademik hayata öncülük etmiş kurumlardan biri olan İSAM kurumu ziyaret edildi ve öğrencilerimiz kurumun faaliyetlerine ilişkin hazırlanan sunuma katıldı. Sunum İSAM Genel Sekreteri Fahrettin Ergün Bey'in selamlama konuşması ile başladı. Ardından İSAM Kurumsal İletişim Koordinatörü Selman Üstündağ, İSAM'ın geçmiş ve halihazırdaki faaliyetleri hakkında bir sunum yaptı. Daha sonra İSAM Tahkik Yayın Kurulu Üyesi Okan Kadir Yılmaz tarafından tahkikli neşir faaliyetleri hakkında bilgi verildi. Program, İSAM Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü müdürü Mustafa Birol Ülker'in kütüphane tanıtımının ardından İSAM başkanı Prof. Dr. Mürteza Bedir'in kapanış konuşması ile tamamlandı. İstanbul'un tarihi ve kültürel mekanlarının tanıtılıp bunlara ilişkin farkındalığın kazandırılması amaçlanan programda ikinci gün sırasıyla Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı, Ayasofya Camii ve Sultan I. Abdülhamid Türbesi rehber eşliğinde ziyaret edildi. 7-11 Şubat tarihleri arasında yapılması planlanan kış kampı tüm ülkeyi yasa boğan Kahramanmaraş merkezli deprem sebebiyle ikinci gün iptal edildi. Programa katılan arkadaşlar çeşitli belediyeler ve STK'lardaki yardım faaliyetlerine yönlendirildi. Bölgeye gitme imkânı olan arkadaşlar, kendi imkanlarıyla bölgedeki yardım organizasyonlarına katıldı.

■ Deprem Yardımı

6 Şubat 2023 tarihinde, Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve 10 ilde etkili olan deprem hepimizi derinden yaraladı. “Müminler, birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet ve şefkat göstermede, tıpkı bir organı rahatsızlandığında diğer organları da bu acıyı paylaşan bir beden gibidir.” (Müslim, Birr, 66.) düsturu ile hareket eden Müslümanlar ilk günden itibaren dualarla, aynı ve nakdi yardımlar ile depremde etkilen kardeşlerimizin yardımına koştu. Bu acıyı bir nebze olsun hafifletmek isteyen İSM öğrencileri de bütün Müslümanlar gibi yardım faaliyetlerine katıldı, İstanbul’daki çeşitli belediyelerde ve vakıflarda düzenlenen yardım organizasyonlarında bilfiil yer aldı. Ayrıca İSM idareci, asistan ve mezunlarından oluşan dokuz kişilik bir ekip 11.02.2023 - 18.02.2023 tarihleri arasında deprem bölgesine intikal ederek, yardıma ihtiyaç olan bölgelerde görev aldı. Bu vesileyle geçmişten günümüze afetlerde vefat eden bütün kardeşlerimize Cenâb-ı Haktan rahmet, yakınlarına ve milletimize başsağlığı, yaralılarımıza acil şifalar diliyoruz. Yüce Rabbimiz, bizlere bir daha böyle acıları tekrar yaşatmasın.

■ Uğurlama Programı

Beş yıllık İSM eğitim programını tamamlayan aynı zamanda iki yıl İSM asistanı olarak hizmet eden ve meslek hayatına başlayan Cengiz Güler kardeşimiz için Vâlîde-i Cedîd binasında veda programı düzenlendi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başlayan kardeşimiz Kur'an-ı Kerîm tilaveti, ilahi ve hayır duaları eşliğinde uğurlandı. Kardeşimize yeni görev yerinde Allah'tan muvaffakiyet temenni ediyoruz.

Geleneksel İftar Programı

İSM çatısı altında uzun yıllar devam eden Kardeşlik İftarımız 1444 Ramazan-ı Şerif’inde Üs-küdar Vâlîde-i Cedîd Eğitim ve İhtisas binasında gerçekleştirildi. Mütevazî bir menüye sahip iftara İSM idarecileri, hocaları, mezunları ve öğrencileri iştirak ettiler. Kur’an-ı Kerîm tilaveti ile başlayan iftar programı, Akşam namazının cemaatle edasının ardından sona erdi.

Piknikler

İSM bahar ve yaz programlarının vazgeçilmez parçası haline gelen pikniklerimizi bu sene de Şile - Sofular mevkiinde gerçekleştirdik. Birincisini 01.06.2023 tarihinde Sofular Köyü Mesire Alanında İSM yöneticileri, hocaları, asistanları ve öğrencilerinden oluşan çok sayıda katılımla gerçekleştirirken ikincisini ise 20.08.2023 tarihinde Birbey Mesire Alanında mezun ve mensuplarımızın yanında ailelerin de katılımıyla organize ettik. Kahvaltı ve mangal ikramlarımızın yapıldığı pikniklerimizde futbol, voleybol, dart vb. sportif faaliyetlerle eğlenceli bir ortam oluştu.

